

Szanowni Państwo!

Z przyjemnością przedstawiam Państwu nowy informator o powiecie grodziskim zawierający najważniejsze informacje o gminach wchodzących w jego skład i walorach przyrodniczych naszego regionu. Powiat grodziski dzięki swojemu położeniu jest doskonałym miejscem dla turystów, inwestorów i tych, którzy chcą się osiedlić w zacisznym miejscu koło Warszawy.

Obszar terytorialny sześciu różnorodnych gmin czyni powiat grodziski miejscem atrakcyjnym i wyjątkowym. Tworzą go: miasto i gmina Grodzisk Mazowiecki, będący zarazem stolicą powiatu, miasta Milanówek i Podkowa Leśna oraz gminy Żabia Wola, Baranów i Jaktorów. Każda z gmin jest inna i ma swój niepowtarzalny urok. Milanówek oraz Podkowa Leśna mają wręcz parkowy charakter, który pozwala im się cieszyć statusem miasta-ogrodu. Pozostałe miasta i gminy łączą w sobie obszary przemysłowe, rolne i leśne.

Niebywałym atutem jest położenie niedaleko aglomeracji warszawskiej. W miarę możliwości finansowych powiat grodziski inwestuje w infrastrukturę, przede wszystkim w modernizację dróg, budowę chodników i ścieżek rowerowych.

Są tu miejsca dla wypoczynku i rekreacji oraz tereny inwestycyjne. Informacje zawarte w niniejszym wydawnictwie zostały pozyskane dzięki życzliwości i współpracy miast i gmin wchodzących w skład powiatu grodzkiego.

Mam nadzieję, że publikacja zachęci Państwa do zapoznania się z walorami powiatu. Serdecznie zapraszam w odwiedziny i do podróży po najbardziej urokliwych jego kątkach.

Marek Wieźbicki
Starosta Grodziski

Ladies and Gentlemen!

It is my great pleasure to present a new guide about the Grodzisk county. It contains essential information on the municipalities within the county as well as the natural richness of our region. The Grodzisk county's location makes it a great place for tourists, investors and those who simply want to settle in a calm place near Warsaw.

The territorial location of six unique municipalities makes the Grodzisk county both attractive and special. The county is composed of the city and municipality of Grodzisk Mazowiecki which is also the capital of the county. Then we have the cities of Milanówek and Podkowa Leśna and municipalities of Żabia Wola, Baranów and Jaktorów. Each and every one of these municipalities is different and has its unique charm. Milanówek and Podkowa Leśna have something of a 'park' character about them, something which enables the status of 'garden-cities'. Other cities and counties bring together industrial, agricultural and forest territories.

Grodzisk also has the great advantage of being situated close to the Warsaw metropolitan area. Grodzisk does its very best to invest in infrastructure, road modernization, construction of pavements and bike routes.

We have places for both tourism and recreation as well as room for investment. The information found in this guide has been collected thanks to the kindness and cooperation from cities and municipalities of the Grodzisk county.

I sincerely hope that this publication will encourage you to learn more about the advantages of our county. I also invite you to visit and see the most charming places for yourself!

Marek Wieźbicki
Head of the Grodzisk County

Baranów

GMINA BARANÓW

Gmina Baranów leży w północno-zachodniej części powiatu, a w jej skład wchodzi 24 miejscowości.

W okresie rzymskim na Mazowszu, w tym także na terenach zajmowanych obecnie przez Gminę Baranów, rozwijało się osadnictwo Kultury Przeworskiej. Mieszkańcy trudnili się w dziedzinie wytopu żelaza. Korzystali z lokalnych złóż rudy darniowej, którą wytapiali w piecach zwanych dymarkami. Z mazowieckiego żelaza miejscowi kowale kuli m.in. broń masowo znajdowaną w grobach z tego okresu. Ludność kultury przeworskiej rozwijała także inne gałęzie wytwórczości, czego dowodzą znaleziska z Regowa. Podczas wykopalisk prowadzonych na terenie Gminy Baranów w latach 70-tych XX wieku odkryto m.in. pozostałości pracowni wytwarzającej grzebienie i inne przedmioty rogowe.

Najprawdopodobniej najwcześniejsze osiedla z okresu średniowiecza były zlokalizowane w północnej części Gminy Baranów tj. w Bożej Woli i okolicznych miejscowości. Świadczy o tym trwająca przez kolejne stulecia tradycja płacenia dziesięciny z tych terenów do parafii św. Wojciecha w Rokitnie. Opłaty przysługiwały proboszczom z Rokitna mimo, że co najmniej od XIII wieku wspomniane tereny należały do parafii św. Trójcy w Błoniu. Jest to pośredni dowód na to, że okolice Bożej Woli były zasiedlone przed erygowaniem parafii błońskiej.

W okresie piastowskim większa część ziem dzisiejszej Gminy Baranów należała do dóbr książęcych pod nazwą Kaski Młyńskie. Najważniejszą wówczas miejscowością w tym rejonie były Kaski, gdyż wieś Baranów jeszcze nie istniała.

BARANÓW COMMUNE

The Baranów Commune lies in the north – western part of the county, and consists of 24 towns.

In the Roman period, in Mazovia, including in the areas currently occupied by the Baranów Commune, the settlement of the Przeworsk Culture was developing. The inhabitants were dealing with iron melting. They were using local deposits of bog iron; they were melting it in furnaces termed as bloomeries. The blacksmiths were using Mazovian iron to forge, among others, weapons, which can be found in large quantities in the graves from that period. The Przeworsk Culture people was developing also other manufacturing branches, which is proved by the findings from Regowo. Elements discovered during the excavations in the area of the Baranów Commune in the 1970s include, among others, remnants of a workroom that was manufacturing combs and other objects made of horns.

Most likely, the earliest settlements from the period of Middle Ages were located in the northern part of the Baranów Commune, i.e. in Boża Wola and in neighboring towns. This is proven by lasting for subsequent centuries tradition to pay tithe from these areas to the parish of St. Wojciech in Rokitno. Fees were granted to the preachers from Rokitno in spite of the fact that for at least the 13th century the mentioned areas belonged to the parish of St. Trinity in Błonie. This is an indirect evidence that the area of Boża Wola was populated before the parish in Błonie was founded.

Teren ten wchodził w skład Dzielnicy Mazowieckiej, a po podziale w 1313 r. Kaski należały do Księstwa Rawskiego Ziemi Sochaczewskiej, powiatu sochaczewskiego.

W 1476 r. król Kazimierz Jagiellończyk wcielił Ziemię Sochaczewską do Korony, a ziemie Kaskie stały się dobrami królewskimi i utworzono z nich starostwo niegrodowe. W okresie panowania króla Zygmunta Starego majątek przeszedł pod patronat królowej Bony. Kaski stanowiły wówczas ważny ośrodek administracji kościelnej i państwowej. W Kaskach po śmierci Zygmunta Augusta w majątku należącym wówczas do Zborowskich, odbył się w dniach 25 X – 2 XI 1572 r. zjazd senatorów z Wielkopolski i Małopolski. Podczas tego zjazdu potwierdzono m.in. powierzenie urzędu intrexa prymasowi Jakubowi Uchańskiemu i postanowiono o zwołaniu do Warszawy na dzień 6 stycznia 1573 r. Sejmu Konwokacyjnego. Sejm miał zająć się przygotowaniem elekcji nowego króla. Postanowienia z tego zjazdu rozesłano do Litwy, Prus Królewskich, Inflant, Wołynia i województwa kujawskiego.

W 1670 r. wieś należała do Wawrzyńca Żochowskiego i Jana Cybulskiego. Do parafii wówczas przybył z wizytacją ks. Świąćicki. Z akt wizytacji dowiadujemy się, że przed 1670 r. powstała wieś „Baranowo z Olędrami”.

W tamtych czasach tereny Gminy Baranów trafiają najprawdopodobniej po raz pierwszy na karty literatury. Jan Chryzostom Pasek w swych „Pamiętnikach” pisze o Pannie posażnej z Bożej Woli w ziemi Sochaczewskiej. Niestety nie znamy imienia ani nazwiska upamiętnionej przez Paskę niewiasty.

Po rozbiorach Polski województwo rawskie znalazło się w zaborze pruskim, a starostwo Kaskie zostało przekazane generałowi pruskiemu – Brulowi.

Na początku XX wieku Kaski straciły na znaczeniu, a ówczesny wójt Kask – Jan Puchała przeniósł siedzibę Urzędu Gminnego do Baranowa¹.

In the Piast period, a greater part of lands of the today's Baranów Commune belonged to the ducal estate under the name Kaski Młyńskie. At that time, the most important town in this area was Kaski, as the village of Baranów had not been established yet. This area was a part of the District of Mazovia and, following the division of 1313, Kaski belonged to the Principality of Rawa of Sochaczew Land, Sochaczew county.

In 1476, the King Kazimierz Jagiellończyk incorporated Sochaczew Land into the Crown, and Kaska lands became royal property and a non-city starosty was established on them. In the period of the reign of the King Sigismund the Old, this land was transferred to the patronage of the Queen Bona. At that time, Kaski was an important center of church and state administration. After the death of Sigismund II Augustus, in Kaski, in a property belonging to the Zborowski Family, on 25.10 – 2.11.1572, a meeting of the senators from Greater Poland and Lesser Poland was held. During this meeting, among others, the following was confirmed: the office of interrex was entrusted to the Primate Jakub Uchański and it was decided to summon the Convocation Sejm on January 1573 in Warsaw. The Sejm was to prepare the election of a new king. The decisions made at this meeting were sent out to Lithuania, Royal Prussia, Livonia, Volhynia and Kujavian Province.

In 1670, the village belonged to Wawrzyniec Żochowski and Jan Cybulski. Then the parish received a visit of the priest Świąćicki. From the visit files we learn that before 1670 the village of "Baranowo z Olędrami" was established.

At those times, the areas of the Baranów Commune were mentioned probably for the first time in literature. In his "Memoires" Jan Chryzostom Pasek writes about a dowered maid from Boża Wola in Sochaczew Land. Unfortunately, we do not know the name or surname of the woman memorialized by Pasek.

After the partition of Poland, the Rawa Province was annexed to the Prussian territory, and the Kaskie starosty was transferred to the Prussian General – Brul.

In the early 20th century, Kaski lost in importance, and the then commune head of Kaski - Jan Puchała transferred the seat of the Communal Office to Baranów¹.

¹ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Baranów na lata 2007-2013 s. 18

¹ Local Development Plan of the Baranów Commune for the years 2007-2013 p. 18

KULTURA

Gminna Biblioteka Publiczna w Baranowie

ul. Armii Krajowej 49, 96-314 Baranów
tel. 46 856-03-30

CULTURE

Communal Public Library in Baranów

ul. Armii Krajowej 49, 96-314 Baranów
phone 46 856-03-30

OBIEKTY ZABYTKOWE

(wpisane do rejestru zabytków)

MONUMENTS

(entered in the register of monuments)

Dwór i park dworski w Bożej Woli

Pałac w Bożej Woli pochodzi z 1864 r. Wcześniej na terenie Bożej Woli znajdowała się inna posiadłość – drewniany dwór, który prawdopodobnie został odebrany właścicielom za udział w powstaniu styczniowym. Do 1909 r. właścicielem majątku była m.in. rodzina de Poths, następnie m.in. Czesław Tabor, fabrykant pochodzący z Czech, będący właścicielem m.in. fabryki zapalek w Błonie. Pałac zbudowany jest na planie prostokąta z licznymi dobudówkami, otoczony kilkuhektarowym parkiem. Obecnie jest to teren prywatny. Ciekawostką jest to, iż na terenie pałacyku kręcone są niektóre sceny z serialu Klan.

Manor house and manor park in Boża Wola

The pavilion in Boża Wola dates back to 1864. Before that, the area of Boża Wola featured another estate – a wooden manor house that was probably taken away from its owners for the participation in the January uprising. Until 1909, the owner of the property was, among others, the de Poths Family, then, among others, Czesław Tabor, a factory-owner from the Czech Republic, the owner of, among others, a factory of matches in Błonie. The pavilion is built on a rectangular plan with many extensions, surrounded by a several-hectare park. Currently, it is a private area. An interesting thing is that some scenes from the TV series Klan are shot in the area of the pavilion.

Kościół parafialny pw. św. Józefa w Baranowie

12 października 1912 r. została erygowana parafia. Jak podają źródła podobno w Baranowie ukazała się Matka Boska. W cudownym miejscu postawiono drewnianą kapliczkę z obrazem Matki Boskiej i św. Antoniego. Następnie obrazy te przeniesiono do kościoła w Kaskach. Tam za ich sprawą miały miejsce cudowne uzdrowienia. 20 grudnia 1917 r. kościelna komisja w Warszawie uznała za cudowne obrazy Matki Boskiej i św. Antoniego. W latach 1907-1920 wybudowano kościół wg projektu St. Grochowicza i Bronisława Czosnowskiego. Świątynia została poświęcona przez kardynała Kakowskiego w 1920 r.

St. Joseph's Parish Church in Baranów

The Parish was founded on 12 October 1912. According to the sources, supposedly in Baranów Heavenly Mother showed up. At the miraculous place a wooden shrine was placed with the image of Heavenly Mother and St. Anthony. Then, these paintings were transferred to the church in Kaski. There, thanks to them, miraculous cures took place. On 20 December 1917, a church commission in Warsaw recognized the paintings of Heavenly Mother and St. Anthony as miraculous. In the years 1907-1920, a church was built according to the design by St. Grochowicz and Bronisław Czosnowski. The church was consecrated by the Cardinal Kakowski in 1920.

Dwór w Kaskach

Zbudowany na przełomie XVIII i XIX w. dla rodziny Szymanowskich herbu Ślepowron. Dwór jest parterową klasycystyczną siedzibą ziemiańską, którą wzniesiono z cegły w kształcie prostokąta. Głównym akcentem elewacji frontowej jest wejście ujęte dwiema parami kolumn tokańskich, dźwigających belkowanie i trójkątny fronton. Elewacja ogrodowa dworu jest nieco skromniejsza i wyróżnia się półkolistym ryzalitem, który poprzedza taras. Układ wnętrz jest dwutraktowy. Na osi dworu znajduje się sień, oraz salon na planach prostokątnych do siebie owali. Budynek posiada czterospadowy, kryty gontem dach, który został wyokraglony nad ryzalitem ogrodowym. Park dworski nie zachował się do naszych czasów².

Pałac z parkiem w Ceglówie

Zbudowany ok. 1820 r. przez Piotra Łubieńskiego, założyciela cukrowni w Golach.

IMPREZY CYKLICZNE

Fetting Festiwal (cyklicznie jesienią)

Celem festiwalu jest rozwijanie zainteresowań, wyobraźni, wrażliwości estetycznej, kreatywności oraz umożliwienie grupie ludzi mających wspólne zainteresowania wyjście ze swoimi talentami ku szerszej publiczności, oraz stworzenie warunków do rozbudzania aktywności kulturalnej. Więcej na temat na stronie www.fettingfestival.pl.

Złot rowerowy – Osiny (koniec czerwca)

Coroczna impreza o charakterze rekreacyjno-krajoznawczym, popularyzująca walory turystyki rowerowej, aktywnego wypoczynku oraz mająca na celu zaprezentowanie urokliwych zakątków gminy Baranów.

Bike Rally – Osiny (late June)

An annual recreational and sightseeing event, propagating the qualities of bike tourism, active rest and intended to present the charming corners of the Baranów Commune.

Manor house in Kaski

Built at the turn of the 18th and 19th century for the Szymanowski Family, Ślepowron coat of arms. The manor house is a single-storeyed classicistic gentry seat which was built of rectangular-shaped brick. The main accent of the front facade is the entrance surrounded by two pairs of Tuscan columns, bearing an entablature and a triangular fronton. The garden facade of the manor house is slightly more modest and is characterized by a semicircular projection, which is in front of the terrace. The interior layout is two-bay. On the axle of the manor house there are the vestibule and the living room, on the planes of ovals perpendicular towards each other. The building has a hip, shingle-covered roof that was rounded off over the garden projection. The manor park has not been preserved until the present time².

Palace with a park in Ceglów

Built ca. 1820 by Piotr Łubieński, the founder of the sugar factory in Gole.

CYCLIC EVENTS

The Fetting Festival (in cycles in autumn)

The purpose of the festival is to develop interests, imagination, aesthetic sensitivity, creativity and enable a group of people, with common interests, to show their talents to a broader audience, and develop conditions for awaking cultural activities. For more information go to www.fettingfestival.pl.

² <http://dawnysochaczew.republika.pl/dwkaski.htm>

² <http://dawnysochaczew.republika.pl/dwkaski.htm>

Dożynki Gminne (przełom sierpnia i września)

SPORT I REKREACJA

Gminny Klub Sportowy ORION-PULS Cegłów
Cegłów 21, 96-314 Baranów, tel. 46 856 09 27

Boisko „Orlik” w Baranowie

Boisko wielofunkcyjne w Kaskach

Boisko wielofunkcyjne w Bożej Woli

SPORTS AND RECREATION

Communal Sports Club ORION-PULS Cegłów
Cegłów 21, 96-314 Baranów, phone: 46 856 09 27

“Orlik” pitch in Baranów

Multi-purpose pitch in Kaski

Multi-purpose pitch in Boża Wola

OFERTA EDUKACYJNA

Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Marii Konopnickiej
w Golach

Gole 5, 96-314 Baranów, tel. 46 856 07 76

Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Baranowie

ul. Armii Krajowej 40, 96-314 Baranów

tel. 46 856 03 79

Zespół Szkół im. ks. Jana Twardowskiego w Bożej Woli

ul. 1 maja 13, 96-314 Baranów, tel. 22 725 32 68

Zespół Szkół im. Orła Białego w Kaskach

ul. Królewska 23, 96-314 Baranów, tel. 46 856 07 23

BAZA NOCLEGOWA I GASTRONOMICZNA

Stodoła Wszystkich Świętych zwana Oczyszczalnią

Regów 73, 96-314 Baranów, tel. 606 830 585, 606 627 772

Zakątek Gongolina

Gongolina 45/47, 96-314 Baranów,

tel. 691 539 476, 601 616 565

Communal Harvest Feast (turn of August and September)

EDUCATIONAL OFFER

Maria Konopnicka School and Kindergarten Complex in Gole

Gole 5, 96-314 Baranów, phone 46 856 07 76

John Paul II Schools Complex in Baranów

ul. Armii Krajowej 40, 96-314 Baranów

phone 46 856 03 79

Priest Jan Twardowski Schools Complex in Boża Wola

ul. 1 maja 13, 96-314 Baranów, phone 22 725 32 68

White Eagle Schools Complex in Kaski

ul. Królewska 23, 96-314 Baranów, phone 46 856 07 23

ACCOMMODATION AND GASTRONOMIC ESTABLISHMENTS

Stodoła Wszystkich Świętych-Oczyszczalnia

Regów 73, 96-314 Baranów, phone 606 830 585, 606 627 772

Zakątek Gongolina

Gongolina 45/47, 96-314 Baranów

phone 691 539 476, 601 616 565

Jaktorów

GMINA JAKTORÓW

Gmina wiejska położona w zachodniej części Województwa Mazowieckiego i powiecie grodziskim. Od południa graniczy z gminą Radziejowice, od zachodu z miastem Żyrardów i gminą Wiskitki, od północy z Gminą Baranów, a od strony wschodniej z gminą Grodzisk Mazowiecki.

Zlokalizowana jest na terenie Bolimowsko – Radziejowickiej z doliną środkowej Rawki Obszaru Chronionego Krajobrazu. W obszarze tym znajduje się Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Wydmę Międzyborowskie” obejmujące 38 ha porośnięty sosnami, brzozaami oraz dębami. Wydmę powstały 11-12 tysięcy lat temu w wyniku ustąpienia lodowca. Najwyższa wydma ma 10,5 m ponad poziom terenu. Szlakiem czarnym z Międzyborowa do Radziejowic (11,4 km) można podziwiać dziką przyrodę, przy odrobinie szczęścia można zobaczyć zwierzęta żyjące w tutejszym lesie np. zające, sarny, jelenie, lisy i dziki.

Kolejnym miejscem wartym uwagi jest dolina rzeki Pisi Tucznę i jej starorzeczka wraz z nadbrzeżną roślinnością. Jest to unikalny na zachodnim Mazowszu typ środowiska i krajobrazu (nie uregulowana rzeka w silnie zurbanizowanym otoczeniu, malownicze meandry, zakola, bogata fauna i flora, liczne okazy starych drzew kwalifikujących się na pomniki przyrody).

Godnym uwagi jest również głąz – pomnik „Ostatniego Tura” znajdujący się w Jaktorowie przy drodze wojewódzkiej nr 719, przodka bydła domowego, który przebywał na terenie Puszczy Jaktorowskiej do roku 1627.

JAKTORÓW COUNTY

A rural commune in the western part of the Mazovian Province and Grodzisk Mazowiecki County. In the south it borders on the Radziejowice Commune, in the west on the town of Żyrardów and the Wiskitki Commune, in the north on the Baranów Commune, and on the Grodzisk Mazowiecki Commune in the east.

It is situated within the area of Bolimów and Radziejowice with a valley of the middle Rawka River Area of Protected Landscape. This area features the Natural and Landscape Complex "Międzyborów Dunes" spreading over 38 ha and overgrown with pines, birches and oaks. The dunes were created 11-12 thousand years ago as a result of the disappearance of the glacier. The highest dune is 10.5 m above the ground level. While covering the black route from Międzyborów to Radziejowice (11.4 km), we can admire wild nature and, with a bit of luck, we can see animals living in the local forest, e.g. hares and roe deer, deer, foxes and wild boars.

Another place worth attention is the Pisia Tucznę River valley and its old beds along with riverside vegetation. It is a unique type of environment and landscape in Western Mazovia (non-regulated river in a strongly urbanized environment, picturesque meanders, oxbows, rich fauna and flora, numerous specimens of old trees which can be qualified as monuments of nature).

It is worth paying attention also to a boulder - the monument to "The Last Aurochs" in Jaktorów at provincial road no. 719 – the ancestor of domestic cattle which was living in the Jaktorów Forest until 1627.

W Jaktorowie znajduje się Rolniczy Zakład Doświadczalny Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, mieszczący się w dawnym zespole dworskim w Chylicach. W jego skład wchodzi: dworek i obora z ok. 1820 r., park dworski z ok. 1830 r. oraz spichlerz i wozownia z ok. 1850 r.

Godnym uwagi obiektem sakralnym jest również Kościół pw. św. Stanisława Biskupa i Męczenników i św. Teresy od dzieciątka Jezus. Kardynał Aleksander Kokowski erygował parafię pw. św. Rodziny w 1932 r. Kościół został pobudowany w latach 1932-1934 wg projektu Stefana Szyllera. 19 maja 1974 r. Świątynię konsekrował kardynał Stefan Wyszyński.

Na miejscowym cmentarzu znajdują się Grób Nieznanego żołnierza i tablica poświęcona poległym i zamordowanym w czasie II wojny światowej.

Jaktorów is a seat of the Agricultural Experimental Center of the Warsaw University of Life Sciences, in the former manor house complex in Chylce. It consists of: manor house and barn from ca. 1820, manor park from ca. 1830 and granary house and coach house from ca. 1850.

Another sacral facility worth attention is also the Church of St. Stanislaus of Szczepanów Bishop and Martyr and St. Therese of the Child Jesus. The Cardinal Aleksander Kokowski founded the Parish of the Holy Family in 1932. The church was built in the years 1932-1934 according to the design by Stefan Szyller. On 19 May 1974, the church was consecrated by the Cardinal Stefan Wyszyński.

On the local cemetery there is the Tomb of the Unknown Soldier and a memorial plaque to the fallen and murdered during World War II.

KULTURA

Gminna Biblioteka Publiczna w Jaktorowie

ul. Chełmońskiego 4, 96-313 Jaktorów
Filia Biblioteki Publicznej w Jaktorowie
ul. Poniatowskiego 1, 96-313 Jaktorów

CULTURE

Communal Public Library in Jaktorów

ul. Chełmońskiego 4, 96-313 Jaktorów
Branch of the Public Library in Jaktorów
ul. Poniatowskiego 1, 96-313 Jaktorów

OBIEKTY ZABYTKOWE

Zespół dworski

W skład zespołu wchodzi: dworek i obora z 1820 r. oraz park dworski z około 1830 r. oraz spichlerz i wozownia z około 1850 r.

MONUMENTS

Manor complex

The complex consists of: manor house and barn from 1820 and manor park from ca. 1830 and granary house and coach house from ca. 1850.

Cmentarz wojenny z II wojny światowej w Budach Zosinych

Cmentarz został założony w 1946 r. z inicjatywy Komitetu Ekshumacyjnego. Do 1964 r. opiekę nad obiektem sprawowali uczestnicy walk oraz miejscowe społeczeństwo. Na pamiętkę i ku czci żołnierzy AK z grupy „Kampinos”

The military cemetery from War World II, in Budy Zosine

The cemetery was established in 1946, on the initiative of the Exhumation Committee. Until 1964, care over the facility was exercised by the participants of combats and the local society. In remembrance and in memory of the sol-

poległych podczas starć z siłami niemieckimi, co roku na cmentarzu odbywają się uroczystości.

Grób Nieznanego żołnierza i tablica poświęcona poległym i zamordowanym w czasie II wojny światowej

Na cmentarzu parafialnym w Jaktorów znajdują się grób nieznanego żołnierza oraz tablica, poświęcona pamięci pomordowanych mieszkańców Jaktorowa i okolic.

diers of the AK (Home Army) from the group "Kampinos", fallen during fights with German forces, every year celebrations are held on the cemetery.

Tomb of the Unknown Soldier and memorial plaque to the fallen and murdered during World War II

The parish cemetery in Jaktorów features a tomb of the unknown soldier and a memorial plaque to the murdered inhabitants of Jaktorów and the region.

OBIEKTY SAKRALNE

Parafia pw. Świętej Rodziny, Kościół pw. św. Stanisława, biskupa i męczennika i św. Teresy od Dzieciątka Jezus

ul. Warszawska 12, tel. (46) 856 40 89, 856 51 60
96-313 Jaktorów

Kościół pw. św. Stanisława. Parafia pw. św. Rodziny erygowana w 1932 r. przez Kardynała Aleksandra Kokowskiego. Kościół został pobudowany w latach 1932-1934 według projektu Stefana Szyllera.

Świątynię tę dnia 19 maja 1974 r. konsekrował kardynał Wyszyński.

Parish of the Holy Family, Church of St. Stanislaus of Szczepanów, Bishop and Martyr, and St. Therese of the Child Jesus

ul. Warszawska 12, phone 46 856 40 89, 856 51 60, 96-313 Jaktorów

Church of St. Stanislaus. Parish of the Holy Family founded in 1932 by the Cardinal Aleksander Kokowski. The church was built in the period 1932-1934 according to the design by Stefan Szyller.

On 19 May 1974, the church was consecrated by the Cardinal Wyszyński.

Parafia pw. Przemienienia Pańskiego w Międzyborowie

ul. Mickiewicza 1, 96-316 Międzyborów
tel. 46 855 27 56, 855 56 39

Kościół pw. Przemienienia Pańskiego. Parafia erygowana 1 stycznia 1981 r. przez Stefana Kardynała Wyszyńskiego. Dwupoziomowy kościół został pobudowany w latach 1977-1980 według projektu Antoniego Potrzebowski. W salach pod kościołem znajdują się sale katechetyczne i świetlica.

Świątynię tę dnia 23 sierpnia 1980 r. konsekrował Stefan Kardynał Wyszyński.

Parish of the Lord's Transfiguration in Międzyborów

ul. Mickiewicza 1, 96-316 Międzyborów
phone 46 855 27 56, 855 56 39

Church of the Lord's Transfiguration. The Parish was founded on 1 January 1981 by the Cardinal Stefan Wyszyński. The two-level church was built in the period 1977-1980 according to the design by Antoni Potrzebowski. The rooms under the church include religious education rooms and a common room.

On 23 August 1980, the church was consecrated by the Cardinal Stefan Wyszyński.

WALORY PRZYRODNICZE

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Wydmy Międzyborowskie”

Zespół znajduje się na terenie gminy Jaktorów. Obszar rozciąga się na powierzchni nieco ponad 30 ha. Na tym terenie znajdują się wydmy, które są pozostałościami zlodowacenia środkowopolskiego. Specyficzny, pofałdowany teren, mieszana roślinność (sosny, brzozy, dęby) oraz flora typowa dla terenów podmokłych, u podnóża wydym) tworzą dobroczynny mikroklimat. Obecnie przez wydmy jest poprowadzona ścieżka dydaktyczna.

Pomnik ostatniego тура

Wędrując po gminie Jaktorów, natkniemy się na pomnik ostatniego тура – przodka bydła domowego, który przebywał na terenie Puszczy Jaktorowskiej do roku 1627, natomiast, w leśnej osadzie w Międzyborowie – na pomnik przyrody nieożywionej „Wydmy Międzyborowskie”.

NATURAL QUALITIES

Natural and landscape complex "Międzyborów Dunes"

The complex is located in the area of the Jaktorów Commune. It spreads over the area of slightly over 30 ha. The area features dunes that are a remnant of the Central Polish Glaciation. A particular, undulating land, mixed vegetation (pines, birches, oaks) and flora typical of waterlogged land, at the foot of dunes form a healing microclimate. Currently, a didactic path runs through the dunes.

Monument to the last aurochs

When walking around the Jaktorów Commune, we will come across the monument to the last aurochs – the ancestor of domestic cattle that was living in the Jaktorów Forest until 1627, whereas, in a forest settlement in Międzyborów – the monument of abiotic nature "Międzyborów Dunes".

SZLAKI TURYSTYCZNE

W okolicy przebiegają interesujące szlaki turystyczne:

„Czarny” z Międzyborowa – Radziejowice – 11,4 km

„Żółty” Jaktorów – Grzegorzewice – 21 km

„Ścieżka Edukacyjna przez Wydmy Międzyborowskie”

TOURIST ROUTES

In the area interesting tourist routes run:

"Black" from Międzyborów to Radziejowice 11.4km

"Yellow", Jaktorów – Grzegorzewice, 21km

"Educational path through the Międzyborów Dunes"

ZBIORNIKI WODNE

Stawy w Jaktorowie leżą w gminie Jaktorów. Są własnością Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Funkcjonuje na nich Rybacka Stacja Doświadczalna Łąki Jaktorowskie, którą opiekuje się Instytut Ichthyologii i Rybactwa. Na stawy formalnie obowiązuje zakaz wstępu. O wizycie należy powiadomić pracowników stawów. Stawy najciekawsze są wiosną oraz jesienią kiedy zatrzymują się na nich ptaki na przelotach. Spuszczone stawy przyciągają ptaki siewkowe.

Wybierając się na stawy w Jaktorowie warto odwiedzić pobliskie Stawy w Krańciczej Woli oraz przylegające do nich od zachodu pola i łąki.

WATER RESERVOIRS

Ponds in Jaktorów lie in the Jaktorów Commune. They are property of the Warsaw University of Life Sciences. A part of the ponds is a Fishing Experimental Station Jaktorów Meadows, run by the Institute of Ichthyology and Fishing. Entering the ponds is formally banned. The employees should be notified of a visit. Ponds are most interesting in the spring and in the autumn, when migrating birds stop there. Drained ponds attract Charadriiformes.

When you wish to visit the ponds in Jaktorów, it is good to visit the neighboring Ponds in Krańcicza Wola and adjacent fields and meadows in the west.

IMPREZY CYKLICZNE

Międzynarodowe Spotkania Muzyczne im. Jean Pacalet w Międzyborowie

(przełom lipca i sierpnia) – jest to wyjątkowy koncert muzyki klasycznej, odbywający się w miejscowym kościele raz w roku. Z inicjatywy Andrzeja Szadkowskiego Stowarzyszeniu Przyjaciół Wydm Międzyborowskich i ks. Krzysztofa Krawczyka, występują wybitni artyści, którzy na co dzień pracują na najsłynniejszych scenach muzycznych i operowych Europy.

Pierwszy koncert odbył się 6 sierpnia 2000 r.

CYCLIC EVENTS

Jean Pacalet International Music Meetings in Międzybórz

(turn of July and August): an extraordinary concert of classical music held in the local church once a year. On the initiative of Andrzej Szadkowski, the Association of the Friends of Międzybórz Dunes and the priest Krzysztof Krawczyk, concerts involve performances of eminent artists who every day perform on the most renowned music and opera stages in Europe. The first concert was held on 6 August 2000.

Obchody rocznicowe Bitwy pod Jaktorówem w Budach Zosinych

Bitwa pod Jaktorowem była ostatnim bohaterskim epizodem zgrupowania AK „Kampinos”. Doszło do niej 29 września 1944 r. W wyniku całonocnej krwawej walki z licznymi oddziałami niemieckimi, partyzanci ponieśli klęskę, zadając jednak wrogowi znaczne straty. W wyniku bitwy Niemcy stracili kilkanaście pojazdów pancernych, jeden samolot i około 200 żołnierzy. Straty powstańców to: 150 zabitych, w tym dowódca mjr Alfons Kotowski, oraz 120 rannych i ponad 150 osób wziętych do niewoli, z których tylko nielicznym udało się przedostać w Góry Świętokrzyskie.

W miejscu bitwy znajduje się partyzancki cmentarz z mogiłami 132 żołnierzy oraz pomnik z krzyżem. Co roku w ostatnią niedzielę września w tym miejscu odbywają się uroczystości rocznicowe z udziałem najwyższych władz państwowych i samorządowych.

Anniversary celebrations of the Battle of Jaktorów in Budy Zosine

The Battle of Jaktorów was the last courageous episode of the AK group “Kampinos”. It took place on 29 September 1944. As a result of a whole-day bloody combat with numerous German troops, partisans sustained defeat, however, making the enemy suffer substantial losses. As a result of the battle, the Germans lost over ten armored vehicles, one airplane and approximately 200 soldiers. Losses of the insurgents: 150 killed, including the commander Major Alfons Kotowski and 120 wounded, more than 150 people taken to captivity of whom only a few managed to get to the Świętokrzyskie Mountains. At the place of the battle there is a Partisan cemetery with tombs of 132 soldiers and a monument with a cross. Every year, on last Sunday of September, anniversary celebrations are held at this place involving the highest state and local administration authorities.

Rodzinny Rajd Rowerowy „Szlakiem Przodków” (czerwiec)

impreza organizowana przez Towarzystwo Cyklistów w Jaktorowie.

SPORT I REKREACJA

Hale sportowe i boiska szkolne z bogatym zapleczem w Jaktorowie i Międzyborowie

Hala Sportowa przy Szkole Podstawowej im. Stefanii Sempołowskiej, ul. Warszawska 88, 96-313 Jaktorów
tel. 46 855 24 16, szkolajaktorow@interia.pl

Hala Sportowa przy Zespole Szkół Publicznych w Międzyborowie, ul. Staszica 5, 96-316 Międzyborów
tel./fax: 46 855 54 05 lub 46 855 27 18

Stadion Tur w Jaktorowie

ul. Warszawska 88, 96-313 Jaktorów

OFERTA EDUKACYJNA

Placówki publiczne:

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Jaktorowie

ul. Warszawska 88, 96-313 Jaktorów

tel. 46 855 24 16, e-mail: szkolajaktorow@interia.pl

Szkoła Podstawowa im. Stefanii Cygańskiej

Gimnazjum im. K.I Gałczyńskiego

Zespół Szkół Publicznych w Międzyborowie

ul. Staszica 5, 96-316 Międzyborów

tel. 46 855 27 18 lub 855 54 05

Szkoła Podstawowa im. Józefa Jagielskiego

ul. Staszica 5, 96-316 Międzyborów, e-mail: zspm_sp@wp.pl

Gimnazjum im. Karola Wojtyły

ul. Staszica 5, 96-316 Międzyborów

e-mail: zsp_miedzyborow@poczta.onet.pl

Placówki niepubliczne:

Punkt Przedszkolny BAŚNIOWY OGRÓD

ul. Jana Matejki 6b, 96-316 Międzyborów

tel. 48 693 543 433

Przedszkole PUCHATEK, ul. Błotna 87 c, 96-313 Jaktorów

tel. 46 856 50 64, 505 143 304

OŚRODKI ZDROWIA

NZOZ Famil-Med – Międzyborów

ul. Chopina 18 A, tel. 46 855 58 08

Ośrodek Zdrowia – Jaktorów

ul. Warszawska 3, tel. 46 856 40 29

Centrum Medyczne – Chylice-Kolonia

ul. Warszawska 24, tel. 570 570 005

BAZA NOCLEGOWA I GASTRONOMICZNA

Pensjonat „Aida”, ul. Żyrardowska 12,

96-313 Budy Stare, tel. 665 153 720

Pensjonat Wierzbowe Ranczo

ul. Radziejowicka 87, 96-316 Międzyborów

tel. 798 355 024

Smażalnia nad wodą Budy Stare

ul. Żyrardowska 57, 96-313 Budy Stare

Family Bike Race „Through the Route of the Ancestors” (June)

an event organized by the Association of Cyclists in Jaktorów.

SPORTS AND RECREATION

Sports halls and school pitches with rich facilities in Jaktorów and Międzyborów

Sports hall near Stefania Sempołowska Primary School, ul. Warszawska 88, 96-313 Jaktorów

phone 46 855 24 16, szkolajaktorow@interia.pl

Sports Hall at the Complex of Public Schools in Międzyborów, ul. Staszica 5, 96-316 Międzyborów

phone/fax: 46 855 54 05 or 46 855 27 18

Stadium Tur in Jaktorów

ul. Warszawska 88, 96-313 Jaktorów

EDUCATIONAL OFFER

Public establishments

School and Kindergarten Complex in Jaktorów

ul. Warszawska 88, 96-313 Jaktorów

phone 46 855 24 16, e-mail: szkolajaktorow@interia.pl

Stefania Cygańska Primary School

K. I. Gałczyński Junior High School

Complex of Public Schools in Międzyborów

ul. Staszica 5, 96-316 Międzyborów

phone 46 855 27 18 or 855 54 05

Józef Jagielski Primary School

ul. Staszica 5, 96-316 Międzyborów, e-mail: zspm_sp@wp.pl

Karol Wojtyła Junior High School

ul. Staszica 5, 96-316 Międzyborów

e-mail: zsp_miedzyborow@poczta.onet.pl

Non-public establishments

Kindergarten BAŚNIOWY GARDEN

ul. Jana Matejki 6b, 96-316 Międzyborów

phone 48 693-543-433

Kindergarten PUCHATEK, ul. Błotna 87 c, 96-313 Jaktorów

phone 46 856 50 64, 505 143 304

HEALT CENTERS

NZOZ Famil-Med

ul. Chopina 18 A, Międzyborów, phone 46 855 58 08

Health Center

ul. Warszawska 3, Jaktorów, phone 46 856 40 29

Medical Center

ul. Warszawska 24, Chylice-Kolonia, phone 570 570 005

ACCOMMODATION AND GASTRONOMIC ESTABLISHMENT

Pension „Aida”

ul. Żyrardowska 12, 96-313 Budy Stare, phone 665 153 720

Pension Wierzbowe Ranczo

ul. Radziejowicka 87, 96-316 Międzyborów

phone 798 355 024

Smażalnia nad wodą Budy Stare

ul. Żyrardowska 57, 96-313 Budy Stare

Grodzisk Mazowiecki

GRODZISK MAZOWIECKI

Grodzisk Mazowiecki to ponad 42 tysięczna gmina, położona 30 km na południowy zachód od Warszawy w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych, łączących stolicę z największymi polskimi aglomeracjami (Poznań, Kraków, Katowice). Dobrze rozwinięty transport publiczny (PKP i WKD), komunikacja miejska oraz bliskość autostrady A2 to niewątpliwe atuty gminy.

Grodzisk Mazowiecki przyciąga swoim kulturowym i przyrodniczym bogactwem. Zabytkowe budynki, parki, malowniczo wijące się rzeczki, liczne stawy, leśne uroczyska, a także ciekawa historia to niewątpliwie walory grodziskiej ziemi. Jej piękno było inspiracją twórczości polskiego malarza Józefa Chełmońskiego, który ostatnie 26 lat swojego życia spędził w pobliskiej Kuklówce. Pomnik Józefa Chełmońskiego w pobliżu zabytkowego dworca kolejowego, na grodziskim deptaku, otwiera jedyną w Polsce Galerię Uliczną reprodukcji najśłynniejszych dzieł malarza.

Najcenniejszymi zabytkami sakralnymi gminy są XVII-wieczny drewniany kościół pw. Przemienienia Pańskiego w Żukowie, którego wystrój wnętrza pochodzi z przełomu XVII i XVIII w. oraz trzystuletnia drewniana dzwonnica.

W centrum miasta znajdują się barokowy kościół Św. Anny oraz kaplica Matki Bożej Fatimskiej pw. Św. Krzyża wybudowana w XVIII w. jako wotum dziękczynne po wygaśnięciu epidemii cholery. Wnętrze kościoła zdobi wyposażenie renesansowe i barokowe, a w ołtarzu głównym można podziwiać obrazy Filipa Castaldiego „Chrystus na krzyżu” i „Św. Maria Magdalena”.

Założony w XVIII w. przez rodzinę Mokronoskich Park im. hr. Skarbków był częścią ogrodów otaczających dwór

GRODZISK MAZOWIECKI

Grodzisk Mazowiecki is a commune with more than 42 000 inhabitants, located 30 km southwest of Warsaw near major transport routes connecting the capital city with the greatest Polish metropolitan areas (Poznań, Cracow, Katowice). A well-developed public transport (PKP and WKD), municipal communication and proximity of the A2 motorway are unquestionable strengths of the commune.

Grodzisk Mazowiecki attracts with its cultural and natural wealth. Historical buildings, parks picturesquely meandering river, numerous ponds, forest wildernesses, and interesting history are undoubtedly qualities of the Grodzisk land. Its beauty was an inspiration for the creation of the Polish painter Józef Chełmoński who spend the last 26 years of his life in the nearby Kuklówka. The monument to Józef Chełmoński, near the historical railway station, on the promenade in Grodzisk Mazowiecki, opens the only in Poland Street Gallery of reproductions of the most famous works of this painter.

The most valuable sacral monuments of the commune are the 17th-century wooden church of the Lord's Transfiguration in Żuków, whose interior dates back to the turn of the 17th and 18th century, and a 300-year-old wooden bell-tower.

The town center features the baroque St. Ann's Church and the Chapel of Mother of God of Fatima of Holy Cross built in the 18th century as a votive offering after the extinction of the epidemic of cholera. The church's interior is ornamented with renaissance and baroque equipment, and in the main altar we can admire the paintings of Filippo Castaldi "Christ on the Cross" and "St. Maria Magdalena".

jordanowski – obecny Dworek Skarbków. Pod koniec XIX w. miał charakter parku zdrojowego. Obecnie po rewitalizacji, podobnie jak przed stu laty jest celem wycieczek weekendowych mieszkańców stolicy i okolic.

Położone nieopodal Stawy Goliań powstały w XIX w. w wyniku spiętrzenia rzeki Rokicianki. Dwa zbiorniki o łącznej powierzchni ponad 2 ha, z charakterystyczną dla środowiska wodnego roślinnością rozdziela wyspa z groblami. Na jednym ze stawów znajduje się drewniany pomost-scena, na której odbywają się koncerty.

W zabytkowej dziewiętnastowiecznej Willi „Radogoszcz” znajduje się galeria etnograficzna popularyzująca historię i tradycję Grodziska Mazowieckiego. Odbywają się tu wystawy, koncerty, projekcje filmowe, spektakle i warsztaty.

Dynamicznie rozwijająca się gmina doceniana jest przez młodych ludzi, którzy wybierają ją jako miejsce do zamieszkania. W ostatnich latach liczba mieszkańców gminy stale wzrasta. Rodzi się tu coraz więcej dzieci, a gmina stara się otoczyć rodziny opieką, budując nowe mieszkania, przedszkola i szkoły.

Grodzisk Mazowiecki to także miejsce, gdzie warto prowadzić interesy. Proinwestycyjna polityka władz miejskich, utworzenie i uzbrojenie specjalnych stref przemysłowych, przyjazne podejście do przedsiębiorców przyciągnęło do Grodziska Mazowieckiego kilkadziesiąt firm, które stworzyły ponad 3000 miejsc pracy. Grono grodziskiej przedsiębiorczości stale się powiększa. Dzięki pozyskaniu wielu inwestorów Grodzisk Mazowiecki jest miejscem zatrudnienia także dla mieszkańców okolicznych miejscowości. Inwestorzy lokujący swoje biznesy w Grodzisku Mazowieckim doceniają nie tylko dobre położenie geograficzne, ale przede wszystkim pozytywne nastawienie samorządu i pomoc w realizacji przedsięwzięć.

Established in the 18th century by the Mokronoski Family Counts Skarbek Park was a part of the gardens surrounding the Jordanów manor house – the present Skarbek Family Manor House. At the end of 19th century, it served as a spa park. Currently, after revitalization, like before one hundred years ago, it is a destination of weekend excursions of the inhabitants of the capital and the region.

Located nearby Goliań Ponds were created in the 19th century as a result of damming Rokicianka River. Two reservoirs with the total area of more than 2 ha, with vegetation typical of water environment, are separated by an isle with dams. A wooden platform-stage is situated on one of the ponds and concerts are held there.

The historical 19th-century Villa "Radogoszcz" houses an ethnographical gallery propagating history and tradition of Grodzisk Mazowiecki. It is a place of exhibitions, concerts, film projections, performances and workshops.

The dynamically developing commune is appreciated by young people who choose it as a place of residence. In recent years, the number of inhabitants in the commune has been constantly growing. More and more children are born here and the commune tries to take care of families by building new apartments, kindergartens and schools.

Grodzisk Mazowiecki is also a place worth of running business. The pro-investment policy of municipal authorities, establishment and provision of utilities to special industrial zones, friendly approach to entrepreneurs have attracted to Grodzisk Mazowiecki a few dozen companies that have created more than 3000 jobs. Grodzisk Mazowiecki entrepreneurship has been constantly expanding. Thanks to attracting many investors, Grodzisk Mazowiecki is a place of employment also for the inhabitants of the neighboring towns. Investors who set up their businesses in Grodzisk Mazowiecki appreciate not only good geographical position but, first of all, positive attitude of the local government and assistance in implementing projects.

KULTURA – instytucje

Ośrodek Kultury Gminy Grodzisk Mazowiecki (nazwa potoczna Centrum Kultury)

jest Samorządową Instytucją Kultury. W jej skład wchodzi:

1. Nowoczesny, działający od 2008 r. obiekt Centrum Kultury z nowoczesną salą kinowo-widowiskową na 375 osób.
2. Galeria Etnograficzna Willa Radogoszcz – zrewitalizowana i oddana na nowo do użytku w 2012 r.

CULTURE – institutions

The Grodzisk Mazowiecki Commune Cultural Center (vernacular name Cultural Center)

is a Local Government Cultural Institution. It includes:

1. A modern, operating since 2008, Cultural Center with a modern cinema-congress hall for 375 people.
2. Ethnographic Gallery in Villa Radogoszcz – revitalized and re-opened in 2012.

3. Radio Bogoria, której Ośrodek Kultury jest nadawcą i koncesjonariuszem.
4. Gazeta Bogoria, której Ośrodek Kultury jest wydawcą.
5. Grodziska Alternatywa – rekreacyjno-edukacyjne miejsce spotkań młodzieży.
6. Świetlica młodzieżowa w dzielnicy Łąki, przy parafii pw. Przemienienia Pańskiego.
7. Świetlica w Kozerkach

Centrum Kultury realizuje szeroką ofertę, która łączy rozwój społeczno-kulturalny miasta z gospodarczo-ekonomicznym. Poza działalnością *stricte* kulturalno-rozrywkowo-rekreacyjną, Centrum Kultury jest również miejscem spotkań środowisk naukowych, dyplomatycznych, czy biznesowych. Działalność Centrum Kultury w znacznej mierze wykracza poza ramy gminy, czy powiatu. Realizowana jest szeroka oferta dydaktyczno-rozrywkowo-rekreacyjna (ponad 20 różnych zajęć tematycznych), odbywają się tu wystawy niekwestionowanych autorytetów w dziedzinie fotografii, grafiki, rzeźby, czy malarstwa. Na naszej scenie mieliśmy zaszczyt gościć uznanych artystów polskich i zagranicznych reprezentujące przeróżne gałęzie sztuki – teatr, kabaret, muzykę klasyczną, jazz, pop. Posiadające nowoczesne, cyfrowe zaplecze techniczne Kino Centrum Kultury przyciąga rocznie ponad 90 tysięcy widzów, pracując siedem dni w tygodniu.
www.centrumkultury.eu

Galeria Instrumentów Folkowych

to jedyny w Polsce (a może i w Europie?) zbiór około 1000 instrumentów, przeszkadzajek i zabawek muzycznych starych i tworzonych współcześnie – stąd nazwy folk. Kolekcja jest podporządkowana kulturze ludowej słowiańskiej – nieznannej, egzotycznej, nie odkrytej dla turystów do dziś. Jest to jedyne miejsce w Europie, gdzie instrumenty leżą w zasięgu wzroku i ręki. Można zagrać na żydowskich cymbałach, katarzynce, basach, harmonii polskiej. Przy Galerii z inicjatywy p. Katarzyny Kani powstał Klub Przedszkolaka „Bartek” o profilu artystycznym. To połączenie Galerii Instrumentów Folkowych, Galerii Obrazów i Klubu Przedszkolaka (fizycznie) razem w jednym miejscu. Bowiem obcowanie ze sztuką, (czyli zbiorem ok. 1000 instrumentów i innych eksponatów) oraz wykorzystywanie tych dóbr przez dzieci w codziennych zajęciach, sprzyja uwrażliwianiu na sztukę, rozbudzaniu wyobraźni, tworzeniu włas-

3. Radio Bogoria whose broadcaster and concessionaire is the Cultural Center.
4. Gazeta Bogoria whose publisher is the Cultural Center.
5. Grodziska Alternatywa – recreational and educational place of meetings for the youth.
6. Common room for the youth in the neighborhood of Łąki, at the Parish of the Lord's Transfiguration.
7. Common room in Kozerki.

Cultural Center has a broad offer that combines socio – cultural development of the town with socio-economic development. Apart from *stricte* cultural – entertainment – recreational activities, the Cultural Center is also a place of meetings for environments, diplomatic or business environments. Activities of the Cultural Center largely go beyond the commune or the county. A broad teaching-entertainment – recreational offer is executed (over 20 various thematic classes), and exhibitions of undisputed authorities in the field of photography, graphics, sculpture or painting are held. We have had the honor to host on our stage well known Polish and foreign artists representing different domains of art – theater, cabaret, classic music, jazz, pop. With modern, digital technical facilities, the cinema of the Cultural Center attracts annually more than 90 thousand viewers, working seven days a week.
www.centrumkultury.eu

Folk Instruments Gallery

is the only in Poland (and perhaps in Europe?) collection of approximately 1000 instruments, noise makers and music toys, old and manufactured presently - hence the name "folk". The collection relates to the Slavic folk culture – unknown, exotic, undiscovered for tourists until today. This is the only place in Europe where instruments lie within eyesight and close at hand. You may play Jewish dulcimer, hurdy-gurdy, bass, Polish accordion. At the Gallery, on the initiative of Katarzyna Kania, Pre-schooler's Club "Bartek" with artistic profile has been established. It is a combination of the Folk Instruments Gallery, the Paintings Gallery and the Pre-schooler's Club (physically) in one place. After all, experiencing art (namely a collection of approx. 1000 instruments and other exhibits) and using these goods by children in daily occupations foster sensitivity to art, awaken imagination, create the basis of own

nych pomysłów, nie wspominając już o bogatej wiedzy dotyczącej samych instrumentów.

Zwiedzanie Galerii Instrumentów Folkowych po uzgodnieniu telefonicznym: tel. 501 680 497 lub 605 854 138, kania@galeria-folk.pl

www.galeria-folk.pl/KatarzynaKania

Muzeum Elektrycznej Kolei Dojazdowej

ul. Batorego 23, 05-825 Grodzisk Maz.

tel. do sekretariatu WKD 22 755 55 64

www.wkd.com.pl/o-wkd/izba-tradycji.html

Serdecznie zapraszamy do zwiedzania muzeum Elektrycznej Kolei Dojazdowej, które powstało z okazji 75-lecia uruchomienia kolejki popularnie zwanej „WuKaDką”.

Izba tradycji EKD/WKD dostępna jest dla zwiedzających:

- w środy w godzinach od 9.00 do 13.30,
- w niedziele w godzinach od 11.30 do 14.30.

Dla grup zwiedzających istnieje możliwość dostosowania indywidualnych terminów i godzin.

Wystawa obejmuje 75 lat działalności linii i dzieli się na następujące działy:

- okoliczności powstania EKD,
- budowa linii EKD z Warszawy do Grodziska Mazowieckiego,
- Dwudziestolecie Międzywojenne,
- II Wojna Światowa,
- odbudowa zniszczeń wojennych,
- eksploatacja linii w latach 1948-2002,
- WuKaDe dokąd zmierzasz?

W Muzeum można zobaczyć zdjęcia, dokumenty związane z działalnością EKD/WKD, bilety, akcesoria pojazdów szynowych, przedmioty wyposażenia technicznego, modele taboru czy makiety stacji i budynków.

Biblioteka Publiczna Gminy Grodzisk Mazowiecki

Biblioteka Publiczna Gminy Grodzisk Mazowiecki to nowoczesna placówka łącząca ludzi młodych, dorosłych, seniorów, książki, media w barwnej, inspirującej przestrzeni. Poprzez podejmowane działania buduje lepsze więzi społeczne, ale jest też miejscem otwartym na inicjatywy mieszkańców.

Od lat ważnym elementem pracy Biblioteki Publicznej jest popularyzacja książek i prowadzenie różnorodnych form pracy z czytelnikiem. Do najbardziej powszechnych należą: spotkania z pisarzami, konkursy literackie, wydarzenia okolicznościowe (*Grodzisk Mazowiecki – Miasto Kobiet, Dzień Sąsiada*), wykłady naukowe, animacje i spotkania dla dzieci, w tym zajęcia edukacyjne.

Od 1 października 2008 r. Biblioteka Publiczna Gminy Grodzisk Mazowiecki przejęła zadania biblioteki powiatowej dla powiatu grodziskiego. Poprzez zawarte porozumienie Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelników.

original ideas, not to mention rich knowledge concerning instruments alone.

Visiting the Folk Instruments Gallery, after phone agreement: 501 680 497 or 605 854 138

kania@galeria-folk.pl

www.galeria-folk.pl/KatarzynaKania

Museum of Electrical Commuter Railway

ul. Batorego 23, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

phone to the secretariat of the Warsaw Commuter Railway (WKD) 22 755 55 64

www.wkd.com.pl/o-wkd/izba-tradycji.html

You are warmly welcome to visit the museum of the Electrical Commuter Railway that was created on the occasion of the 75th anniversary of start-up of the railway commonly known as "WuKaDka".

The EKD/WKD Tradition Chamber is available for visitors on Wednesday from 9.00 am to 1.30 pm, on Sundays from 11.30 am to 2.30 pm Individual dates and hours can be arranged for visiting groups.

The exhibition covers 75 years of operation of the line and is divided into the following sections:

- circumstances of the creation of EKD,
- construction of the EKD line from Warsaw to Grodzisk Mazowiecki,
- Interwar Period,
- World War II,
- reconstruction of war damages,
- operation of the line in the period 1948-2002
- where are you going WuKaDe?

In the Museum you can see pictures, documents related to the activities of EKD/WKD, tickets, accessories of rail vehicles, technical equipment items, rolling stock models or mock-ups of stations and buildings.

Grodzisk Mazowiecki Commune Public Library

The Grodzisk Mazowiecki Commune Public Library is a modern establishment connecting young people, adults, seniors, books, mass media in a colorful, inspiring space. Through undertaken actions, it builds better social bonds, and is also a place open to inhabitants' initiatives.

For years, popularization of books and running various forms of work with the reader have been an important element of the Public Library's works. The most common of them include:

meetings with writers, literary competitions, occasional events (*Grodzisk Mazowiecki – the City of Women, Day of the Neighbor*), scientific lectures, animations and meetings for children, including educational classes.

On 01 October 2008, the Grodzisk Mazowiecki Commune Public Library took over tasks of the county library for the Grodzisk Mazowiecki County. Through the reached agreement, the Library serves development and satisfaction

niczych i informacyjnych mieszkańców powiatu oraz pomocą instruktażowo-metodyczną dla bibliotek gminnych w powiecie grodziskim.

Dyrektor Biblioteki – Dorota Olejnik

tel. 22 734 79 03, tel./fax 22 734 79 08

e-mail: kontakt@biblioteka.grodzisk.pl

ul. Spółdzielcza 9, 05-825 Grodzisk Mazowiecki, skr. 57

www.biblioteka.grodzisk.pl

www.facebook.com/BibliotekaGrodziskMaz

Bibliotekę tworzą trzy oddziały:

Czytelnia Naukowa

Adres: ul. Spółdzielcza 9

tel./fax 22 734 79 06

e-mail: e.nagat@biblioteka.grodzisk.pl

Czytelnia Naukowa, która gromadzi księgozbiór pod kątem specjalnych zainteresowań oraz kształcenia czytelników dorosłych i młodzieży uczącej się. Naszą dumą jest kolekcja piśmiennictwa o regionie Grodziska Mazowieckiego.

Wypożyczalnia dla Dorosłych i Młodzieży

tel./fax 22 734 79 06

e-mail: m.walter@biblioteka.grodzisk.pl

Wypożyczalnia dla Dorosłych i Młodzieży posiada w zbiorach polską i obcą literaturę piękną, literaturę anglojęzyczną, literaturę popularno-naukową ze wszystkich dziedzin wiedzy oraz lektury dla uczniów szkół średnich.

Oddział dla Dzieci

tel./fax 22 734 79 07

e-mail: m.zdrojewska@biblioteka.grodzisk.pl

Oddział dla Dzieci to kolorowe książki dla najmłodszych oraz dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. W Oddziale dla Dzieci można skorzystać z komputerów i tabletów.

W strukturze Biblioteki są również trzy filie:

Filia nr 1 w Kadach

Adres: ul. Śródkowa 72 (budynek świetlicy)

tel.: 22 728 29 96

e-mail: r.muchajer@biblioteka.grodzisk.pl

Filia nr 2 PAWILON KULTURY

Pawilon Kultury łączy w sobie funkcję tradycyjnej biblioteki, mediateki oraz świetlicy osiedlowej. Tu można oprócz książek wypożyczyć filmy, audiobooki, czy e-czytniki. Placówka oferuje pracownię komputerową z 16 stanowiskami komputerowymi oraz 5 tabletami.

Adres: ul. Westfala 3a, tel.: 22 100 58 70

e-mail: a.bogucka@biblioteka.grodzisk.pl

of reader and information needs of the county inhabitants and provides training and methodic assistance for communal libraries in the Grodzisk Mazowiecki County.

Library Head – Dorota Olejnik

Phone 22 734 79 03, Phone/fax (022) 734 79 08

e-mail: kontakt@biblioteka.grodzisk.pl

ul. Spółdzielcza 9, 05-825 Grodzisk Mazowiecki, skr. 57

www.biblioteka.grodzisk.pl

www.facebook.com/BibliotekaGrodziskMaz

The Library consists of three sections:

Scientific Reading Room

Address: ul. Spółdzielcza 9

Phone/fax 22 734 79 06

E-mail: e.nagat@biblioteka.grodzisk.pl

Scientific Reading Room, which gathers a book collection in terms of special interests, as well as education of adult readers and pupils. We take pride in the collection of literature about the region of Grodzisk Mazowiecki.

Circulation Desk for Adults and the Youth

Phone/fax 22 734 79 06

E-mail: m.walter@biblioteka.grodzisk.pl

The collections of the Circulation Desk for Adults include Polish and foreign belles-lettres, English-speaking literature, popular science literature from all fields of knowledge, and books for high school pupils.

Branch for Children

Phone/fax 22 734 79 07

E-mail: m.zdrojewska@biblioteka.grodzisk.pl

The Branch for Children means colourful books for the youngest as well as for children and the youth at the school age. In the Branch for Children you can use computers and tablets.

Also three branches form the structure of the Library:

Branch no. 1 in Kady

Address: ul. Śródkowa 72 (building of the common room)

Phone: 22 728 29 96, E-mail: r.muchajer@biblioteka.grodzisk.pl

Branch no. 2 PAVILION OF CULTURE

The Pavilion of Culture combines functions of a traditional library, media library and community center. Apart from books, you can borrow movies, audiobooks and e-readers. The establishment offers a computer room with 16 computer workstations and 5 tablets.

Address: ul. Westfala 3a, Phone: 22 100 58 70

E-mail: a.bogucka@biblioteka.grodzisk.pl

Filia nr 3 w Izdebnie Kościelnym

Adres: ul. Ks. M. Oziębłowskiego 9, Szkoła Podstawowa w Izdebnie Kościelnym, tel.: 514 044 270
e-mail: m.kalkosinski@biblioteka.grodzisk.pl

Biblioteka Pedagogiczna

Adres: ul. 11 Listopada 48, telefon: 22 755 57 89
e-mail: pbw.grodzisk@pbw.waw.pl

Branch no. 3 in Izdebnie Kościelne

Address: ul. Ks. M. Oziębłowskiego 9, Primary School in Izdebnie Kościelne, Phone: 514 044 270
E-mail: m.kalkosinski@biblioteka.grodzisk.pl

Pedagogical Library

Address: ul. 11 Listopada 48, Phone: 22 755 57 89
E-mail: pbw.grodzisk@pbw.waw.pl

www.pbw.waw.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=154&Itemid=108

OBIEKTY ZABYTEKOWE**Grodzisko we wsi Chlebnia „Szwedzkie Góry”**

Najcenniejszym obiektem archeologicznym w gminie jest wczesnośredniowieczne słowiańskie grodzisko położone we wsi Chlebnia, zwane potocznie „Szwedzkimi Górami”. Grodzisko jest pozostałością istniejącej tu w XI i XII w. osady obronnej, która była najprawdopodobniej siedzibą rycerską. W otoczeniu warowni powstawały osady podgrodowe. Na miejscu jednej z nich rozwinęła się wieś, a potem miasto Grodzisk.

MONUMENTS**Stronghold in the village of Chlebnia "Szwedzkie Góry"**

The most precious archaeological object in the commune is an early-medieval Slavic stronghold in the village of Chlebnia, popularly known as "Szwedzkie Góry". The stronghold is a remnant of a defensive settlement existing here in 11th and 12th century, which was most likely a knight seat. In the vicinity of the stronghold settlements were established. One of them transformed into a village, and then the city of Grodzisk.

Kościół z XVIII wieku w Izdebnie Kościelnym

w XVIII wieku funkcjonowała jedynie murowana kaplica. Postawił ją Adam Izbiński ówczesny dziedzic. W 1776 r. starosta wyszogrodzki Michał Szymanowski wraz z żoną dobudowali drewniany kościółek wraz z dzwonnica. Następnie w 1822 r. ówczesny proboszcz dobudował do kościoła murowaną zakrystię. Budowlą ucierpiała na skutek pożaru w 1990 r. Udało się jednak uratować cenne, zabytkowe przedmioty. Na terenie parafii rosną dwa drzewa, które zostały uznane za pomniki przyrody – wiekowa lipa i jesion. Od strony prezbiterium znajdują się dwa nagrobki: Anieli Szymanowskiej (fundatorki kościoła) oraz nagrobek Piotra Galichet’a, zięcia Anieli, który był właścicielem majątku Izdebnie.

Church from the 18th century in Izdebnie Kościelne

in the 18th century only a brick chapel was operating. It was erected by Adam Izbiński, the then heir. In 1776, the Wyszogród County Governor Michał Szymanowski with his wife added a little wooden church along with a bell-tower. Then, in 1822, the then parish priest added a brick sacristy to the church. The building suffered as a result of fire in 1990. However, valuable, historical objects were saved. Some of the trees growing in the parish were recognized as monuments of nature – age-old lime and ash. From the side of the presbytery two tombstones are situated: Aniela Szymanowska (founder of the church) and the tombstone of Piotr Galichet, son-in-law of Aniela, who was the owner of the property Izdebnie.

Kościół Parafialny pw. Św. Anny (Pl. Króla Zygmunta Starego)

ufundowany przez Wojciecha Mokronoskiego w 1687 r. Murowany, wybudowany w stylu eklektycznym. We wnętrzu wyposażenie renesansowe i barokowe.

St. Ann's Parish Church (Króla Zygmunta Starego Square)

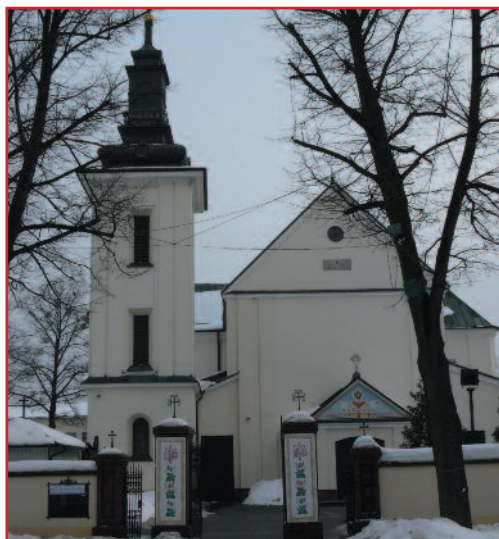
founded by Wojciech Mokronoski in 1687 Brick, eclectic building. Renaissance and baroque decor.

Kaplica pw. Św. Krzyża (Kaplica Matki Bożej Fatimskiej) (obok kościoła)

wybudowana w 1713 r. jako wotum dziękczynne po wygaśnięciu epidemii cholery.

Chapel of the Holy Cross (Chapel of the Virgin Mary of Fatima) (next to the church)

built in 1713 as a votive offering after the extinction of the epidemic of cholera.

Kościół w Żukowie

parafię erygował w XIII wieku biskup poznański Albert. Parafia w Żukowie jest starsza niż parafia w Grodzisku. Do dnia dzisiejszego zachowały się księgi parafialne sięgające roku 1411 oraz ornaty z XV i XVI wieku.

Dwór Skarbków (ul. Parkowa 1)

wybudowany w II połowie XVIII w. w stylu barokowo-klasycystycznym. Rodowa siedziba kolejnych właścicieli Grodziska. We wnętrzu znajdują się unikalne polichromie autorstwa Jana Bogumiła Płerscha z 1782 r.

Dworzec PKP

budynek dworca powstał w latach 1922-1924 według projektu Romualda Millera, na miejscu wcześniejszego murowanego dworca, zwanego koszarowym, zniszczonego w czasie I wojny światowej. W 1972 r. budynek został wpisany do rejestru zabytków. Dworzec w Grodzisku Mazowieckim był jednym z pierwszych przystanków Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej.

PKP Railway Station

the railway station building was built in 1922-1924 according to the design by Romuald Miller, at the place of a previous brick station, known as barrack-type, destroyed during World War I. In 1972, the building was entered in the register of monuments. The railway station in Grodzisk Mazowiecki was one of the first stops of the Warsaw-Vienna Iron Road.

Cmentarz Żydowski (ul. Żydowska)

założony w 1780 r. Na jego dzisiejszym terenie znajduje się 277 zabytkowych nagrobków. Do 1941 r. stanowił miejsce pochówku Żydów mieszkających w Grodzisku i okolicach.

Jewish Cemetery (Żydowska Street)

established in 1780 its today's area features 277 historical tombstones. Until 1941, it was a burial site of the Jews living in Grodzisk and in the neighborhood.

Cmentarz ewangelicki

jest to niewielki ogrodzony teren znajdujący się na rogu ulicy Fabrycznej i Żytniej. Na cmentarzu znajdują się nagrobki mniejszości niemieckiej i Polaków wyznania ewangelickiego. Cmentarz został założony w 1930 r. Obecnie na nekropolii zachowały się pojedyncze fragmenty obramowań grobów.

Cmentarz komunalny

jest młodą nekropolią. Powstał bowiem w latach 70. Do najważniejszych mogił należy grób kapitana Arkadiusz Protasiuka, pilota prezydenckiego samolotu Tu-154, który zginął w katastrofie w Smoleńsku, w 2010 r.

Church in Żuków

the parish was founded in the 13th century by the Poznań Bishop Albert. The parish in Żuków is older than the parish in Grodzisk. To the present day, the parish books dating back to 1411 and chasubles from the 15th and 16th century have been preserved.

Manor House of the Skarbek Family (1 Parkowa Street)

built in the second half of the 18th century in baroque and classicistic style Family seat of subsequent owners of Grodzisk. In the interior there are unique polychromes by Jan Bogumił Płersch from 1782.

Evangelical Cemetery

this is a small fenced area at the corner of Fabryczna and Żytnia Streets. On the cemetery there are tombstones of the German minority and Poles of evangelical denomination. The cemetery was established in 1930. Currently, in the necropolis single fragments of tombstones' frames have been preserved.

Municipal cemetery

is a young necropolis. It was established in the 1970s. The most important tombstones are the grave of the captain Arkadiusz Protasiuk, pilot of the presidential plane TU-154, who died in the disaster in Smoleńsk in 2010.

Cmentarz rzymskokatolicki

mieści się przy ulicy Radońskiej w Grodzisku. Został założony w 1817 r. Na jego terenie zachowały się nagrobki z I połowy XIX wieku. Ogrodzenie pochodzi z I połowy XX wieku.

Budynek byłego Zakładu Wodoleczniczego dr Bojańskiego (ul. J. Kilińskiego 12)

powstał w 1884 r. Aktualnie jest siedzibą wielu organizacji społecznych oraz Szkoły Podstawowej Nr 1.

The building of the former Water Treatment Plant of doctor Bojański (J. 12 Kilińskiego Street)

established in 1884. Currently it is a seat for many social organizations and Primary School no. 1.

Willa „Foksal” (ul. W. Bartniaka 26)

wybudowana przez rodzinę Mokronoskich w latach 1845-1846 z przeznaczeniem na dom zajezdny o charakterystycznym kształcie lokomotywy.

Villa "Foksal" (26 W. Bartniaka Street)

built by the Mokronoski family in 1845-46 for the guest house with typical shape of a locomotive.

Willa „Kaprys” (ul. Okólna 1)

pochodzi z 1886 r. W jej otoczeniu znajduje się stara powozownia oraz zabytkowy park ze stawem i rzeźbami.

Willa „Kniaziew” (ul. Suwalska 15)

postawiona w 1911 r. na letnią rezydencję gen. Eugeniusza Dmitriewicza Kniaziewa – inżyniera fortyfikacji wojennych wojsk rosyjskich stacjonujących w Warszawie.

Willa Jadwisin w miejscowości Opypy (gmina Grodzisk Mazowiecki)

wysoki mur otaczający obiekt osłania pałac wraz z rozległym parkiem. Obecnie pałac nie jest udostępniony do zwiedzania.

Grodziska Galeria Uliczna Malarstwa Józefa Chełmońskiego

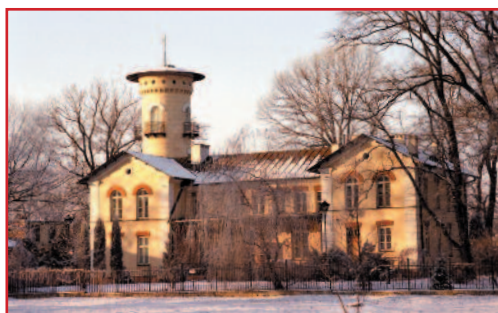
uliczna prezentacja dorobku malarskiego Józefa Chełmońskiego wzdłuż ulicy 11 Listopada (Deptaka).

Dwór Wieniawskich w Chlebnii

na terenie wsi znajduje się doskonale zachowane średniowieczne grodzisko. Dwór otoczony jest ogrodem owocowym i spacerowym. Przy budynku rosną drzewa uznane za pomniki przyrody: wiąz szypułkowy i jesion wyniosły.

Roman Catholic Cemetery

is at Radońska Street in Grodzisk. It was established in 1817. Tombstones from the 1st half the 19th century have been preserved in the cemetery. The fencing dates back to the 1st half of the 20th century.

Villa "Kaprys" (1 Okólna Street)

dates back to 1886. Its environment features an old coach house and a historical park with a pond and sculptures

Villa "Kniaziew" (15 Suwalska Street)

erected in 1911 as the summer residence of the general Eugeniusz Dmitriewicz Kniaziew – engineer of war fortifications of Russian troops stationed in Warsaw.

Villa Jadwisin in the town of Opypy (Grodzisk Mazowiecki commune)

a high wall surrounding the building shields a palace along with a large park. Currently, the palace is not available for visitors.

Grodzisk Street Gallery of Józef Chełmoński's Painting

a street presentation of the painting output of Józef Chełmoński along 11 Listopada Street (Promenade).

Manor House of the Wieniawski Family in Chlebnia

within the village there is a perfectly preserved medieval stronghold. The Manor House is surrounded by a fruit and walking garden. Trees growing at the building are considered as monuments of nature: pedicellate elm and European ash.

Pomnik Józefa Chełmońskiego

Pomnik Józefa Chełmońskiego znajduje się na deptaku miejskim przy ul. 11 Listopada od ul. 1 Maja. Odsłonięty został 10 września 2006 r. Jego autorem jest krakowski artysta profesor Marian Konieczny.

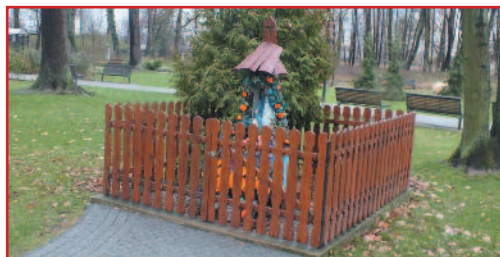
Monument to Józef Chełmoński

The monument to Józef Chełmoński is on the promenade at 11 Listopada Street from 1 Maja Street. It was unveiled on 10 September 2006. Its author is a Cracow artist, professor Marian Konieczny.

Kapliczka Matki Bożej w Parku Skarbków

W odnowionym Parku im. hr. Skarbków znajduje się kapliczka z figurką Matki Boskiej otoczona pomnikowymi drzewami. Kapliczka ta ustawiona została w tym miejscu dla uczczenia straceń powstańców styczniowych. Mieszkańcy zabiegali o uwzględnienie stojącej od dziesiątków lat wśród zieleni figurki Matki Boskiej w planach rewitalizacji. Ostatecznie obiekt został podczas przebudowy parku odnowiony i otoczony drewnianym płotkiem. Kapliczka stoi w pobliżu wejścia do parku od strony ulicy Bartniańska.

Shrine of Virgin Mary in the Skarbek Family Park

In the renovated Count Skarbek Family Park There is a shrine with the figurine of Heavenly Mother surrounded by monument trees. The shrine was erected at the place to commemorate the executions of the January insurgents. The inhabitants were striving for including the figurine of Heavenly Mother, standing for dozens of years, in revitalization plans. Finally, during the reconstruction of the park, the facility was renewed and surrounded by a low fence. The shrine is in the neighborhood of the entrance to the park, from the side of Bartniańska Street.

Dwór w Izdebnie Kościelnym

utrzymany w stylu klasycystycznym dwór, który na przestrzeni wieków zmieniał swoich właścicieli. W końcu XVIII w. należał do rodziny Szymanowskich. To oni byli fundatorami miejscowego kościoła. Następnie majątek przejęli Galichetowie, a następnie Feliks hrabia Łubieński. W 1866 r. dwór nabyła Kazimiera z Jarzębskich Plebańska. Ich wnuczka Maria wyszła za mąż za bogatego ziemianina. Kolejnym gospodarzem został jej mąż – Mieczysław Jurga-Szczygielski, który do majątku dołączył Rozłogi i Kraśniczą Wolę. Obecnie dwór użytkowany jest przez Dom Pomocy Społecznej.

Manor house in Izdebnie Kościelne

a manor house maintained in a classicistic style that was changing the owners across the centuries. At the end of the 18th century, it belonged to the Szymanowski family. They are the ones who founded the local church. Then the property was taken over by the Galichet family and then Count Feliks Łubieński. In 1866, the manor house was purchased by Kazimiera nee Jarzębska Plebańska. Her grandchild Maria married a rich landlord. Her husband - Mieczysław Jurga-Szczygielski was the next owner and attached Rozłogi and Kraśnicza Wola to the property. Currently, the manor house is used by the Nursery Home.

Dwór dra Adama Chełmońskiego

dom brata Józefa Chełmońskiego (znanego malarza) znajduje się w Adamowiznie, w gminie Grodzisk Mazowiecki. Adam Chełmoński był lekarzem. Dworek, który znajduje się w Adamowiznie jest skromny i składa się głównie z drewnianej konstrukcji, która na zewnątrz została otynkowana. Obok dworku rosną wiekowe drzewa, które zostały uznane za pomniki przyrody. Obecnie dworek jest własnością gminy Grodzisk Mazowiecki.

Manor House of Doctor Adam Chełmoński

the house of the brother of Józef Chełmoński (a well-known painter) is in Adamowizna, Grodzisk Mazowiecki. Adam Chełmoński was a doctor. The manor house in Adamowizna is modest and consists mainly of a wooden structure, plastered outside. Next to the manor house aged trees are growing, which were recognized as monuments of nature. Currently, the manor house is a property of the commune of Grodzisk Mazowiecki.

Dwór dra Mateusza Chełmońskiego („Dom nad Stawem”)

dom, w którym osiedlił się syn Adama Chełmońskiego, który z zawodu był także lekarzem. Specjalizował się w le-

Manor house of doctor Mateusz Chełmoński ("House near the Pond")

the house where the son of Adam Chełmoński, also a doctor, settled. He was specialist in the treatment of various

czeniu różnych chorób specjalistycznymi metodami naturalnymi. Obecnie w tym miejscu znajduje się Izba Praktyki Lekarskiej, gdzie można zobaczyć dawne instrumenty i sprzęty lekarskie, czasopisma i książki

Willa Radogoszcz

mieści się w zabytkowym, parterowym budynku, w centrum Grodziska Mazowieckiego. W latach 2010-2012 została poddana rewitalizacji i adaptacji na potrzeby galerii etnograficznej w ramach projektu „Rewitalizacja wielofunkcyjnych obszarów centrum Grodziska Mazowieckiego, Etap I – Tereny zielone i zabytki miasta” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 (RPOWM). Od 11 listopada 2012 r. budynek jest czynny dla odwiedzających, jako Willa Radogoszcz Galeria Etnograficzna. Placówka jest częścią Ośrodka Kultury Gminy Grodzisk Mazowiecki. Organizujemy wystawy historyczne i artystyczne, koncerty, spotkania z twórcami ludowymi, artystami, rękodzielnikami. Tradycję i historię popularyzujemy poprzez zajęcia warsztatowe, projekcje filmowe, spektakle teatralne i wieczory opowieści. Nasza oferta edukacyjna, popularyzatorska i artystyczna skierowana jest do dzieci i dorosłych w każdym wieku. Wstęp oraz wszystkie wydarzenia organizowane w Willi Radogoszcz są bezpłatne.

Villa Radogoszcz

is in a historical one-storey building, in the center of Grodzisk Mazowiecki. In the years 2010-2012, it underwent revitalization and adaptation for the needs of an ethnographic gallery under the project "Revitalization of multi-functional areas of the center of Grodzisk Mazowiecki, Stage I – Green areas and monuments of the city" of Regional Operational Program for Mazovian Province 2007-2013 (RPOWM). Since 11 November 2012, the building has been opened for visitors, as Ethnographic Gallery Villa Radogoszcz. The establishment is a part of the Center of Culture of the Grodzisk Mazowiecki Commune. We organize historical and art exhibitions, concerts, meetings with folk creators, artists, craftsmen. We popularize tradition and history through workshop classes, film projections, theatrical performances and evenings of tales. Our educational, popularization and artistic offer is targeted to children and adults at any age. Entry and events held in Villa Radogoszcz are free of charge.

Klasztor Sióstr Dominikanek w Radoniach

budowa klasztoru zakończyła się w 2005 r. W klasztorze żyją siostry klauzulowe, co oznacza, że tylko niektóre z nich kontaktują się ze światem. Pozostałe żyją w wewnętrznej przestrzeni klasztoru, oddając się modlitwie.

Dwór w Radoniach

dwór na przestrzeni wieków zmieniał swoich właścicieli, którzy w zależności od swoich upodobań modernizowali obiekt. Obecnie dwór znajduje się w rękach prywatnych. Jego ewentualne zwiedzanie jest możliwe po wcześniejszym uzgodnieniu z właścicielami.

Kontakt: www.radoniedwor.pl, telefon: 601 489 872

OBIEKTY SAKRALNE

Klasztor Matki Bożej Różańcowej

ul. Widokowa 4, Radonie, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Telefon: 22 755 76 56

www.radonie.mniszki.dominikanie.pl

Monastery of the Dominican Sisters in Radonie

construction of a monastery was completed in 2005. The monastery is inhabited by enclosed sisters, which means that only some of them contact the world. Other sisters live in the internal space of the monastery, devoting to prayers.

Manor house in Radonie

the manor house whose owners were changing across the centuries and who, depending on their preferences, were modernized the building. Currently, the manor house belongs to private individuals. Its visiting is possible upon a prior agreement with owners.

Contact: www.radoniedwor.pl, Phone: 601 489 872

SACRAL FACILITIES

Monastery of Our Lady of the Rosary

ul. Widokowa 4, Radonie, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 76 56

www.radonie.mniszki.dominikanie.pl

Kościół Ewangelicznych Chrześcijan**Zbór w Grodzisku Mazowieckim**

ul. Słonecznikowa 1; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Telefon: 503 192 212, www.ewangeliczni.com

Parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy

ul. Piaskowa 21; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Telefon: 22 755 24 46, www.mbnp.waw.pl

Parafia Miłosierdzia Bożego

ul. E. Orzeszkowej 10; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Telefon: 22 755 72 87, www.parafia-mb.csd.pl

Parafia Przemienienia Pańskiego

ul. Łączna 1; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Telefon: 22 755 62 44

www.parafia-przemienienia-grodzisk.pl

Parafia Przemienienia Pańskiego

Żuków 39; 05-824 Kłudzienko, Telefon: 22 755 75 17

Parafia Bł. Matki Teresy z Kalkuty

ul. Promienna 7 Adamowizna, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Telefon: 600 050 883

Parafia św. Anny w Grodzisku Mazowieckim

Pl. Króla Zygmunta Starego 2A, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Telefon: 22 724 06 11, www.swietaanna.pl

Parafia św. Michała Archanioła

Ul. Ks. M. Oziębłowskiego 12, Izdebno Kościelne;

05-825 Grodzisk Mazowiecki, Telefon: 22 792 17 27

Zgromadzenie Sióstr Opatrzności Bożej

ul. Okrężna 33; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Telefon: 22 755 26 28, www.providentia.pl

Evangelical Christians Church**Congregation in Grodzisk Mazowiecki**

ul. Słonecznikowa 1; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 503 192 212, www.ewangeliczni.com

Parish of the Heavenly Mother of Perpetual Help

ul. Piaskowa 21; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 24 46, www.mbnp.waw.pl

Parish of the God's Mercy

ul. E. Orzeszkowej 10; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 72 87, www.parafia-mb.csd.pl

Parish of the Lord's Transfiguration

ul. Łączna 1; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 62 44

www.parafia-przemienienia-grodzisk.pl

Parish of the Lord's Transfiguration

Żuków 39; 05-824 Kłudzienko, Phone: 22 755 75 17

Parish of the Blessed Teresa of Calcutta

ul. Promienna 7 Adamowizna, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 600 050 883

Parish of St. Ann in Grodzisk Mazowiecki

Pl. Króla Zygmunta Starego 2A, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 724 06 11, www.swietaanna.pl

Parish of St. Michael the Archangel

Ul. Ks. M. Oziębłowskiego 12, Izdebno Kościelne

05-825 Grodzisk Mazowiecki, Phone: 22 792 17 27

Congregation of the Sisters of Divine Providence

ul. Okrężna 33; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 26 28, www.providentia.pl

WALORY PRZYRODNICZE**Park im. hr. Skarbka**

Odwiedzającym Grodzisk Mazowiecki chciałbym polecić wizytę w Parku im. hr. Skarbków położonym w sąsiedztwie dworca kolejowego. Jest jednym z ciekawszych fragmentów Starego Miasta.

Park został założony w XVIII wieku przez rodzinę Mokronowskich, ale ostateczny kształt nadali mu następni właściciele Skarbkowie. Os parku stanowi niewielka rzeka Rokiciana. Po jej obu stronach znajdują się łąki porośnięte drzewami. Wśród nich wymienić należy sędziwe dęby (pomniki przyrody) oraz cyprysnik błotny. Park, zajmujący ponad 5 ha powierzchni, przeszedł w ostatnim okresie rewitalizację. Teren zieleni uporządkowano i wyposażono w infrastrukturę służącą wypoczynkowi. Wyróżniającymi się elementami są dziś ścieżka dydaktyczna, plenerowa prezentacja historii miasta, duży plac zabaw oraz skwer z fontanną.

Stawy Goliana

Jednym z miejsc wypoczynku w Grodzisku Mazowieckim są Stawy Goliana położone pomiędzy ulicami Marii Skłodowskiej-Curie, Stawowa i Henryka Sienkiewicza. Miejsce to powstało w XIX wieku w wyniku spiętrzenia rzeki Rokiciana. Stawy składają się z dwóch zbiorników o łącznej powierzchni ponad 2 ha. Na ich brzegach rośnie

NATURAL QUALITIES**Counts Skarbek Family Park**

I would like to recommend visitors to Grodzisk Mazowiecki visiting the Counts Skarbek Family Park located in the vicinity of the railway station. It is one of the most interesting fragments of the Old Town.

The Park was established in the 18th century by the Mokronowski Family, but the final shape was given by then owners Skarbek Family. The axis of the park is a small Rokiciana River. On both sides the area features meadows overgrown with trees. They include aged oaks (nature monuments) and bald cypresses. The Park, spreading over the area of more than 5 ha, has been recently revitalized. The area of the lawn has been arranged and equipped with infrastructure used for rest. Today, standing out elements are didactic path, outdoor presentation of the history of the town, large playground and square with fountain.

Golian Ponds

The Golian Ponds are one of places of rest in Grodzisk Mazowiecki; they are situated between Maria Skłodowska-Curie, Stawowa and Henryka Sienkiewicza Streets. This place was created in the 19th century as a result of damming Rokiciana River. The Ponds consist of two reservoirs with the total area of more than 2 ha. Their

roślinność charakterystyczna dla środowiska wodnego. Wyróżniają się wśród niej wierzby. Stawy rozdziela wyspa z groblami, a brzegami biegną ścieżki spacerowe. W 2012 r. Stawy Goliań poddano rewitalizacji. Oczyszczono zbiorniki, uporządkowano otoczenie i nasadzono nową zieleni uzupełniając istniejącą. Ścieżki otrzymały nową nawierzchnię, przy której ustawiono dużą ilość ławek. Zagospodarowano również sztuczną wyspę. Na jednym ze stawów znalazł się drewniany pomost-scena służąca imprezom i przedstawieniom.

banks are overgrown with vegetation typical of water environment. Willows stand out from this vegetation. The Ponds are separated by an isle with a dam, and pedestrian paths run along the banks.

In 2012, the Goliań Ponds were subjected to revitalization. The reservoirs have been cleaned, the environment has been arranged and new greenery has been planted to supplement the existing greenery. The routes received new pavements at which many benches were installed. Moreover, the artificial isle has been developed. A wooden platform-stage serving for events and performances was installed on one of the ponds.

Aleja grabowa

mieści się przy ulicy Topolowej 68 w Grodzisku Mazowieckim. Aleję tworzy 160 grabów pospolitych, tworzących pomnik przyrody.

Hornbeam Avenue

at 68 Topolowa Street in Grodzisk Mazowiecki. The Avenue is made of 160 hornbeams, forming a monument of nature.

Dąb „Posterunkowy”

dąb szypułkowy, który znajduje się przy ulicy Bartniaka 17/19. Jego średnica wynosi około 3 m.

Oak "Posterunkowy"

English oak, which is located at 17/19 Bartniaka Street. Its diameter is approx. 3 m.

Wiąz „Uczeń”

wiąz szypułkowy o obwodzie około 3,5 m uznany został za pomnik przyrody.

Elm "Uczeń"

a pedicellate elm with the perimeter of approximately 3.5 m was recognized as a monument of nature.

Głaz

pomnik przyrody, który znajduje się przed Pływalnią „Wodnik”.

Głaz

a monument of nature, which is located in front of the swimming pool "Wodnik".

Garbów – Zabytkowy Park

park wpisany jest do rejestru zabytków, na jego terenie znajduje się 7 pomnikowych cennych drzew.

Garbów – Historical Park

the park is entered into the register of monuments, its area features 7 valuable monument trees.

Podworski Park Wiejski (Kłudno Stare)

park służy miejscowej ludności do wypoczynku i relaksu. W 1990 r. Podworski park przejęła Spółdzielnia Kółek Rolniczych.

Post-manor Rural Park (Stare Kłudno)

a park serving the local population for rest and relaxation. In 1990, the Post-manor Park was taken over by the Co-operative of Machinery Rings.

Uroczysko „Rozłogi” w Kraśniczej Woli (gmina Grodzisk Mazowiecki)

uroczysko powstało w miejscu otoczonym lasem, na 6 sztucznie utworzonych lasach. Zachowując ciszę można usłyszeć ptaki w ich naturalnym środowisku, dostrzec stada gęsi i żurawi. Na Rozłogach mieszkają borsuki, w lesie – bobry.

Wilderness "Rozłogi" in Kraśnicza Wola (Grodzisk Mazowiecki commune)

wilderness created at a place surrounded by forest, on 6 artificially created forests. If u keep silence, you can hear birds in their natural environment, see herds of geese and cranes. Rozłogi are inhabited by badgers, the forest is inhabited by beavers. The forest,

Las, z uwagi na dużą wilgotność podłoża, jest zbliżony do łąg jesionowo-olszowego. Dominującym gatunkiem jest olsza czarna z domieszką brzozy brodawkowatej oraz ceremchy. Ponadto występują: wierzyby, dzikie wiśnie, klony, jesiony.

Las sosnowy w Makówce (gmina Grodzisk Mazowiecki)

las sosnowy rozpościera się od wsi Makówka aż po Osowiec i Wężyk. Lasy te należą do Nadleśnictwa Chojnów i podlegają gospodarce leśnej, w związku z czym zmieniają swój krajobraz. W drzewostanie przeważa sosna pospolita, z domieszką dębu szypułkowego i brzozy brodawkowatej. Przez wschodnią część lasu przepływa rzeka Basinka, która zasilą kilka zarośniętych stawów znajdujących się na tym terenie.

Park Chełmonie w Adamowiznie (gmina Grodzisk Mazowiecki)

lokalna legenda mówi, że wielki staw nad Starem (dawna nazwa Adamowizna) wykopali jeńcy tureccy, którzy zostali sprowadzeni na te tereny przez hrabiego Mokronowskiego po odsieczy wiedeńskiej. W parku znajdują się drzewa, które mają nawet 200 lat. 5 z nich zostało uznanych za pomniki przyrody. Najstarszymi obecnie drzewami są dęby szypułkowe. Obecnie park jest podzielony ogrodzeniami, część prywatna nie jest możliwa do zwiedzania.

Las olsowy wzdłuż rzeki Rokicianki w Radoniu (gmina Grodzisk Mazowiecki)

ols jest lasem podmokłym i rośnie na terenach bagiennych. Najczęściej występują tu olchy i jesiony. Przy brzegach rzeki ols zmienia się w zarośla wierzbowe. W dolinkach rzeki rosną rośliny typowo bagienne: żółte kosańce oraz kaczeńce.

Stawy Walczewskiego, las łągowy

staw zasilany jest przez rzekę Rokiciankę. Krajobraz tego terenu wielokrotnie się zmieniał. Wokół stawu przeważa jednak roślinność łąkowa: wierzyby, olsze i topole, z domieszką również dębów, ceremchy, wiązów i jesionów.

MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ

Garbarnia. Miejsce Pamięci Rozstrzelanych w 1939 r.

przed wojną w tym miejscu, przy ulicy Żyrardowskiej mieściła się garbarnia Natalin. Miejsce upamiętnienia ofiar agresji niemieckiej z 20 września 1939 r., gdzie rozstrzelano wówczas 11 osób.

Pomnik Wolności

pomnik znajduje się na placu Wolności. Naprzeciwko niego usytuowany jest też drugi. Ten w formie kolumny został postawiony decyzją mieszkańców w 1919 r. Pod pomnikiem odbywają się obecnie liczne uroczystości państwowe.

due to great humidity of the base, is similar to alder-ash marshy meadow. A dominant species is black alder with the addition of wart birch and bird cherry. In addition, the following species can be encountered: willows, wild cherry trees, maples, ashes.

Pine forest in Makówka (Grodzisk Mazowiecki commune)

a pine forest stretches from the village of Makówka to Osowiec and Wężyk. These forests belong to the Chojnów Forestry and are subject to forest management, and consequently change its landscape. The forest stand is dominated by common pine, with English oak and wart birch. The Basinka River runs through the eastern part of the forest, supplying several overgrown ponds located in this area.

Park Chełmonie in Adamowizna (Grodzisk Mazowiecki commune)

a local legend says that a great pond on Stare (former name of Adamowizna) was dug by the Turkish prisoners of war who were brought to these areas by count Mokronowski after the siege of Vienna. Some of the trees located in the park are even 200 years old. 5 of them were considered as monuments of nature. Presently, the oldest trees are English oaks. Presently, the park is divided by fences, and the private part cannot be visited.

Alder forest along the Rokicianka river in Radonie (Grodzisk Mazowiecki commune)

an alder forest is a waterlogged forest and grows on swamp areas. The most frequent species are alders and ashes. On the river banks the alder forest changes in willow bushes. The river valleys are overgrown with typically marshy plants: yellow flags and marsh marigolds.

Walczewski's Ponds, riparian forest

the pond is supplied by the Rokicianka River. The landscape of this land has changed many times. However, the vegetation dominant around the pond is riparian vegetation: willows, alders and poplars, with the addition of oaks, bird cherry, elms and ashes.

MEMORIALS

Tannery. Memorial Site of the Executed in 1939

before the war at this place at Żyrardowska Street the tannery Natalin was situated. The place of commemoration of the victims of the German aggression of 20 September 1939 when 11 people were executed.

Monument to Liberty

the monument is at Wolności Square. Another monument is situated on the opposite side. This one, in the form of a column, was erected by the decision of the inhabitants in 1919. Currently, at the monument numerous state celebrations are held.

Pomnik gen. Okulickiego

Generał brygady Leopold Okulicki był ostatnim Komentem Głównym Armii Krajowej. W marcu 1945 r. dowódca AK kwaterował w domu przy ulicy Przejazdowej w Grodzisku Mazowieckim. W tym samym miesiącu generał Okulicki został aresztowany przez NKWD i wywieziony do Moskwy. Wraz z innymi przywódcami konspiracyjnych organizacji został skazany w tzw. procesie szesnastu. 24 grudnia 1946 r., w Wigilię Bożego Narodzenia został zamordowany w więzieniu na Łubiance. Mieszkańcy Grodziska Mazowieckiego uczcili pamięć zasłużonego żołnierza tablicą umieszczoną na dużym głazie narzutowym ustawionym przy ulicy 3 Maja.

SZLAKI TURYSTYCZNE

Trasa nr 1 „Dawny Grodzisk”:

Park im. hr. Skarbów – Zespół Szkół (ul. Zielony Rynek) – Kościół Pw. Przemienienia Pańskiego, Dęby Katyńskie (ul. Łączna) – Góry Szwedzkie, Grodzisko z XI w (ul. Chlewińska) – Galeria instrumentów Folkowych i Muzeum PRL-u (ul. Chlewińska) – Strefa Przemysłowa (ul. Graniczna) – Szpital Zachodni (ul. Daleka) – Obiekty Sportowe (al. Mokronoskich) – Stawy Walczewskiego (ul. Nadarzyńska) – Kompleks Edukacyjno-Sportowy (ul. Szczerkowskiego) – Szkoła Muzyczna (ul. Gen. L. Okulickiego i ul. M. Kopernika) – Stawy Goliana, Park Osiedlowy – Rewitalizacja (ul. Stawowa) – Szkolnictwo na 4 Poziomach (ul. J. Kilińskiego) – Centrum Kultury (ul. Spółdzielcza) – PKP – Modernizacja Starego Dworca (ul. 1 Maja)

Trasa nr 2 „Jacy jesteśmy”:

Park im. hr. Skarbów – Zespół Szkół (ul. Zielony Rynek) – Kościół pw. Przemienienia Pańskiego, Dęby Katyńskie (ul. Łączna) – Góry Szwedzkie, Grodzisko z XI w (ul. Chlewińska) – Galeria instrumentów Folkowych i Muzeum PRL-u (ul. Chlewińska) – Strefa Przemysłowa (ul. Graniczna) – Szpital Zachodni (ul. Daleka) – Obiekty Sportowe (al. Mokronoskich) – Stawy Walczewskiego (ul. Nadarzyńska) – Kompleks Edukacyjno-Sportowy (ul. Szczerkowskiego) – Szkoła Muzyczna (ul. Gen. L. Okulickiego i ul. M. Kopernika) – Stawy Goliana, Park Osiedlowy – Rewitalizacja (ul. Stawowa) – Szkolnictwo na 4 Poziomach (ul. J. Kilińskiego) – Centrum Kultury (ul. Spółdzielcza) – PKP – Modernizacja Starego Dworca (ul. 1 Maja)

Trasa nr 3 „Grodzisk Pamięta”:

Kirkut – Cmentarz Żydowski (ul. Żydowska) – Kościół pw. Przemienienia Pańskiego, Dęby Katyńskie (ul. Ordonia) – Cmentarz Ewangelicki (ul. Fabryczna) – Garbarnia, Miejsce Pamięci Rozstrzelanych w 1939 r. (ul. Żyrardowska) – Pomnik, Miejsce Pamięci Narodowej (pl. Wolności) – Kościół pw. Św. Anny, Epitafia (pl. Króla Zygmunta Starego) – Radgoszcz, Multimedialny Panteon Zasłużonych (ul. Radońska)

Monument to the General Okulicki

Brigadier general Leopold Okulicki was the last Commander-in-Chief of the Home Army. In March 1945, the commander of AK was staying at home at Przejazdowa Street in Grodzisk Mazowiecki. During the same month, the general Okulicki was arrested by NKWD and transported to Moscow. Along with other commanders of secret organizations, he was sentenced to death in the so-called Trial of the Sixteen. On 24 December 1946, in the Christmas Eve, he was murdered in the Łubyanka prison. The inhabitants of Grodzisk Mazowiecki commemorated the meritorious soldier with a plaque placed on a large erratic boulder at 3 Maja Street.

TOURIST ROUTES

Route no. 1 "Old Grodzisk"

Villa Foksal (1 Maja Street/W. Bartniaka Street) – Counts Skarbek Family Park (path through the park) – Former Toll Gates of the Town (M. Kopernika Street, corner of Szkolna Street) – Manor House of the Skarbek Family (Gen. L. Okulickiego Street/ M. Kopernika Street) – Golian Ponds, remnants of the Jordanowice Estate Gardens (Stawowa Street) – Water Treatment Establishment (J. Kilińskiego Street) – Neighborhood Letniaki (J. 9 Kilińskiego Street) – Villa Radogoszcz (9 Radońska Street) – Parish Cemetery (Radońska Street) – St. Ann's Church (Króla Zygmunta Starego Square) – Historical Urban Buildings (Wolności Square/11 Listopada Street) – Warsaw-Vienna Iron Road, PKP Railway Station (1 Maja Street)

Route no. 2 "What are we like”:

Counts Skarbek Park – Schools Complex (Zielony Rynek Street) – Church of the Lord's Transfiguration, Katyn Oaks (Łączna Street) – Góry Szwedzkie (Swedish Mountains), 11th-century Stronghold (Chlewińska Street)-Folk Instruments Gallery and Museum of the People's Republic of Poland (PRL) Chlewińska Street) – Industrial Zone (Graniczna Street) – Western Hospital (Daleka Street) – Sports facilities (Mokronoski Family Avenue) – Walczewski's Ponds (Nadarzyńska Street) – Educational-Sports Complex (Szczerkowskiego Street) – Music School (Gen. L. Okulickiego Street and M. Kopernika Street) – Golian Ponds, Community Park – Rewitalization (Stawowa Street) – 4 levels of education (J. Kilińskiego Street) – Cultural Centre (Spółdzielcza Street) – PKP-Modernization of the Old Railway Station (1 Maja Street)

Route no. 3 "Grodzisk remembers”:

Jewish cemetery (Żydowska Street) – Church of the Lord's Transfiguration, Katyn Oaks (Ordonia Street) – Evangelical Church (Fabryczna Street) – Garbarnia, Memorial Site of the Executed in 1939 (Żyrardowska Street) – Monument, National Memorial (Wolności Square) – St. Ann's Church, Epitaphs (Króla Zygmunta Starego Square) – Radgoszcz, Multimedia Pantheon of the Meritorious (Radońska Street)

– Cmentarz Parafialny (ul. Radońska) – Szkoła Podstawowa, Pamięci Cichociemnych (Adamowizna, ul. Osowiecka) – Cmentarz Komunalny (Szczęsna, ul. Lazurkowa)

Trasa nr 4 „Grodzisk Szlachecki” cz. I:

Żuków parafia z XIV w., Kościół z XVII w. – Garbów – Zabytkowy Park – Kłudno Stare – Podworski Park Wiejski – Chlebna – Dwór Wieniawskich – Izdebno Kościelne – Dwór (ul. Ks. M. Oziębłowskiego) – Izdebno Kościelne – Szkoła Podstawowa (ul. Ks. M. Oziębłowskiego) – Izdebno Kościelne Kościół z XVIII w. (ul. Ks. M. Oziębłowskiego)

Trasa nr 5 „Grodzisk szlachecki”:

Deptak, Galeria Uliczna (ul. 11 Listopada) – Dwór Dr. Adama Chełmońskiego „Na Górcie” (park w Adamowiznie) – Dwór Dr. Mateusza Chełmońskiego „Nad Stawem” (park w Adamowiznie) – Klasztor Sióstr Dominikanek (Radonie, ul. Widokowa) – Dwór (Radonie, ul. Widokowa) – Paprociowa Polana (miejsce odpoczynku) – Willa Jadwisin (Opypy, ul. Mazowiecka) – Willa Kaprys (Grodzisk, ul. Okólna)

Trasa nr 6 „Zielony Grodzisk”:

Galeria Uliczna (ul. 11 Listopada) – Uroczysko Rozłogi (Kraśnicza Wola) – Las Sosnowy (Makówka) – Dąb Szypułkowy, Pomnik Przyrody (Adamowizna, ul. Rysia) – Park Chełmonie (Adamowizna, ul. M. Chełmońskiego) – Las Olsowy wzdłuż rzeki Rokicianki (Radonie, ul. Źródłana) – Las Łęgowy, Stawy Walczewskiego (ul. Nadarzyńska) – Park im. Hr. Skarbków (ul. 3 Maja)

OFERTA EDUKACYJNA

Szkoła Muzyczna I stopnia im. Tadeusza Bairda

mieści się przy ulicy gen. Okulickiego w zabytkowym dworze. Szkoła zaprasza wszystkie dzieci kochające muzykę i te, które się nią interesują.

Szkolnictwo

Grodziskie szkoły od lat kształcą młodzież nie tylko z terenu powiatu grodziskiego, ale także województwa mazowieckiego. Programy nauczania dostosowane są do zmieniającego się rynku pracy. W Grodzisku Mazowieckim funkcjonują także Punkty Konsultacyjne Warszawskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej, Wyższej Szkoły Komunikowania, Politologii i Stosunków Międzynarodowych oraz Collegium Varsoviense. Z inicjatywy Stowarzyszenia „Europa i My” został otwarty Uniwersytet Trzeciego Wieku.

SPORT I REKREACJA

Ośrodek Sportu i Rekreacji

ul. Montwiłła 41; 05-825 Grodzisk Mazowiecki
Telefon: 22 755 69 51, 22 724 11 88
www.grodzisksport.pl

– Parish Cemetery (Radońska Street) – Primary School, Memory of Cichociemni (Silent Unseen) (Adamowizna, Osowiecka Street) – Municipal Cemetery (Szczęsna, Lazurkowa Street)

Route no. 4 "Noble Grodzisk" part I :

Żuków Parish from the 14th century, Church from the 17th century – Garbów – Historical Park – Stare Kłudno – Postmanor Rural Park – Chlebna – Manor House of the Wieniawski Family – Izdebno Kościelne – Manor house (Ks. M. Oziębłowskiego Street) – Izdebno Kościelne – Primary School (Ks. M. Oziębłowskiego Street) – Izdebno Kościelne Church from the 18th century (Ks. M. Oziębłowskiego)

Route no. 5 "Noble Grodzisk":

Promenade, Street Gallery (11 Listopada Street) – Manor house of doctor Adam Chełmoński "Na Górcie"(park in Adamowizna) – Manor house of doctor Mateusz Chełmoński "Nad Stawem" (park in Adamowizna) – Monastery of the Dominican Sisters (Radonie, Widokowa Street) – Manor house (Radonie, Widokowa Street) – Paprociowa Polana (Fern Logs) (place of rest) – Villa Jadwisin (Opypy, Mazowiecka Street) – Villa Kaprys (Grodzisk, Okólna Street)

Route no. 6 "Green Grodzisk":

Street Gallery (11 Listopada Street) - Wilderness Rozłogi (Kraśnicza Wola) – Pine Forest (Makówka) – English Oak, Monument of Nature (Adamowizna, Rysia Street) – Park Chełmonie (Adamowizna, M. Chełmońskiego Street) – Alder Forest along the Rokicianka River (Radonie, Źródłana Street) – Riparian Forest, Walczewski's Ponds (Nadarzyńska Street) – Counts Skarbek Family Park (3 Maja Street)

EDUCATIONAL OFFER

Tadeusz Baird 1st Degree Music School

at gen. Okulickiego Street in a historical manor house. The School invites all children who love music and are interested in it.

Education

For years, Grodzisk schools have been educating the youth not only from the Grodzisk County, but also from the area of the Mazovian Province. The curriculum is adapted to changing labor market. Other educational institutions operating in Grodzisk Mazowiecki include Consultation Points of the Warsaw Higher School of Economics, Higher School of Communication, Political Science and International Relations and the Collegium Varsoviense. On the initiative of the Association "Europe and Us", the Third Age University was opened.

SPORTS AND RECREATION

Sports and Recreation Center

ul. Montwiłła 41; 05-825 Grodzisk Mazowiecki
Phone: 22 755 69 51, 22 724 11 88
www.grodzisksport.pl

Ośrodek zarządza gminnymi obiektami sportowo-rekreacyjnymi (Hala Sportowa, Pływalnia „Wodnik 2000”, korty tenisowe, stadion piłkarski). Ponadto do głównych zadań należy organizacja imprez sportowych i koordynowanie działalności klubów sportowych.

Pływalnia Miejska „WODNIK 2000”

ul. Montwiłła 41, 05-825 Grodzisk Mazowiecki
tel./fax 22 755 69 51, 22 724 11 88

Grodziska Hala Sportowa

ul. Westfala 3A, 05-825 Grodzisk Mazowiecki
tel. 22 724 13 89

Stadion Miejski

Al. Mokronoskich 4, 05-825 Grodzisk Mazowiecki
tel. 22 755 56 53

Korty Tenisowe

Al. Mokronoskich 4, 05-825 Grodzisk Mazowiecki
tel. 785 252 785

Tereny Sportowo Rekreacyjne „Stawy Walczewskiego”

Boiska wielofunkcyjne „Orlik 2012”

ul. Nadarzyńska 61, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Dawne Kino Wolność – Tenis stołowy

ul. Kilińskiego 8A, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Skatepark

ul. Daleka; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Boiska Piłkarskie w Chlebnia

Chlebnia 59; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Stawy Walczewskiego

teren rekreacyjny o powierzchni blisko 6 hektarów. Niedługo będzie nowoczesnie zagospodarowany. Obecnie na tym terenie znajduje się boisko Orlik 2012 wraz z szatniami i zapleczem socjalnym. W sezonie rozgrywane są tam spartakiady oraz zawody w konkurencjach modeli pływających oraz w łowieniu ryb.

Kompleks Edukacyjno-Sportowy

znajduje się pomiędzy ulicami E. Orzeszkowej i H. Szczerkowskiego, w centrum osiedla „Kopernik”. Obecnie kompleks zmodernizowano i poszerzono. W 2014 r. w zmodernizowanym budynku dawnej biblioteki i świetlicy osiedlowej przylegającej do hali sportowej wybudowano nowoczesny Pawilon Kultury.

OŚRODKI ZDROWIA

Szpital Zachodni im. Jana Pawła II

Adres: ul. Daleka 11, tel. 22 755 90 49

Informacja medyczna: 22 755 90 75

Szpitalny Oddział Ratunkowy: www.szpitalzachodni.pl

Nocna Pomoc Lekarska

Adres: ul. Daleka 11; tel. 22 755 90 06

Uwagi: NPL czynna jest codziennie: w dni powszednie w godz. 18.00-8.00, w weekendy i dni wolne od pracy 24 godz. na dobę.

The Center manages communal sports and recreational facilities (Sports Hall, Swimming Pool "Wodnik 2000", tennis courts, football stadium). In addition, main tasks include organization of sports events and coordination of sports clubs' activities.

Municipal swimming pool "WODNIK 2000"

ul. Montwiłła 41; 05-825 Grodzisk Mazowiecki
Phone/fax: 22 755 69 51, 22 724 11 88

Grodzisk Sports Hall

ul. Westfala 3A; 05-825 Grodzisk Mazowiecki
Phone: 22 724 13 89

Municipal Stadium

Al. Mokronoskich 4; 05-825 Grodzisk Mazowiecki
Phone: 22 755 56 53

Tennis courts

Al. Mokronoskich 4; 05-825 Grodzisk Mazowiecki
Phone: 785 252 785

Sports and Recreational Areas "Walczewski's Ponds"

Multi-purpose pitches "Orlik 2012"

ul. Nadarzyńska 61, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Former Cinema Wolność – table tennis

ul. Kilińskiego 8A, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Skatepark

ul. Daleka, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Football pitches in Chlebnia

Chlebnia 59, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Walczewski's Ponds

recreational area of a total area of nearly 6 hectares. Soon it will be modernly developed. Currently, this area features the pitch Orlik 2012 along with changing rooms and welfare facilities. In the season, spartakiades and competitions in floating models and fishing are organized.

Educational-Sports Complex

between E. Orzeszkowej and H. Szczerkowskiego Streets, in the center of the housing estate "Kopernik". Currently, the complex is modernized and broadened. In 2014, in the modernized building of the former library and community center adjacent to the sports hall a modern Pavilion of Culture was built.

HEALTH CENTERS

John Paul II Western Hospital

Address: ul. Daleka 11, Phone: 22 755-90-49

medical information, 22 755 90 75

Hospital Rescue Ward WWW: www.szpitalzachodni.pl

Nigh Medical Assistance Address:

ul. Daleka 11, Phone: 22 755 90 06

Comments: NPL is open every day: on weekdays from 6.00 pm to 8.00 am, on weekends and non-business days around-the-clock.

Lecznica Life-med

Adres: ul. T. Kościuszki 2

Telefon: 22 755 15 00, 22 755 15 01

e-mail: lifemed@poczta.internetdsl.pl, www.life-med.pl

AMEDS Centrum

Adres: ul. Daleka 11, 05-825 Grodzisk Maz.

tel. 22 755 93 15; 22 734 40 34

e-mail: kontakt@amedscentrum.pl, www.amedscentrum.pl

NZOZ „CURATUM” Pielęgniarska Opieka Domowa Długo-terminowa

Adres: 05-827 Grodzisk Mazowiecki

ul. Szczerkowskiego 17, tel. 600 112 215

„MEDICA” Lekarska Spółdzielnia Pracy Przychodnia Specjalistyczna

Adres: ul. 11 Listopada 48, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

tel. 22 755 63 30

NZOZ „Grodziskie Centrum Medyczne”

Adres: ul. Piaskowa 17, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

tel.: 22 755 56 79

e-mail: informacja@piaskowa17a.pl, www.piaskowa17a.pl

NZOZ „Medicon”

Adres: ul. Sadowa 22, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

tel. 22 7555061

e-mail: medicon@neostrada.pl, www.medicon.net.pl

NZOZ Przychodnia Medycyny Rodzinnej „MALVITA”

Adres: ul. R. Traugutta 30, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

tel. 22 724 31 10

NZOZ TAK-MED

Adres: ul. Bliska 14, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

tel. 22 755 67 45, www.takmed.pl

Poradnia Dziecięca „Grodziskie Centrum Medyczne”

Adres: ul. Daleka 11, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

tel. 22 755 58 40

Przychodnia Lekarska w Książenicach

Adres: ul. Mazowiecka 136a, 05-825 Książenice

tel. 22 728 62 26

Przychodnia NZOZ „ESKULAP PLUS”

Adres: ul. H. Szczerkowskiego 17

05-825 Grodzisk Mazowiecki

tel. 22 755 50 57

Przychodnia NZOZ „LECNICA RODZINNA”

Adres: ul. T. Kościuszki 21, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

tel. 22 755 52 94

Przychodnia „OPTIMA”

Adres: ul. T. Bairda 56 lok. 7, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Telefon: 22 724 36 44

e-mail: rejestracja@nzozeptima.pl, www.nzozeptima.pl

Clinic Life-med

Address: ul. T. Kościuszki 2

Phone: 22 755 15 00, 22 755 15 01

E-mail: lifemed@poczta.internetdsl.pl, www.life-med.pl

AMEDS Center

Address: ul. Daleka 11, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 93 15; 22 734 40 34

E-mail: kontakt@amedscentrum.pl

www.amedscentrum.pl

NZOZ "CURATUM" Long-Term Home Nurse Care

Address: Grodzisk Mazowiecki 05-827

ul. Szczerkowskiego 17

Phone: 600 112 215

"MEDICA" Specialist Health Cooperative

Address: ul. 11 Listopada 48, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 63 30

NZOZ "Grodzisk Medical Center"

Address: ul. Piaskowa 17, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 56 79

E-mail: informacja@piaskowa17a.pl, www.piaskowa17a.pl

NZOZ "Medicon"

Address: ul. Sadowa 22, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 5 061

E-mail: medicon@neostrada.pl, www.medicon.net.pl

NZOZ Family Medicine Clinic "MALVITA"

Address: ul. R. Traugutta 30, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 724 31 10

NZOZ TAK-MED

Address: ul. Bliska 14, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 7556745, www.takmed.pl

Children's Clinic "Grodzisk Medical Center"

Address: ul. Daleka 11, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 58 40

Medical Clinic in Książenice

Address: ul. Mazowiecka 136a, 05-825 Książenice

Phone: 22 728 62 26

Clinic NZOZ "ESKULAP PLUS"

Address: ul. H. Szczerkowskiego 17

05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 50 57

Clinic NZOZ "FAMILY CLINIC"

Address: ul. T. Kościuszki 21, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 52 94

Clinic "OPTIMA"

Address: ul. T. Bairda 56 lok. 7, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 724 36 44

E-mail: rejestracja@nzozeptima.pl, www.nzozeptima.pl

OFERTA GASTRONOMICZNA I NOCLEGOWA

„Gniazdo” – Kompleks Gastronomiczno-Rekreacyjny

Adres: Królewska 45 05-827 Grodzisk Maz.

tel. 22 734 07 54

www.restauracjagniazdo.pl

Hotel „Ania” **

Adres: ul. Żydowska 2, tel. 22 755 52 13

www.hotelik.waw.pl

Hotel Cyprus ***

Adres: ul. Mazowiecka 121A, Książenice

tel. 22 734 34 53

e-mail: rezerwacje@hotel-cyprus.pl

www.hotel-cyprus.pl

Hotel Grodzisko ****

Adres: Natolin 45a; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

tel. 515 044 605

e-mail: rezerwacje@hotel-grodzisko.pl

www.hotel-grodzisko.pl

Hotel Pracowniczy „Milanówek”

Adres: Milanówek ul. Królewska 22/24

tel. 501 331 035

Hotel Pracowniczy „Ekoimpex”

Adres: Chlebna 48a, Grodzisk Mazowiecki

tel. 601 801 796, 607 303 993

Hotel Pracowniczy „Kłudzienko”

Adres: Kłudzienko, Grodzisk Mazowiecki

tel. 501 165 836

Hotelik „Stary Młyn”

Adres: ul. Radońska 62, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

tel. 22 755 6373, 602 77 65 50, 606 43 58 58

Email: rezerwacje@hotelikstarymlyn.pl

www.hotelikstarymlyn.pl

Obiekt noclegowy – „Majkpol”

Adres: ul. Radońska 8a

tel. 22 724 22 79, 602 325 046

Obiekt noclegowy – „Astor”

Adres: ul. Radziejowicka 189, Kałęczyn

tel. 22 755 20 25, 500 254 706

Obiekt noclegowy – „Mops”

Adres: ul. M. Kopernika 12

tel. 22 755 63 02

GASTRONOMIC OFFER AND ACCOMMODATION

"Gniazdo" - Gastronomic-Leisure Complex

Address: Królewska 45 05-827 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 734 07 54

www.restauracjagniazdo.pl

Hotel "Ania" **

Address: ul. Żydowska 2, Phone: 22 755 52 13

www.hotelik.waw.pl

Hotel Cyprus ***

Address: ul. Mazowiecka 121A, Książenice

Phone: 22 734 34 53

E-mail: rezerwacje@hotel-cyprus.pl

www.hotel-cyprus.pl

Hotel Grodzisko ****

Address: Natolin 45a; 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 515 044 605

E-mail: rezerwacje@hotel-grodzisko.pl

www.hotel-grodzisko.pl

Employee Hotel "Milanówek"

Address: Milanówek ul. Królewska 22/24

Phone: 501 331 035

Employee Hotel "Ekoimpex"

Address: Chlebna 48a, Grodzisk Mazowiecki

Phone: 601 801 796, 607 303 993

Employee Hotel "Kłudzienko"

Address: Kłudzienko, Grodzisk Mazowiecki

Phone: 501 165 836

Hotel "Stary Młyn"

Address: ul. Radońska 62

05-825 Grodzisk Mazowiecki

Phone: 22 755 6373, 602 77 65 50, 606 43 58 58

E-mail: rezerwacje@hotelikstarymlyn.pl

www.hotelikstarymlyn.pl

Accommodation facility – "Majkpol"

Address: ul. Radońska 8a

Phone: 22 724 22 79, 602 325 046

Accommodation facility – "Astor"

Address: ul. Radziejowicka 189, Kałęczyn

Phone: 22 755 20 25, 500 254 706

Accommodation facility – "Mops"

Address: ul. M. Kopernika 12, Phone: 22 755 63 02

Milanówek

MILANÓWEK

Milanówek to ponad 15-tysięczne miasteczko o powierzchni 13,52 km kw. położone ok. 30 km od Warszawy. Wraz z sąsiadującymi miastami: Brwinowem i Podkową Leśną, Milanówek tworzy Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów.

Najstarsza część miasta z willową architekturą czasów przedwojennych oraz 200-letnim starodrzewem jest w całości objęta ochroną konserwatorską.

Dobry mikroklimat i proekologiczna polityka miasta dają olbrzymi komfort mieszkania i wypoczynku.

Milanówek jest kolebką polskiego jedwabnictwa oraz miejscem produkcji słynnych milanowskich krówek.

KULTURA

Popularyzacją kultury zajmują się:

- Milanowskie Centrum Kultury,
- Miejska Biblioteka Publiczna,
- Organizacje społeczne oraz prywatne placówki kulturalne.

Milanowskie Centrum Kultury

Życie kulturalne w mieście organizowane jest głównie przez MCK, które prowadzi w ciągu roku zespołowe i indywidualne formy aktywności twórczej.

Sekcje i kluby zainteresowań działające w MCK:

- sekcja teatralna – działają dwie grupy: dziecięca i młodzieżowa, prowadzone są zajęcia z zakresu upowszechniania wiedzy o teatrze oraz artystyczne, przygotowywane są przedstawienia teatralne;
- sekcja rękodzieła i ceramiki – zajęcia dla dzieci 6-12 lat;

MILANÓWEK

Milanówek is a town with more than 15 thousand inhabitants, of a total area of 13.52 km. approx. 30 km from Warsaw. Along with neighboring towns: Brwinów and Podkowa Leśna, Milanówek forms the Warsaw Suburbs Garden Tricity.

The oldest part of the town with villa architecture from the pre-war period and 200-year-old old growth of trees is entirely covered by conservator's protection.

Good microclimate and pro-ecological policy of the town give a great comfort for living and rest.

Milanówek is the cradle of the Polish silk production and a place of production of famous fudges from Milanówek.

CULTURE

The following institutions are in charge of popularization of culture:

- Milanówek Cultural Center
- Municipal Public Library
- Social organizations and private cultural institutions.

Milanówek Cultural Center

Cultural life in the city is organized mainly by the Milanówek Cultural Center that during the year conducts group and individual forms of creative activity.

Sections and clubs of interests in the Milanówek Cultural Center:

- dramatic section – two groups: for children and teenager, classes related to dissemination of knowledge about the theater and artistic classes are conducted, theatrical performances are prepared;

- sekcja wokalna – zajęcia dla młodzieży i dorosłych, udział w występach podczas imprez miejskich i w koncertach organizowanych w MCK;
- sekcja malarstwa na jedwabiu – dla dzieci i młodzieży, nauka projektowania i malarstwa
- sekcja gier strategicznych – zajęcia dla młodzieży
- chór "Milanoviensis" – próby dwa razy w tygodniu, udział w konkursach i przeglądach piosenki chóralnej oraz festiwalach;
- sekcja strzelecka;
- szkoła tenisowa – podstawy nauki gry w tenisa, rozgrywki dla zaawansowanych;
- szkoła szachowa – dla początkujących i zaawansowanych;
- zajęcia sprawnościowe: gimnastyka na kręgosłup, tańiec nowoczesny;
- **Galeria Matulka** – organizacja wystaw w cyklu miesięcznym.

- section of handicraft and ceramics-classes for children aged 6-12;
- vocal section – classes for the youth and adults, participation in performances during municipal events and concerts organized in the Milanówek Cultural Center;
- section of painting on silk – for children and the youth, learning how to design and paint!
- section of strategic games – classes for teenagers
- choir "Milanoviensis" – auditions two times per week, participation in competitions and reviews of choral song and festivals;
- section of shooting;
- tennis school – basics of tennis, games for the advanced;
- chess school – for beginners and advanced;
- fitness classes: gymnastics for the spine, modern dance;
- **Gallery Matulka** – organization of monthly exhibitions.

Miejska Biblioteka Publiczna w Milanówku

Została otwarta 14 grudnia 1948 r. jako Gminna Biblioteka Publiczna, jej księgozbiór liczył wówczas 899 woluminów. Obecnie księgozbiór Miejskiej Biblioteki Publicznej to około 26 000 woluminów, które służą 1736 zarejestrowanym czytelnikom. Placówka zaspokaja i rozwija potrzeby czytelników lokalnej społeczności, upowszechnia wiedzę i kulturę. W skład Miejskiej Biblioteki Publicznej wchodzi Oddział dla Dzieci dostosowany do potrzeb czytelniczych i informacyjnych dzieci, Wypożyczalnia dla Dorosłych i Młodzieży, czytelnia internetowa licząca 5 stanowisk, Cyfrowe Archiwum Tradycji Lokalnej oraz Lokalne Centrum Kompetencji. Jednym z zadań biblioteki publicznej jest prowadzenie działalności informacyjnej. Aby usprawnić i podnieść jej efektywność stosuje się do gromadzenia, opracowywania i wyszukiwania informacji technikę komputerową. Korzystanie z biblioteki jest bezpłatne.

Municipal Public Library in Milanówek

It was opened on 14 December 1948 as Communal Public Library, at that time its book collection consisted of 899 volumes. Currently, the book collection of the Municipal Public Library is about 26 000 books that are used for 1,736 registered readers. The establishment satisfies and develops reading needs of the local community, popularizes knowledge and culture. The Municipal Public Library includes the Branch for Children adapted to the reading and information needs of children, Circulation Desk for Adults and the Youth, online reading room with 5 positions, Digital Archive of Local Tradition and Local Competence Center. One of the tasks of the public library is running information activities. To improve and raise its efficiency, computer technology is used to gather, prepare and search for information. Using the library is free of charge.

Galeria „Matulka”

ul. Piłsudskiego 30, 05-822 Milanówek
tel. 22 758 32 34

Pierwsza w Milanówku Miejska Galeria Sztuki „Matulka” powstała w 2012 r., jako odpowiedź na potrzeby lokalnego środowiska artystycznego. Opiekują się nią Milanowskie Centrum Kultury, które realizują cele jakimi jest przede wszystkim integracja mieszkających w Milanówku artystów plastyków oraz ekspozycja i promocja ich działań twórczych. Mimo że ma ona lokalny charakter, do współpracy zapraszani są także twórcy spoza Milanówki. Miejska Galeria

Gallery "Matulka"

ul. Piłsudskiego 30, 05-822 Milanówek
phone 22 758 32 34

The first in Milanówek Municipal Art Gallery "Matulka" was established in 2012 as a response to the needs of the local artistic environment. It is under care of the Milanówek Cultural Center that pursues goals which are above all to integrate fine artists living in Milanówek and exhibit and promote their creative activities.

Despite its local character, artists from outside Milanówek are also invited to cooperate. The Municipal Gallery "Mat-

„Matulka” znajduje się w miejscu historycznie ważnym dla sztuki. W sierpniu 1945 r. w willi „Matulka” otwarto pierwszą wystawę reaktywowanego po wojnie Związku Polskich Artystów Plastyków, w której wzięli udział najwybitniejsi polscy artyści, m.in. Jan Cybis i Jan Szczepkowski. Ten fakt zdecydowanie wpłynął na obecny charakter galerii. Skromna lokalowo „Matulka” w swojej niespełna trzyletniej działalności zaprezentowała twórczość wielu ciekawych artystów i stała się miejscem interesujących wydarzeń kulturalnych. Wystawy odbywają się cyklicznie i cieszą się dużym zainteresowaniem oraz frekwencją.

Prywatne placówki kulturalne:

Galeria Ars Longa

ul. Kościelna 5 a, 05-822 Milanówek

Tel. 22 755 85 90, www.galeriaarslonga.pl

Galeria powstała w roku 1991, a w 1955 r. otworzyła podwoje w nowej, własnej siedzibie wystawą „50 lat później w Milanówku”. Tytuł nawiązywał do wydarzenia z roku 1945 – pierwszej po wojnie wystawy wybitnych polskich artystów. Galeria prezentuje rzeźbę, grafikę i malarstwo najwybitniejszych współczesnych polskich artystów jak: Jerzy Kalina, Józef Szajna, Jan Tarasin i Gustaw Zemła. Nie działa regularnie, aby obejrzeć eksponaty należy zadzwonić i się umówić. Właścicielka galerii jest również konserwatorem sztuki i prowadzi Pracownię Konserwacji Dzieł Sztuki (konserwacja mebli, obrazów, starodruków, grafiki, polichromie i poziołtnictwo, wykonywanie kopii). W dorobku ma wiele ciekawych realizacji. W ofercie Pracowni są również: aranżacja wnętrz, projektowanie mebli i sprzedaż mebli zabytkowych.

Inspiratornia

Kontakt: 609 514 610, 693 306 021

www.inspiratorniamilanowek.wordpress.com

Jedną z otwartych pracowni oferujących zorganizowane warsztaty grupowe jest pracownia plastyczno-muzyczna „Inspiratornia”, umożliwiająca rozwijanie hobby i twórcze spędzanie czasu pod okiem przewodnika. Pracownia oferuje zajęcia w sferze sztuk plastycznych – tworzenie tkaniny artystycznej (filc, batik, tkactwo), dziewiarstwo (szydełko, obręcze dziewiarskie), papieroplastyka (guilling, masa papierowa), decoupage oraz szeroko rozumiane techniki plastyczne i rękodzielnicze.

W sferze muzycznej to indywidualne lekcje gry na pianinie, zajęcia umuzykalniające i warsztaty tworzenia instrumentów. Zajęcia mają postać warsztatów, lekcji, konsultacji i spotkań w gronie pasjonatów rękodziela. Terminy zajęć ustalane są indywidualnie.

BorysArt

ul. Wielki Kąt 5, 05-822 Milanówek, tel. 501 619 753

www.pieckaflowe.com.pl

Kolejną otwartą pracownią jest rodzinna pracownia plastyczna BorysArt, prowadzona przez małżeństwo artystów

ulka” is at the place historically important for art. In August 1945, in the villa "Matulka" the first exhibition was opened; it was an exhibition of the Association of Polish Artists and Designers reactivated after the war, involving participation of the most prominent Polish artists, among others, Jan Cybis and Jan Szczepkowski. This fact definitely influenced the present character of the gallery. Modest, in terms of premises, Matulka presented, during almost three-year activity, art of many interesting artists and became a place of interesting cultural events. Exhibitions are held in cycles and enjoy large interest and attendance.

Private cultural institutions:

Gallery Ars Longa

ul. Kościelna 5 a, 05-822 Milanówek

Phone 22 755-85-90, www.galeriaarslonga.pl

The Gallery was established in 1991, and in 1995 opened in a new, own seat with the exhibition "50 years later in Milanówek". The title was referring to the event of 1945 – the first after the war exhibition of outstanding Polish artists. The Gallery presents sculpture, graphics, and paintings of the most outstanding contemporary Polish artists as: Jerzy Kalina, Józef Szajna, Jan Tarasin and Gustaw Zemla. It does not operate regularly: to see exhibits, you should call and make an appointment. The Gallery owner is also the conservator of art and runs the Works of Arts Conservation Studio (conservation of furniture, paintings, old prints, graphics, polychromes and gilding, making of copies). Its achievements feature many interesting projects. The Studio offers also: arranging interiors, designing furniture and selling historical furniture.

Inspiratornia

Contact: 609 514 610, 693 306 021

www.inspiratorniamilanowek.wordpress.com

One of open studios offering organized group workshops is the art-music studio "Inspiratornia", permitting development of hobby and creative spending of time under the eye of guide. The Studio offers classes in the sphere of fine arts – creation of artistic fabric (felt, batik, weaving), knitting (crocheting needle, rim), paper art (guilling, paper mass), decoupage and broadly understood plastic and handicraft techniques.

In the sphere of music individual lessons of playing the piano, music teaching classes and workshops in creating instruments are offered. Classes have the form of workshops, lessons, consultations and meetings among the lovers of handicraft. The dates of classes are agreed individually.

BorysArt

ul. Wielki Kąt 5, 05-822 Milanówek, phone 501 619 753

www.pieckaflowe.com.pl

Another open studio is the family fine arts studio BorysArt, conducted by the spouses of fine artists specializing in

plastyków specjalizujących się w wytwarzaniu unikatowych pieców kaflowych od projektu, poprzez wykonywanie modeli, form, kafli oraz montaż. Nie są to wkłady obudowane kaflami w kształcie pieca, lecz są to piece z systemem kanałów grzewczych według tradycyjnej sztuki zdunskiej, mają w związku z tym znacznie większą wydajność cieplną i służą bezawaryjnie dziesiątki lat. Pracownia wykonuje renowacje i repliki pieców zabytkowych. Właściciele zajmują się również malarstwem na szkło, rzeźbą i ceramiką użytkową. Tworzą obrazy ceramiczne malowane szklami (jak w tradycyjnej włoskiej majolice).

Manufaktura rękodziela T-Milanówek

ul. Królewska 56, tel./fax 22 724 96 85
kom: 606 623 774

Przy ul. Królewskiej 56 ma swoją siedzibę równie oryginalna otwarta pracownia „Manufaktura rękodziela T-Milanówek”, gdzie są projektowane, odtwarzane i wykonywane zgodnie z kilkusetletnią tradycją firany, obrusy, serwetki, serwetki oraz inne drobniagzy ułatwiające stylizacje wnętrz. Bazą wyrobów jest ręcznie wiązana siatka jak sieci rybackie. Na tę siatkę nakładane są ręcznie, igłami motywy dekorujące i wypełniające. Tak powstałe rękodzieło w Polsce nosi nazwę koronki siatkowej. W pozostałej części Europy jest nazywane filetami. Można je obejrzeć, kupić lub nauczyć się wykonywać na organizowanych od 2002 r. Warsztatach Koronki Siatkowej.

OBIEKTY ZABYTKOWE

Milanowski zabytki to kilkaset willi i domów letniskowych powstałych na przełomie XIX i XX wieku. Wille reprezentują różne style architektoniczne. Są to dworki w stylu szlacheckim oraz pałace w stylu neorenesansowym. Wśród reprezentantów stylu neoromańskiego jest tu **kościół św. Jadwigi Śląskiej**, który w czasie wojny przechowywał urnę z sercem wybitnego polskiego kompozytora – Fryderyka Chopina. **Pałac „Matulinek”** odzwierciedla styl klasycystyczny, zaś **Willi Borówka** – mieszany. Ponadto w Milanówku można spotkać przykłady tzw. stylu dworskiego, który formą nawiązuje do dworu szlacheckiego. Po II wojnie światowej przymusowy kwaterunek przyczynił się do dewastacji wielu pięknych budowli. W ostatnich latach zabytkowe rezydencje poddawane są remontom oraz

manufacturing unique stoves, from the design, through making of models, molds, tiles and installation. These are not charges encased with furnace-shaped tiles, but these are stoves with a system of heating channels according to the traditional tile-stove art, and consequently their heating capacity is much greater and are have been used without breakdowns for dozens of years. The studio makes renovations and replicas of historical stoves. The owners are also involved in painting on glass, sculpture and functional ceramics. They create ceramic paintings painted with enamels (as in the traditional Italian maiolica).

Handicraft Workshop T-Milanówek

ul. Królewska 56, phone/fax 22 724 96 85
mobile: 606 623 774

56 Królewska Street is a set of an equally original open studio "Handicraft Workshop T-Milanówek" where, according to several-hundred-years-old tradition, sheer curtains, table clothes, napkins and other trinkets facilitating interior arrangement are designed, reproduced and made. The basis of products is a manually bound net like fishing nets. Manually or with the use of needles, decorating and filling motives are applied on this net. So created handicraft in Poland bears the name of "net lace". In the remaining part of Europe it is termed as filet. They can be seen, bought and their making can be learned Net Lace Workshops organized since 2002.

MONUMENTS

The monuments of Milanówek are a few hundred villas and resort houses arising at the turn of the 19th and 20th century. Villas represent different architectonic styles. These are noble manor houses and neo-renaissance palaces. The neo-roman style is represented by the **church of St. Jadwiga of Silesia**, where the ossuary with the heart of an outstanding Polish composer – Frederick Chopin was stored during the war. **Palace "Matulinek"** reflects classicistic style, and **Villa Borówka** represents mixed style. Additionally, in Milanówek examples of the so-called manor style can be encountered that, in terms of form, harks back to a noble manor house. After World War II, compulsory housing contributed to the devastation of many beautiful buildings. In recent years, historical residences have been subjected to repairs and

powstaje wiele nowych willi o ciekawej formie architektonicznej. Najstarsze części miasta w 1988 r. otrzymały status zabytkowego zespołu urbanistyczno-krajobrazowego.

Gmina posiada na własność także dwa historyczne zabytki: **Willę „Waleria”** i **Zespół Parkowo-Willowy „Turczynek”**. Zabytkowa **Willą „Waleria”** (ul. Spacerowa) to miejsce, w którym żył i tworzył m.in. jeden z największych polskich rzeźbiarzy – Jan Szczepkowski (1878-1964).

Dwie **Willę „Turczynek”** (ul. Brwinowska) zostały wybudowane na 10-hektarowym terenie w 1905 r. Projektantem budynków był znany łódzki architekt Dawid Lande. Dwie bliźniaczo podobne willę, zwrócone do siebie fasadami, różnią się jedynie nieznacznie wielkością, rozplanowaniem bryły i detalami. Budynki przeznaczone były dla córek Bonawentury Toeplitz: Franciszki i jej męża Wilhelma Wellischa oraz Anny i jej męża Jerzego Mayera.

OBIEKTY SAKRALNE

Cmentarz parafialny w Milanówku

Pierwsza wzmianka dotycząca milanowskiego cmentarza datowana jest na 12.10.1928 r. W porównaniu z sąsiednimi miejscowościami, nie jest cmentarzem starym. Jego walorem jest zieleń, a specyfiką – mogiły zbiorowe z czasów II wojny światowej, z których największą jest miejsce pochówku uczestników Powstania Warszawskiego, którzy zmarli w szpitalu PCK w Milanówku w wyniku ran, wycieńczenia i chorób w okresie od września 1944 do lipca 1945 roku. Kolejnymi mogiłami zbiorowymi są: grób żołnierzy Armii Krajowej Obwodu „Bażant” Ośrodka „Mielizna” zamordowanych przez hitlerowców w magazynie broni w Milanówku 10.08.1944 r. oraz mogiła zawierająca prochy z Oświęcimia i Pawiaka, symbolizująca grób dwudziestu ośmiu mieszkańców Milanówka pomordowanych w obozach i więzieniach w latach 1940-1944.

Parafia św. Jadwigi Śląskiej

Kontakt: ul. Kościuszki 41, 05-822 Milanówek
tel. 22 758 35 42, fax 22 758 35 68
www.milanowekswjadowiga.pl

Parish of St. Jadwiga of Silesia

Contact: ul. Kościuszki 41, 05-822 Milanówek
phone: 22 758 35 42 fax: 22 758 35 68
www.milanowekswjadowiga.pl

Parafia Matki Bożej Bolesnej

Kontakt: ul. Szkolna 7, 05-822 Milanówek
tel. 22 724 91 80, fax 22 723 01 94
www.parafiambbmilanowek.pl/

Parish of Mother of Sorrows

Contact: ul. Szkolna 7, 05-822 Milanówek
phone: 22 724 91 80 fax: 22 723 01 94
www.parafiambbmilanowek.pl/

many new villas have been built with an interesting architectural form. The oldest part of the city in 1988 received the status of monumental urban and landscape complex. The commune owns also two historical monuments: **Villa "Waleria"** and **Park and Villa Complex "Turczynek"**. Historical **Villa "Waleria"** (Spacerowa Street) is a place where, among others, one of the greatest Polish sculptors – Jan Szczepkowski (1878-1964) – was living and creating. Two **Villas "Turczynek"** (Brwinowska Street) were built on a 10-hectare area in 1905. The buildings were designed by the Łódź architect Dawid Lande. Two identical villas, facing each other with facades, differ only slightly in size, along with the layout of the body and details. Buildings were intended for the daughters of Bonawentura Toeplitz: Franciszka and her husband Wilhelm Wellisch, and for Anna and her husband Jerzy Mayer.

SACRAL FACILITIES

Parish cemetery in Milanówek

The first mention concerning the cemetery in Milanówek dates back to 12.10.1928. In comparison with the neighboring towns, the cemetery is not old. Its positive value is greenery, and the specific character – group tombstones from the times of War World II the greatest of which is the burial site of the Warsaw Uprising participants who died in the PCK hospital in Milanówek as a result of wounds, exhaustion and diseases over the period from September 1944 to July 1945. Further group tombstones are: grave of soldiers of the Home Army of the District "Bażant", Center "Mielizna" murdered by the Nazis in a weaponry warehouse in Milanówek on 10.08.1944 and a grave containing ashes from Oświęcim and Pawiak, symbolizing the grave of twenty-eight inhabitants of Milanówek murdered in camps and prisons in the period 1940-1944.

Parafia Przemienienia Pańskiego w Żukowie (do Parafii Żuków należy północno-zachodnia część Milanówka)

Kontakt: Żuków 39, 05-824 Kłudzienko
woj. mazowieckie, tel. 22 755 75 17

Parish of the Lord's Transfiguration in Żuków (the Żuków Parish covers the north and western part of Milanówek)

Contact: Żuków 39 05-824 Kłudzienko Mazovian Province
phone 22 755 75 17

WALORY PRZYRODNICZE

Miasto Milanówek znajduje się w systemie przyrodniczych terenów otwartych. Miasto prawie w całości zostało objęte Warszawskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Wraz z terenami biologicznie czynnymi Brwinowa i Podkova Leśnej, Milanówek tworzy ponadlokalny system przyrodniczy. Struktury biologicznie aktywne to m.in. zieleń wysoka, występująca w centrum miasta na wschód i na południowy wschód oraz na północ i na zachód od centrum w formie wartościowego starodrzewia, powierzchni leśnych i zadrzewionych. Podstawą i bazą do tworzenia lokalnych powiązań przyrodniczych są wody powierzchniowe, szczególnie rzeka Rokitnica i główne rowy melioracyjne (Grudowski i inne). Dość dobrze rozwinięty jest w mieście system regeneracji i wymiany powietrza. Niezabudowane przestrzenie miasta umożliwiają swobodny przepływ powietrza, sprzyjają jego szybkiej wymianie.

NATURAL QUALITIES

Milanówek is in a system of natural open areas. The city lies almost entirely in the Warsaw Area of Protected Landscape. Along with biologically active areas of Brwinów and Podkova Leśna, Milanówek creates a super-local natural system. Biologically active structures include, among others, high greenery present in the city center east and southeast and north and west of the centre, in the form of valuable old growth of trees, forest and wooded land. The basis for creating local relations in the nature are surface waters, especially the Rokitnica River and main melioration ditches (Grudowski ditch and other). The air regeneration and exchange is quite a well-developed in the city. Non-developed spaces of the city enable a free flow of air, and foster its rapid exchange.

Ochrona przyrody i krajobrazu

Przyroda i krajobraz na terenie Milanówka chronione są poprzez formy ochrony przyrody wprowadzone przepisami lokalnymi i regionalnymi. W 1988 r. do wojewódzkiego rejestru zabytków pod nr 1319 wpisany został zespół urbanistyczno-krajobrazowy, obejmujący obszar przedwojennego Letniska. Na licznych posesjach Milanówka drzewostan ma charakter parkowo-leśny, najcenniejsze założenia leśne objęte zostały ochroną konserwatorską, przez stołecznego konserwatora zabytków. Są to pozostałości zieleni leśnej przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków w tym wokół obiektów o wartościach historycznych.

Nature and landscape protection

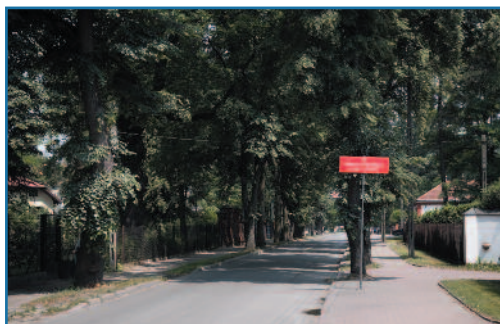
Nature and landscape within Milanówek are protected by forms of nature protection introduced by local and regional regulations. In 1988, to the provincial register of monuments under no. 1319 the urban and landscape complex, including the area of the pre-war summer resort, was entered. On numerous properties of Milanówek the forest stand is of park and forest nature, and the most valuable stands were covered by protection of the capital city monuments conservator. These are remnants of forest greenery at facilities entered in the register of monuments, including around facilities with historical values.

Pomniki przyrody

Milanówek jako jedno z niewielu miast posiada liczne pomniki przyrody. Na powierzchni 1352 ha, jaką zajmuje miasto, jest aż 270 pomników przyrody (stan na dzień 30.09.2015r.), a wśród nich są 2 głazy narzutowe, 1 zegar słoneczny, stanowiący kolekcję 13 sztuk głazów narzutowych, 258 drzew: 137 dębów szypułkowych, 14 lip droбно-

Monuments of nature

Milanówek is one of few cities to have numerous monuments of nature. The area of 1352 ha occupied by the city is as much as 270 monuments of nature (as of 30.09.2015), including 2 erratic boulders, 1 sundial, constituting the collection of 13 erratic boulders, 258 trees: 137 English oaks, 14 small-leaved limes, 3 ordinary pines,

listnych, 3 sosny zwyczajne, 3 topole białe, 2 dęby czerwone, 1 dąb błotny, 1 klon jawor, 1 modrzew europejski, 1 tulipanowiec, 1 morwa biała, 1 topola włoska i 2 grusze polne. 4 aleje drzew pomnikowych w skład których wchodzi: 29 lip drobnolistnych, 36 klonów pospolitych, 14 kasztanowców zwyczajnych, 9 dębów szypułkowych „Fastigiata”, 10 topól włoskich. Cenne drzewa skoncentrowane są przede wszystkim w centrum miasta w obrębie strefy ochrony konserwatorskiej, czyli najstarszej części miasta. Razem zabytkowymi budynkami, starodrzew decyduje o dzisiejszych walorach Milanówka jako miasta atrakcyjnego do zamieszkania. Drzewa pomniki co parę lat poddaje się zabiegom pielęgnacyjnym je zabiegom pielęgnacyjnym, tak aby w jak najlepszej kondycji zdrowotnej mogły być przekazane w spuściznę przyszłym pokoleniom. Znamienne jest to, że drzew pomnikowych w Milanówku przybywa i jest kolejna grupa „kandydatów” czekających na wciągnięcie na listę pomników przyrody. Również właściciele nieruchomości, w pobliżu, których usytuowane są drzewa szczególnie wartościowe, chętnie aprobują podjęcie kroków mających na celu uznanie tych drzew za pomniki przyrody. A należy zaznaczyć, że drzewa pomniki przyrody powodują ograniczenie w korzystaniu z nieruchomości, ponieważ posiadają strefę ochronną – w promieniu 15 m od pnia drzewa, gdzie zabronione jest wznoszenie jakichkolwiek obiektów budowlanych oraz prowadzenie prac ziemnych.

Zespołowe formy ochrony przyrody

- Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu ustanowiony rozporządzeniem nr 117 Wojewody Mazowieckiego z dnia 29.08.1997 r.;
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy ustanowiony uchwałą Rady Miasta Milanówka w 1992 r.;
- Użytek ekologiczny „Łęgi Na Skraju” ustanowiony uchwałą Rady Miasta Milanówka w 2004 r.;
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Turczynek” w Mieście – Ogrodzie Milanówka ustanowiony uchwałą Rady Miasta Milanówka w 2005 r.

Partnerstwo lokalne

Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów

to nazwa porozumienia trzech samorządów lokalnych: Podkowy Leśnej, Brwinowa i Milanówka, podpisane 11 czerwca 2010 r. Idea porozumienia zrodziła się z potrzeby połączenia wysiłków na rzecz rozwoju trzech sąsiadujących ze sobą gmin o podobnej specyfice. Podkova Leśną, Brwi-

3 white poplars, 2 northern red oaks, 1 pin oak, 1 great maple, 1 European larch, 1 liriiodendron, 1 white mulberry, 1 Italian poplar and 2 common pears. 4 avenues with monument trees including: 29 small-leaved limes, 36 common maples, 14 chestnut trees, 9 English oaks "Fastigiata", 10 Italian poplars. Valuable trees are concentrated, first of all, in the city center within conservator's protection zone, namely in the oldest part of the city. Together with historical buildings, the old growth of trees determines today's values of Milanówek as an attractive city for residence. Trees that are monuments of nature undergo every several years nursing treatments, so that, they can be transferred as heritage to future generations in the possibly best health condition. A characteristic thing is that there are more and more new monuments trees in Milanówek and another group of "candidates" awaits registration on the list of monuments of nature. Also owners of the properties in the neighborhood of which particularly valuable trees are growing gladly approve undertaking steps intended to recognize such trees as monuments of nature. And it should be pointed out that nature monuments cause limitation in the use of properties because they have a protective zone – within the radius of 15 m from the tree trunk where it is forbidden to erect any building structures and carry out earthworks.

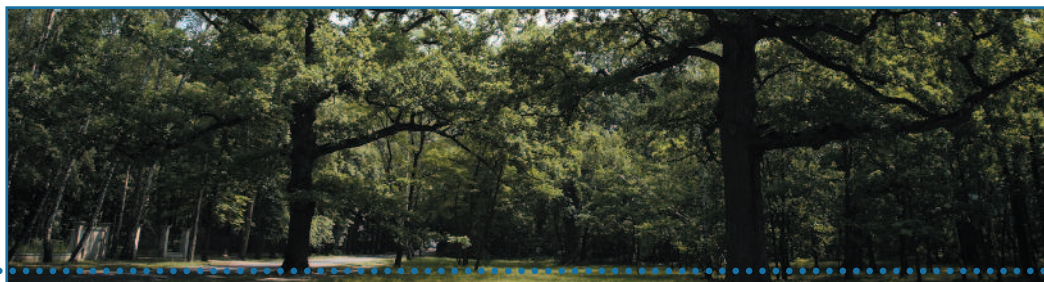
Complex forms of nature protection

- Warsaw Area of Protected Landscape established by Regulation No. 117 of the Mazovian Governor of 29.08.1997;
- Nature and Landscape Complex established by the resolution of the Milanówek Town Council in 1992;
- Ecological site "Łęgi Na Skraju" established by the Resolution of the Milanówek Town Council in 2004;
- Nature and Landscape Complex "Turczynek" in the Milanówek Town-Garden established by the Resolution of the Milanówek Town Council in 2005.

Local partnership

Warsaw Suburbs Garden Tricity

is the name of an agreement of three local governments: Podkova Leśna, Brwinów and Milanówek, signed on 11 June 2010. The idea of an agreement arose from the need to combine efforts for development of three neighboring communes with a similar specific nature. Podkova

nów i Milanówek łączą podobne uwarunkowania przestrzenne, społeczne i gospodarcze. Wszystkie trzy gminy należą do atrakcyjnych miejsc zamieszkania ze względu na to, że są tzw. gminami zielonymi, gdzie nie ma przemysłu, a walory środowiska naturalnego podlegają szczególnej ochronie.

W umowie o współdziałaniu założony został szeroki zakres współpracy. Uzgadniane mają być zarówno plany rozwoju, jak i konkretne przedsięwzięcia w różnych dziedzinach: gospodarce komunalnej, kulturze, ochronie środowiska.

Obecnie PTO realizuje wspólny duży projekt, w ramach którego opracowywane są dokumenty strategiczne określające optymalne kierunki rozwoju tego obszaru, a także dokumentacja projektowa najbardziej kluczowych kwestii takich jak problemy wodno-melioracyjne, komunikacja i dostępność do Warszawy i głównych tras krajowych, rewitalizacja kluczowych terenów zielonych oraz rozwiązania kluczowych problemów i usług społecznych (w tym cmentarza, przedszkola, szkoły, stref rekreacji i innych) oraz docelowo wzmocnienie instytucjonalne Partnerstwa, w tym poprzez udział licznych partnerów społecznych.

SZLAKI TURYSTYCZNE

Milanówek – „Mały Londyn”

Pierwszy w ramach projektu turystycznego „Milanówek w Jeden Dzień” szlak pieszy, którego symboliczne otwarcie nastąpiło 6 czerwca 2009 r., podczas Festiwalu Otwarte Ogrody. Spacerując „śladami II wojny światowej po Milanówku” i wczytując się w informacje zawarte w przewodniku oraz na tablicach, możemy poznać historię milanowian, którzy działali i poświęcali swoje życie w okresie wojennym na terenie Miasta. Na trasie składającej się z dwóch części: trasy A – południowa część miasta oraz trasy B – północna część miasta, oznakowano 47 punktów, które związane są z „Małym Londynem”. Bardziej rozbudowane informacje oraz inne miejsca pamięci związane z tym tematem umieszczone zostały na stronie internetowej Miasta www.milanowek.pl w zakładce „Milanówek w Jeden Dzień”. Rozszerzona trasa liczy ponad 22 km i zawiera 26 punktów warte odwiedzenia.

Szlak turystyczny – „Wille Milanowskie”

Szlak „Wille Milanowskie” prowadzi wzdłuż najciekawszych wybranych 31 obiektów zabytkowej architektury willowej i jest częścią większego projektu „Milanówek w jeden dzień”. Wille prezentują różnorodne style architektoniczne oraz materiały, z których je zbudowano. Zostały wybudowane w okresie pierwszego 30-lecia XX w. Przed każdym budynkiem umieszczona jest tablica z krótkim opisem historii danej willi oraz jej architektury. Na każdej tablicy umieszczono mapkę lokalizującą budynek, z zaznaczeniem drogi w kierunku następnej willi na szlaku.

Szlak „Wille Milanowskie” obejmuje też mapę szlaku oraz przewodnik w postaci kart. Można je otrzymać w Centrum Informacji Turystycznej, ul. Piłsudskiego 30 (Galeria „Ma-

Leśna, Brwinów and Milanówek share similar spatial, social and economic conditions. All three communes are attractive places of residence owing to the fact that are the so-called green communes without industry, and qualities of the natural environment are subject to particular protection.

The cooperation contract provides for a wide scope of cooperation. Both development plans and specific projects in different domains: municipal economy, culture, environmental protection are to be determined.

Currently, PTO performs a joint large project involving the preparation of strategic documents determining the optimum directions for development of this area, as well as design documentation of the most key issues such as water and melioration problems, communication and access to Warsaw and major national routes, revitalization of key green areas and solution of key problems and social services (including the cemetery, kindergarten, school, zones of leisure and other) and, as a target, institutional strengthening of the Partnership, including through participation of numerous social partners.

TOURIST ROUTES

Milanówek – “Little London”

The first tourist route under the tourist project "Milanówek in One Day", whose symbolic opening was held on 6 June 2009 during the Open Gardens Festival. Walking through "the traces of War World II in Milanówek" and reading information included in the guide and on boards, we can become familiar with the history of inhabitants of Milanówek who acted and devoted their lives in the war period in the Town. On the route consisting of two parts: A route-southern part and B route-northern part of the town, 47 points related to "Little London" are marked. More extended information and other places of memory related to this topic were published on the website of the town of Milanówek www.milanowek.pl in the tab "Milanówek in One Day". The extended route is more than 22 km long and contains 63 points worth visiting.

Tourist route – “Milanówek Villas”

The route "Milanówek Villas" runs along the most interesting selected 31 buildings of historical villa architecture and is part of a greater project "Milanówek in one day". The villas present various architectonic styles as well as materials they were built of. They were built in the period of the first

30 years of the 20th century. In front of each building there is a plaque with a short description of the history of a given villa and its architecture. Each plaque has a map showing the building localization, with marking of the road towards the next villa on the route. The route "Milanówek Villas" includes also the route map and the guide in the form of cards. They can be obtained in the Tourist Information Center, 30 Pił-

tulka") oraz w Urzędzie Miasta. Zapraszamy Państwa na spacer po pięknym Milanówku!

Jedwabny szlak Milanówka i okolic

Szlak prowadzi śladami miejsc związanych z historią jedwabnictwa w Milanówku i okolicach oraz postaciami założycieli Centralnej Doświadczalnej Stacji Jedwabniczej – Henrykiem i Stanisławem Witaczkę. Składa się z 7 miejsc, przy których zostaną ustawione tablice informacyjne. Oprócz tego zostanie przygotowany folder z opisem, biografią twórców jedwabnictwa milanowskiego, mapką szlaku oraz kartą edukacyjną zawierającą rebusy, krzyżówki i grę terenową. Uatrakcyjni to samodzielne zwiedzanie szklaku, będzie mogło być również fragmentem lekcji w terenie. Szlak jest efektem działań Stowarzyszenia Muzeum Jedwabnictwa Milanowskiego. Ścieżka rowerowa o łącznej długości 2,8 km; biegnąca wzdłuż ul. Królewskiej do Grodziska Mazowieckiego.

IMPREZY CYKLICZNE

Imprezy cykliczne organizowane przez Milanowskie Centrum Kultury

- „Twórcza noc” – wydarzenie dla młodzieży – koncerty, warsztaty, pokazy
- Dzień Kobiet – wydarzenie kulturalno-artystyczne
- Milanowskie Biennale na Jedwabiu
- Dzień dziecka i młodzieży
- Festiwal Otwarte Ogrody
- „Letnia Filharmonia”
- „Milanowskie Kino Letnie”
- Święto Miasta Milanówka
- Europejskie Dni Dziedzictwa
- Przegląd Poezji Śpiewanej „Truskawki z Milanówka”
- „Aniołowo” – wydarzenie dla dzieci: konkurs na pracę plastyczną, warsztaty i spektakl teatralny
- Spotkania z kulturami świata – koncerty, spektakle, wystawy i inne imprezy popularyzujące kultury różnych narodów i kultur;
- Scena teatralna – spektakle teatralne.

OFERTA EDUKACYJNA

Na terenie Milanówka funkcjonują następujące placówki oświatowe:

Placówki szkolne publiczne

Zespół Szkół Gminnych nr 1 im. ks. Piotra Skargi
szkoła podstawowa i gimnazjum

Kontakt: ul. Królewska 69, 05-822 Milanówek

tel.: 22 758 35 24, fax: 22 758 37 20

e-mail: szkola@zsg1milanowek.pl, www.zsg1milanowek.pl

Szkoła Podstawowa nr 2 im. Armii Krajowej

Kontakt: ul. Literacka 20, 05-822 Milanówek

tel.: 22 758 34 85, 22 758 32 06

e-mail: szkola.nr2@neostrada.pl

www.sp2milanowek.superszkolna.pl

sudskiego Street (Gallery "Matulka"), and in the Municipal Office. We invite you for a walk in a beautiful Milanówek!

Silk route of Milanówek and the region

The route conducts through traces of sites related to the history of silk production in Milanówek and the region, map and the figures of founders of the Central Experimental Silk Station-Henryk and Stanisław Witaczek. It consists of 7 sites, at which notice boards will be placed. In addition, a folder will be prepared, including description, biography of creators of silk production in Milanówek, map of the route and educational card containing puzzles, crosswords and field game. It will make independent visiting the route more attractive, it may also be a fragment of lessons in the area. The route is the effect of activities of the Association Museum of Silk Production in Milanówek. Bike path with total length of 2.8 km; running along Królewska Street to Grodzisk Mazowiecki.

CYCLIC EVENTS

Periodical events organized by the Milanówek Cultural Center

- "Creative night"- an event for teenagers-concerts, workshops, shows
- Women's Day- cultural and artistic event
- Milanówek Biennial on Silk
- Children's and Teenagers' Day
- Open Gardens Festival
- "Summer Concert Hall"
- "Milanówek Summer Cinema"
- Milanówek Town Holiday
- European Heritage Days
- Sung Poetry Review "Strawberries from Milanówek"
- "Aniołowo" – an event for children: competition for craft, workshops and theatrical performance
- Meetings with cultures of the world- concerts, performances, exhibitions and other events propagating cultures of different nations and cultures;
- Dramatic stage – theatrical performances.

EDUCATIONAL OFFER

The following educational establishments operate in Milanówek:

Public schools

Priest Piotr Skarga Complex of Communal Schools no. 1
primary school and junior high school

Contact: ul. Królewska 69, 05-822 Milanówek

phone: 22 758 35 24, fax: 22 758 37 20

e-mail: szkola@zsg1milanowek.pl, www.zsg1milanowek.pl

Home Army Primary School no. 2

Contact: ul. Literacka 20, 05-822 Milanówek

phone: 22 758 34 85, 22 758 32 06

e-mail: szkola.nr2@neostrada.pl

www.sp2milanowek.superszkolna.pl

Zespół Szkół Gminnych nr 3 im. Fryderyka Chopina**Szkoła Podstawowa i Gimnazjum**

Kontakt: ul. Żabie Oczko 1, 05-822 Milanówek

tel. 22 758 34 60, e-mail: zsg3@tlen.pl

www.zsg3milanowek.szkolnastrona.pl

Zespół Szkół nr 1

Kontakt: ul. Piasta 14, 05-822 Milanówek

tel. 22 758 33 44, e-mail: zs1milanowek@op.pl

www.zs1-milanowek.pl

Zespół Szkół nr 2 im. Józefa Bema

Kontakt: ul. Wójtowska 3, 05-822 Milanówek

tel. 22 758 33 16, e-mail: zsbem@pro.onet.pl, www.zsbem.pl

Placówki szkolne niepubliczne**Integracyjna Społeczna Szkoła Podstawowa im. gen. bryg.****A.E. Fieldorfa w Milanówku**

Kontakt: ul. Spacerowa 3, 05-822 Milanówek

tel. 22 758 32 44, tel./fax 22 724 90 97

info@szkolamilanowek.pl, www.szkolamilanowek.pl

Nowa Prywatna Szkoła Podstawowa

Kontakt: ul. Brzozowa 1, 05-822 Milanówek

tel. 22 724 97 93

e-mail: sekretariat@nowaszkoła.edu.pl, www.nowaszkoła.edu.pl

Gimnazjum Społeczne Milanowskiego Towarzystwa Edukacyjnego

Kontakt: ul. Brzozowa 1, 05-822 Milanówek

tel./fax: 22 758 34 02, tel.: 22 724 83 47

e-mail: sekretariat@brzozowa.pl, www.brzozowa.pl

Społeczne Liceum Ogólnokształcące nr 5

Kontakt: ul. Fiderkiewicza 41, 05-822 Milanówek

tel. 22 758-36-92, www.slo5.edu.pl

Placówki przedszkolne publiczne**Przedszkole Publiczne nr 1**

Kontakt: ul. Fiderkiewicza 43, 05-822 Milanówek

tel. 22 758 35 92, e-mail: przedszkolemilanowek@op.pl

www.przedszkolemilanowek.edu.pl

Placówki przedszkolne niepubliczne:**Truskawkowe Przedszkole**

Kontakt: ul. Warszawska 52, 05-822 Milanówek

tel. 22 724 60 77, tel. 605 379 351

www.truskawkoweprzedszkole.pl

Przedszkole Społeczne

Kontakt: II Oddziałowe Przedszkole Społeczne

ul. Wspólna 18, 05-822 Milanówek

tel. 22 755 80 88, e-mail: przedszkole.wspolna@vp.pl

www.przedszkole.365.pl

Przedszkole Niepubliczne Sióstr Urszulanek

Kontakt: ul. Mickiewicza 10, 05-822 Milanówek

tel. 22 724 71 31

Prywatne Szkolne Przedszkole

Kontakt: ul. Brzozowa 1, 05-822 Milanówek

tel. 22 724 97 93, 22 243 81 20, www.nowaszkoła.edu.pl

Przedszkole im. Misia Uszatka

Kontakt: 05-822 Milanówek, ul. Kr. Jadwigi 21/2

tel. 696 007 369, www.mis-uszatek.pl

Frederick Chopina Complex of Communal Schools no. 3 primary school and junior high school

Contact: ul. Żabie Oczko 1, 05-822 Milanówek

phone: 22 758 34 60, e-mail: zsg3@tlen.pl

www.zsg3milanowek.szkolnastrona.pl

School Complex no. 1

Contact: ul. Piasta 14, 05-822 Milanówek

phone 22 758 33 44, e-mail: zs1milanowek@op.pl

www.zs1-milanowek.pl

Józef Bem School Complex no. 2

Contact: ul. Wójtowska 3, 05-822 Milanówek

phone. 22 758 33 16, e-mail: zsbem@pro.onet.pl www.zsbem.pl

Non-public schools**Gen. A. E. Fieldorf Integration Social Primary School****Brigadier A.E. In Milanówek**

Contact: ul. Spacerowa 3, 05-822 Milanówek

phone 22 758 32 44 phone/fax 22 724 90 97

info@szkolamilanowek.pl www.szkolamilanowek.pl

New Private Primary School

Contact: ul. Brzozowo 1, 05-822 Milanówek

phone 22 724 97 93

sekretariat@nowaszkoła.edu.pl, www.nowaszkoła.edu.pl

Social Junior High School of the Milanówek Educational Association

Contact: ul. Brzozowo 1, 05-822 Milanówek,

phone/fax: 22 758 34 02 phone: 22 724 83 47

e-mail: sekretariat@brzozowa.pl, www.brzozowa.pl

Social High School no. 5

Contact: ul. Fiderkiewicz 41, 05-822 Milanówek

phone 22 758-36-92, www.slo5.edu.pl

Public kindergartens**Public kindergarten no. 1**

Contact: ul. Fiderkiewicza 43, 05-822 Milanówek

phone 22 758 35 92, e-mail: przedszkolemilanowek@op.pl

www.przedszkolemilanowek.edu.pl

Non-public kindergartens:**Truskawkowe Przedszkole**

Contact: ul. Warszawska 52, 05-822 Milanówek

phone 22 724 60 77, 605 379 351

www.truskawkoweprzedszkole.pl

Social kindergarten

Contact: 2nd Branch Social Kindergarten

ul. Wspólna 18, 05-822 Milanówek

phone 22 755 80 88, e-mail: przedszkole.wspolna@vp.pl

www.przedszkole.365.pl

Non-public Kindergarten of the Ursulines

Contact: ul. Mickiewicza 10

05-822 Milanówek, phone 22 724 71 31

Private School Kindergarten

Contact: ul. Brzozowo 1, 05-822 Milanówek

phone 22 724 97 93, 22 243 81 20, www.nowaszkoła.edu.pl

Floppy Bear Kindergarten

Contact: 05-822 Milanówek ul. Kr. Jadwigi 21/2

phone 696 007 369, www.mis-uszatek.pl

Europejskie Przedszkole Niepubliczne KASPEREK

Kontakt: ul. Brwinowska 2D, 05-822 Milanówek
tel. 504 171 112, www.przedszkolekasperek.pl

Przedszkole Na Wiejskiej

Kontakt: ul. Wiejska 4, 05-822 Milanówek
tel. 501 088 885, www.wiejska4.pl

SPORT I REKREACJA

Działalnością sportową i rekreacyjną zajmują się Dział Sportu przy Milanowskim Centrum Kultury.

Jednym z największych terenów rekreacyjnych jest kompleks sportowo – rekreacyjny przy ul. Krótkiej róg ul. Fiderkiewicza zawierający strefy do różnego rodzaju wypoczynku. Dla najmłodszych znajdują się plac zabaw z labiryntem i sprzętem do zabawy w piasku, dla starszych siłownia plenerowa, sprzęt do street workoutu i do wspinaczki. Na całym terenie znajdują się miejsca piknikowe, stoliki szachowe i wiele innych atrakcji dla różnych grup wiekowych.

Do najważniejszych komunalnych obiektów sportowych i rekreacyjnych należą:

- Korty tenisowe w centrum Milanówka są najstarszym obiektem w mieście, ul. Kościelna 3,
- KS Milan – na ul. Turczynek 8,
- Miejska Hala Sportowa nr 1 przy Zespole Szkół Gminnych nr 3 wybudowana w 2002 r.,
- Miejska Hala Sportowa nr 2 przy Zespole Szkół Gminnych nr 1 wybudowana w 2006 r.,
- Odkryte kąpielisko miejskie na ul. Sportowej jest czynne w czerwcu, lipcu i w sierpniu
- Tor wrotkarski oraz boisko ze sztuczną nawierzchnią znajduje się na ul. Wójtowskiej 3,
- Boisko „Orlik”, boisko do piłki koszykowej, tor do gry w BULE oraz siłownię zewnętrzną na ul. Sportowej 70B
- Pierwszy w Polsce oświetlony Tor Ziemny BMX, Skate Park, Tor Hopkowy – na ul. Turczynek
- Ośrodek jeździecki Amber Horse na ul. Kościuszki 116
- Taniec i Fitness można trenować w 2 klubach: DNS Studio na ul. Czubińskiej
- Studio na ul. Czubińskiej 17 i I Love Dance Studio Pauli Ostalskiej na ul. Staszica 63
- Mazowiecki Klub Sportowy na ul. Okrzei 3

Ponadto, w Milanówku działają następujące sekcje sportowe: łucznictwo, tyżwiarstwo szybkie, piłka nożna, strzelectwo, szachy, tenis ziemny, mini tenis, sekcja rowerowa, siatkówka, sekcja brydżowa, nordic walking. Jest też ścianka wspinaczkowa.

European Non-public Kindergarten KASPEREK

Contact: ul. Brwinowska 2D, 05-822 Milanówek phone 504 171 112 www.przedszkolekasperek.pl

Kindergarten at Wiejska St.

Contact: ul. Wiejska 4 05-822 Milanówek
phone 501 088 885, www.wiejska4.pl

SPORTS AND RECREATION

Sports and recreational activities are handled by the Department of Sport at the Cultural Center in Milanówek.

One of the greatest recreational areas is a sports-recreational complex at Krótka Street, corner of Fiderkiewicza Street, with zones for various type of rest. The youngest have a playground with a labyrinth and equipment to play with sand, the elder have an outdoor gym, equipment for street workout and climbing. Picnic places, chess tables and many other attractions for various age groups are distributed across the area.

The most important municipal sports and leisure facilities include:

- Tennis courts in the center of Milanówek are the oldest facility in the city, ul. Kościelna 3,
- KS Milan – 8 Turczynek Street,
- Municipal Sports Hall no. 1 at Communal Schools Complex no. 3 built in 2002,
- Municipal Sports Hall no. 2 at Communal School Complex no. 1 built in 2006,
- Uncovered municipal swimming pool at Sportowa Street is open in June, July and August
- Rollerdrome and pitch with artificial pavement are at 3 Wójtowska Street,
- Pitch "Orlik", basketball pitch, a track for BOULES and outdoor gym at 70B Sportowa Street
- The first in Poland lighted BMX Pump Track, Skate Park, Ramp Track – at Turczynek Street
- Riding Centre Amber Horse at 116 Kościuszki Street
- You can train dance and fitness in 2 clubs: Dns - Studio at 17 Czubińska Street and I Love Dance Studio of Paula Ostalskiej at 63 Staszica Street
- Mazovian Sports Club at 3 Okrzei Street

In addition, in Milanówek the following sports sections operate: archery, fast ice-skating, football, shooting, chess, tennis, mini tennis, bicycle section, volleyball, bridge section, nordic walking. A climbing wall is also available.

OŚRODKI ZDROWIA

NZOZ „AWEMED”

ul. Piasta 30, 05-822 Milanówek
tel. 22 758 31 05, 22 758 31 42 – rejestracji dorosłych i specjalistyk
tel. 22 758 35 41 – rejestracja dzieci

NSZOZ „NEUROLOGIA I EEG”

ul. Piasta 30, 05-822 Milanówek, tel. 22 724 78 83

NZOZ „BIOVENA Sp. z o.o.”

ul. Mickiewicza 1, 05-822 Milanówek
tel. 22 724 90 90

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MILANMED, Poradnia Rehabilitacyjna, Poradnia Ortopedyczna, Fizjoterapia
ul. Warszawska 18 (budynek Ochotniczej Straży Pożarnej), 05-822 Milanówek
tel. 22 724 90 75, 504 005 309

e-mail: milanmed@wp.pl, www.milanmed.pl

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MILANMED Przychodnia Lekarska

ul. Niezapominajki 10 (od Łąkowej)
05-822 Milanówek, tel. 502 422 274

OFERTA GASTRONOMICZNA I NOCLEGOWA

Bar & Ristorante Mamma Mia

ul. Warszawska 28, 05-822 Milanówek
tel. 22 881 86 35

www.facebook.com/delikatesymammamia

Bar Orientalny NAM-NINH Milanówek

ul. Krzywa 6, 05-822 Milanówek
tel. 788 439 237

www.facebook.com/pages/Bar-Orientalny-NAM-NINH-Milan%C3%B3wek/112693568901189

Barek sałatkowy „Tortilla Service”

ul. Piasta 8, 05-822 Milanówek, telefon: 608 760 678

Cukiernia Grudex

ul. Przeskok 6, 05-822 Milanówek
tel. 22 755 87 99, faks: 22 724 80 51

Cukiernia Rzeczkowski

ul. Warszawska 28, 05-822 Milanówek

Facefood Restauracja grillowa

ul. Grudowska 3, 05-822 Milanówek
www.facebook.com/facefoodMilanowek

Herbaciarnia „Klimaty”

ul. Kościuszki 10, 05-822 Milanówek
tel. 22 758 36 77

Karczma „U Jędrusia”

ul. Królewska 115, 05-822 Milanówek
tel. 22 881 97 66

www.facebook.com/karczmaujedrusia

L' amour Cafe & Vino

ul. Piłsudskiego 33, 05-822 Milanówek
tel. 22 881 82 85

e-mail: lam@by-LAM.pl, www.by-lam.pl

HEALTH CENTERS

NZOZ "AWEMED"

ul. Piasta 30 05-822 Milanówek
phone 22 758 31 05, 22 758 31 42 – registration of adults and specialist services
phone 22 758 35 41 – registration of children

NSZOZ "NEUROLOGY AND EEG"

ul. Piasta 30 05-822 Milanówek, phone 22 724 78 83

NZOZ "BIOVENA Sp. z o.o."

ul. Mickiewicza 1 05-822 Milanówek
phone 22 724 90 90

Non-public Health Care Institution MILANMED Rehabilitative Clinic, Orthopaedical Clinic, Physiotherapy
ul. Warszawska 18 (building of the Voluntary Fire Brigade), 05-822 Milanówek
phone 22 724 90 75, 0504 005 309

e-mail: milanmed@wp.pl www.milanmed.pl

Non-Public Health Care Institution MILANMED Medical Clinic

ul. Niezapominajki 10 (from Łąkowa Street)
05-822 Milanówek, phone 0502 422 274

GASTRONOMIC OFFER AND ACCOMMODATION

Bar & Ristorante Mamma Mia

ul. Warszawska 28, 05-822 Milanówek
phone: 22 881 86 35

<http://www.facebook.com/delikatesymammamia>

Oriental Bar NAM-NINH Milanówek

ul. Krzywa 6, 05-822 Milanówek
phone: 788 439 237

www.facebook.com/pages/Bar-Orientalny-NAM-NINH-Milan%C3%B3wek/112693568901189

Salad bar "Tortilla Service"

ul. Piasta 8 05-822 Milanówek, phone: 608 760 678

Confectionary Grudex

ul. Przeskok 6, 05-822 Milanówek
phone: 22 755 87 99, fax: 22 724 80 51

Confectionary Rzeczkowski

ul. Warszawska 28, 05-822 Milanówek

Facefood Grill Restaurant

ul. Grudowska 3, 05-822 Milanówek
www.facebook.com/facefoodMilanowek

Tea Shop "Klimaty"

ul. Kościuszki 10, 05-822 Milanówek
phone: 22 758 36 77

Karczma U Jędrusia

ul. Królewska 115, 05-822 Milanówek
phone: 22 881 97 66

www.facebook.com/karczmaujedrusia

L' amour Cafe & Vino

ul. Piłsudskiego 33, 05-822 Milanówek
phone: 22 881 82 85

e-mail: lam@by-LAM.pl, www.by-lam.pl

MILANOVA | ZAJAZD TRATTORIA

ul. Królewska 90, 05-822 Milanówek
 telefon: 604 596 100, www.milanova.pl

Pizzeria „Gemini”

ul. Głowackiego 7a, 05-822 Milanówek
 telefon: 22 724 84 92, tel. 22 724 84 92

Pizzeria „Millennium”

ul. Północna 1 (róg Kościuszki), 05-822 Milanówek
 telefon: 517 462 096 lub 661 131 121
www.pizzeriamillennium.pl/

Pizzeria „Palomino”

ul. Królewska 61 (obok przystanku WKD Grudów)
 05-822 Milanówek, telefon: 22 724 94 94

Podmiejska Cafe

ul. Warszawska 20, 05-822 Milanówek
 telefon: 660 777 959
www.facebook.com/podmiejskacoffeeandfood

Przystanek Cafe

ul. Warszawska 36, 05-822 Milanówek
 telefon: 22 720 10 01 lub 501 376 536
www.facebook.com/pages/Przystanek-Cafe-Milanówek/686042598105336

St. Pete Burger BAR

ul. Kościuszki 42, 05-822 Milanówek
 telefon: 508 319 712
www.facebook.com/St.PeteBurgerBar

Tajemniczy Ogród

ul. Krakowska 11, 05-822 Milanówek
 telefon: 22 758 37 52

Willi Borówka

ul. Królowej Jadwigi 5, 05-822 Milanówek
 tel. 22 758 39 43, www.willaborowka.pl

Wytwórnia Cukiernicza Pacześni S.C.

ul. Kościuszki 34a, 05-822 Milanówek
 telefon: 505 772 973, 22 758 31 69
 e-mail: info@cukiernia-milanowek.pl
www.cukiernia-milanowek.pl

MILANOVA | INN TRATTORIA

ul. Królewska 90 05-822 Milanówek
 phone: 604 596 100, www.milanova.pl

Pizzeria "Gemini"

ul. Głowackiego 7a, 05-822 Milanówek
 phone: 22 724 84 92, 22 724 84 92

Pizzeria "Millennium"

ul. Północna 1 (corner of Kościuszki Street)
 05-822 Milanówek, phone: 517 462 096 or 661 131 121
www.pizzeriamillennium.pl/

Pizzeria "Palomino"

ul. Królewska 61 (next to the stop WKD Grudów)
 05-822 Milanówek, phone: 22 724 94 94

Podmiejska Cafe

ul. Warszawska 20 05-822 Milanówek
 phone: 660 777 959
www.facebook.com/podmiejskacoffeeandfood

Przystanek Cafe

ul. Warszawska 36 05-822 Milanówek
 phone: 22 720 10 01 or 501 376 536
www.facebook.com/pages/Przystanek-Cafe-Milanówek/686042598105336

St. Pete Burger BAR

ul. Kościuszki 42 05-822 Milanówek
 phone: 508 319 712
www.facebook.com/St.PeteBurgerBar

Tajemniczy Ogród

ul. Krakowska 11 05-822 Milanówek
 phone: 22 758 37 52

Villa Borówka

ul. Królowej Jadwigi 5 05-822 Milanówek
 phone: 22 758 39 43, www.willaborowka.pl

Confectionery Company Pacześni S.C.

ul. Kościuszki 34a 05-822 Milanówek
 phone: 505 772 973, 22 758 31 69
 e-mail: info@cukiernia-milanowek.pl
www.cukiernia-milanowek.pl

Podkowa Leśna

PODKOWA LEŚNA

Miasto-Ogród Podkowa Leśna wchodzi w skład pasma Aglomeracji Warszawskiej. Według podziału administracyjnego, znajduje się na terenie województwa mazowieckiego, w powiecie grodziskim.

Miasto położone jest w zasięgi linii kolei dojazdowej WKD oraz drogi wojewódzkiej nr 719.

Żalozicielem Podkowy Leśnej był Stanisław Wilhelm Lilpop, przedwojenny przemysłowiec i myśliwy. Początki miasta sięgają roku 1925, kiedy to członkowie zarządu spółki Miasto Ogród „Podkowa Leśna” (T. Baniewicz, J. Redziński i S. Lilpop) podpisali akt zlecający spółce parcelację terenów Podkowy. Powstanie miasta jest związane z budową w latach 20. XX w. Elektryczną Koleją Dojazdową z inicjatywy koncernu Siła i Światło (obecnie Warszawska Kolej Dojazdowa), budowaną w latach 20. XX w. W czasie II wojny światowej udzielano pomocy i schronienia (m.in. na Stawisku) wielu Żydom, którzy odmówili zamieszkania w warszawskim getcie. Po powstaniu warszawskim Podkowa Leśna przyjęła dziesiątki tysięcy uchodźców z Warszawy.

Po wojnie ważną postacią dla historii Podkowy był proboszcz parafii pw. św. Krzysztofa – ksiądz Leon Kantorski. W jego kościele w 1965 r. odbyło się pierwsze wykonanie tzw. mszy beatowej (rockowej), które to rozślawiły Podkowę w wśród mieszkańców Warszawy. Parafia stanowiła również ważny ośrodek ruchu oporu, inicjując różne inicjatywy społeczne, polityczne i charytatywne.

Do dziś dnia parafia pełni ważną działalność religijną, społeczną i kulturalną która jest nierozłącznie związana z historią Miasta-Ogrodu. Parafia pw. Św. Krzysztofa mieści się w historycznym budynku kościoła-ogrodu. Zasięgiem swoim obejmuje Podkowę oraz Żółwin, Owczarnię i Borki.

PODKOWA LEŚNA

The City-Garden Podkowa Leśna is a part of the Warsaw Metropolitan Area. According to the administrative division, it is located in the area of the Mazovian Province, in the county of Grodzisk Mazowiecki.

The city is located within the range of the WKD commuter railway line and provincial road no. 719.

The founder of Podkowa Leśna was Stanisław Wilhelm Lilpop, pre-war industrialist and hunter. The beginnings of the city date back to 1925, when members of the board of directors of the company Miasto-Ogród "Podkowa Leśna" (T. Baniewicz, J. Redziński and S. Lilpop) signed a deed ordering the company to parcel out the land of Podkowa. The establishment of the city is related to the construction, in the 1920s, of the Electric Commuter Railway, on the initiative of the concern Siła i Światło Light (presently, Warsaw Commuter Railway), built in the 1920s. During World War II, assistance and shelter (among others, on Stawisk) were granted to many Jews who refused to live in the Warsaw Ghetto. After the Warsaw Uprising, Podkowa Leśna received tens of thousands of refugees from Warsaw.

After the war, an important person for the history and culture of Podkowa was the preacher of St. Christopher's Parish – priest Leon Kantorski. In his church in 1965, the so-called (rock) beat mass was arranged: it made Podkowa famous among the inhabitants of Warsaw. The Parish was also an important center of resistance movements, initiating different social, political and charity initiatives.

Until the present day, the Parish has been conducting important religious, social and cultural activities which is inseparably related to the history of the City-Garden. The St. Christopher's Parish is in the historical building of the

Mimo iż Podkowa Leśna znajduje się tak blisko Warszawy zachował się tu duże skupiska starodrzewu, oraz wiele gatunków roślin jak i zwierząt. Teren Miasta porośnięty jest lasem wysokopiennym (dęby, graby, lipy, świerki, jodły, sosny), natomiast Południowa i zachodnia część usytuowana jest na naturalnym ciągu wzniesień wydmych. W poszyciu leśnym spotykać można jagody i wiele gatunków rzadkich kwiatów leśnych. Żyją tu lisy, zające, kuny leśne i wiele ptaków, wśród nich także synogarlice, gołębie grzywacze, a na obrzeżach kuropatwy i bażanty.

Zieleń na całym obszarze administracyjnym Miasta-Ogrodu (1100 ha) jest chroniona poprzez wpisanie Miasta do Rejestru zabytków.

KULTURA

Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku

Siedzibą muzeum jest willa wzniesiona w 1928 r. według projektu S. Gądzikiewicza. Powstało w 1984 r. z woli pisarza zawartej w testamencie. Nowowyprowadzoną willę wraz z wyposażeniem, która reprezentuje wnętrza mieszkalne zamożnej polskiej inteligencji ofiarował Annie i Jarosławowi Iwaszkiewiczom ojciec Anny, Stanisław Lilpop – m.in. meble i przedmioty z XIX i XX wieku, z których najcenniejsze to: barokowa sekretera z pocz. XVIII w., XIX-wieczne wyposażenie pokoju jadalnego, kompletne urządzenie gabinetu pisarza, a także liczne dzieła sztuki – obrazy polskich malarzy m.in. Józefa Simmlera, Józefa Chełmońskiego, Jana Stanisławskiego, Franciszka Kostrzewskiego, Juliana Fałata, Witkacego i innych; biblioteka z XIX i XX-wiecznymi dziełami, w tym pierwodruki polskich romantyków: pierwsze wydanie Pana Tadeusza Adama Mickiewicza, pierwsze kompletne wydanie Słownika Języka Polskiego S.B. Lindego; archiwum pisarskie Jarosława Iwaszkiewicza – rękopisy jego utworów, korespondencja, dokumenty rodzinne i fotografie.

Ekspozycja stała muzeum: oryginalne wnętrza domu, w którym rodzina Jarosława Iwaszkiewicza mieszkała do 1980 r. – trzy pomieszczenia parteru: jadalnia, salon biblioteka, galeria; hol główny z klatką schodową na piętro; trzy pomieszczenia na piętrze: gabinet, sypialnia, pokój gościnny.

Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów

ul. Gołębia 1, Stawisko, Województwo mazowieckie,
tel.: 22 758 93 63
tel./fax: 22 729 14 21
www.stawisko.pl, e-mail: stawisko@stawisko.pl

Anna and Jarosław Iwaszkiewicz Museum

ul. Gołębia 1 Stawisko Mazovian Province
Phone: 22 758 93 63
Phone/Fax: 22 729 14 21
www.stawisko.pl, e-mail: stawisko@stawisko.pl

church-garden. Its scope includes Podkowa and Żółwin, Owczarnia and Borki.

Although Podkowa Leśna is so close to Warsaw, large old growths of trees and many plant and animal species have been preserved here. The area of the City is covered with high forest (oaks, hornbeams, limes, spruces, firs, pines), while the south and western part is situated on a natural line of dunes. Blueberries and many rare forest flowers can be encountered in the underbrush. The area is inhabited by foxes, hares, forest martens and many birds, including also ringdoves, common wood pigeons, and quails and pheasants at the edges.

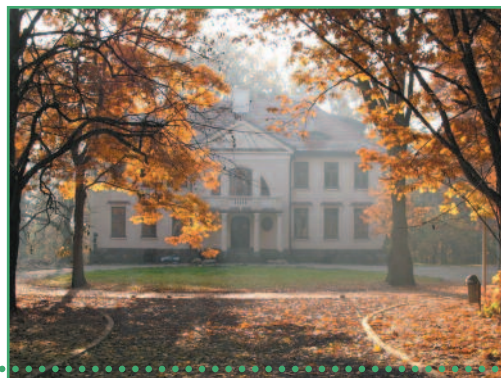
Greenery in the whole administrative area of the City-Garden (1100 ha) is protected by entering the City in the Register of monuments.

CULTURE

The Anna and Jarosław Iwaszkiewicz Museum in Stawisko

The Museum is seated in a villa constructed in 1928 according to the design by S. Gądzikiewicz. It was created in 1984, of the will of the writer as presented in the last will. The newly-built villa along with equipment, which represents the residential interior of wealthy Polish intelligentsia was granted to Anna and Jarosław Iwaszkiewicz by Anna's father, Stanisław Lilpop – among others, furniture and objects from the 19th and 20th century, the most valuable of which are: a baroque secretary desk from the early 18th century, 19th-century equipment of the dining room, complete equipment of writer's office, as well as numerous works of art – paintings by Polish painters, among others, Józef Simmler, Józef Chełmoński, Jan Stanisławski, Franciszek Kostrzewski, Julian Fałat, Witkacy and others; library with the 19th and 20th-century works, including originals of Polish Romantic writers: first issue of Pan Tadeusz by Adam Mickiewicz, the first complete issue of the Polish Language Dictionary by S. B. Linde; writing archive of Jarosław Iwaszkiewicz – manuscripts of his works, correspondence, family documents and photos.

Permanent museum exhibition: original interior of the house inhabited by the family of Jarosław Iwaszkiewicz until 1980 - three rooms of the ground floor: dining room, living room with library, gallery; main hall with staircase to the first floor; three rooms on the first floor: office, bedroom, guestroom.

Centrum Kultury i Inicjatyw Obywatelskich

ul. St. Lilpopa 18, 05-807 Podkowa Leśna
tel. 22 729 13 84
ul. Świerkowa 1, 05-807 Podkowa Leśna
tel. 22 758 94 41

Center of Culture and Civil Initiatives

ul. St. Lilpopa 18, 05-807 Podkowa Leśna
Phone 22 729 13 84
ul. Świerkowa 1, 05-807 Podkowa Leśna
Phone 22 758 94 41

Biblioteka Publiczna im. Poli Gojawiczyńskiej

ul. Błońska 50, 05-807 Podkowa Leśna
tel. 22 758 96 48, www.mbp-podkowalesna.pl

Pola Gojawiczyńska Public Library

ul. Błońska 50, 05-807 Podkowa Leśna
Phone 22 758 96 48, www.mbp-podkowalesna.pl

Galeria Soriano

Galeria Soriano, ul. Mała 27, Owczarnia
Galeria znajduje się w posiadłości „Kazimierówka” w Owczarni. Twórcą tego miejsca jest pan Marek Keller, który przekształcił Kazimierówkę w otwartą galerię rzeźb swojego przyjaciela, meksykańskiego rzeźbiarza Juana Soriano. Każdego roku prezentowane są tu również wystawy tematyczne. Juan Soriano był określany przez amerykańskie galerie mianem „Kruczego Demona”. Była to najbardziej intrygująca i najbardziej znacząca postać malarstwa i rzeźby meksykańskiej XX wieku. Poza Meksykiem i ostatnio Owczarnią, jego sztuka pozostaje jednak nieznaną. Urodził się w mieście Guadalajara i tam, już w wieku 14 lat, zaczął wystawiać swoje prace. Następnie chłopiec wyjechał do Mexico City, gdzie rozpoczęła się jego długoletnia kariera jako malarza i rzeźbiarza. W późniejszym okresie życia artysta zajmował się wielkimi formami rzeźby odlewanej z brązu. Część z tych dzieł zdobi przestrzenie miejskie Meksyku. Część znalazła swoje miejsce właśnie w Owczarni.

Gallery Soriano

Gallery Soriano, ul. Mała 27, Owczarnia
The Gallery is the estate "Kazimierówka" in Owczarnia. The author of this place is Mr. Marek Keller who transformed Kazimierówka in an open gallery of sculptures of his friend, the Mexican sculptor Juan Soriano. Each year thematic exhibitions are also organized. Juan Soriano was defined by American galleries as "Fragile Devil". He was the most intriguing and significant person of the 20th-century painting and sculpture. However, apart from Mexico and recently Owczarnia, his art remains unknown. He was born in the city of Guadalajara and there, already 14-year old, started exhibiting his works. Then the boy left to Mexico City where his long-term career of painter and sculptor began. In a later period of his life, the artist was dealing with great forms of bronze sculpture. Some of those works ornament municipal spaces in Mexico. Some are exhibited in Owczarnia.

Galeria Sztuki „Okno Podkowy”

ul. Kukulek 13 A, 05-807 Podkowa Leśna
www.okopodkowy.pl

Art Gallery "Okno Podkowa"

ul. Kukulek 13 A, 05-807 Podkowa Leśna
www.okopodkowy.pl

OBIEKTY ZABYTKOWE**Stawisko z Parkiem (ul. Gołębia 1)**

posiadłość Anny i Jarosława Iwaskiewiczów, którą darował Annie jej ojciec – Stanisław Wilhelm Lilpop, gdzie w 1928 r. wybudowali dom. Do 1980 r. dom należał do Iwaskiewiczów. Następnie zgodnie z wolą właścicieli przeszedł na rzecz skarbu państwa obecnie zarządzana jest przez starostwo grodzkie, gdzie mieści się muzeum Ich imienia.

MONUMENTS**Stawisko with the Park (1 Gołębia Street)**

the estate of Anna and Jarosław Iwaskiewicz given to Anna by her father – Stanisław Wilhelm Lilpop where he built a house in 1928. The house belonged to the Iwaskiewicz family until 1980. Then, in accordance with the will of the owners, it was transferred for the state treasury and presently it is administered by the Urban Starosty and houses the museum of their name.

Pałacyk Kasyno z Parkiem (ul. Lilpopa 18)

powstał w latach 1927-31 z przeznaczeniem na „potrzeby użyteczności publicznej”. Park powstał w latach 1926-28 według projektu głównego architekta Miasta Warszawy, (L. Danielewicz). Wybudowała go grupa osób prywatnych – założycieli miasta, jednakże został przekazany na własność wspólnoty mieszkańców. Pałacyk Klubu Sportowego, zwany również „Kasynem”, otoczony był terenami sportowymi, na których znajdowały się między innymi korty tenisowe i tor saneczkowy. Planowano również wybudowanie basenów kąpielowych, jednak inwestycji tej nie zrealizowano.

Pavilion Casino with the Park (18 Lilpopa Street)

was created in 1927–31 for "public utility needs". The Park was created in 1926–28 according to the design of the main architect of the City of Warsaw, (Danielewicza Street). It was built by a group of individuals – founders of the town, however it was transferred as property of the community of inhabitants. The Pavilion of the Sports Club, known also as "Kasyno", was surrounded by sports areas which featured, among others, tennis courts and a toboggan run. It was also planned to build swimming pools, however that investment was not implemented.

Kościół pw. św. Krzysztofa z ogrodem (ul. 1 Maja 7)

wybudowany w latach 1933–34 według projektu Brunona Zborowskiego. Zgodnie z projektem miał stanowić jedną całość z ogrodem jako przedłużenie kościoła murowanego (jest to jedyny w Polsce Kościół-Ogród).

Przyroda chroniona Polski. Sektor ten obejmuje rośliny zagrożone wyćpieniem i wymarciem na obszarze Polski.

Teren ogrodu przykościelnego podzielono na 8 tematycznych sektorów:

Przyroda Podkowi Leśnej

Sektor ten ma uwypuklać całe piękno przyrody podkowińskiej.

Lapidarium

Głównym elementem i podstawowym akcentem terenu są duże głazy umieszczone na nieregularnie uformowanym nasypie.

Przyroda minionych wieków

Sektor dawnych dziejów reprezentuje olbrzymi okres historii ziemi mazowieckiej i Polski.

Poletko Matki Bożej

Zgrupowano tu rośliny związane z tradycyjnymi przejawami kultu kościelnego.

Ogród biblijny

Przyrodniczy obraz dziejów biblijnych.

Ptaś Raj

Zespół ten jako całość ma dawać w pełni estetyczne wrażenie w każdej porze roku przez kształt sylwetki, kolor liści, kwiatów, zieleni zimą itd. Zasadniczym celem tej części ogrodu jest ochrona ptaków.

Ogród ziołowy

Ma być wyrazem ochrony tradycji i ojczystej kultury, a także przypomnieniem, że klasztor był u nas nie tylko ośrodkiem wiary i kultu, lecz także ważnym ośrodkiem leczniczym, ośrodkiem ogrodnictwa i sadownictwa¹.

Budynek Stacji Kolejowej (Plac Przyjaźni Polsko-Węgierskiej)

Wybudowany został w 1927 r. Murowana budka z wykuszem i duża, otwarta poczekalnia ozdobione zostały formami nawiązującymi do polskiego renesansu.

Płyta poświęcona polskim i węgierskim towarzyszom broni

Polskim i węgierskim towarzyszom broni poległym w Podkowie Leśnej w latach II wojny światowej.

St. Christopher's Church with a garden (7 1 Maja Street)

built in 1933–34 according to the design by Brunon Zborowski. According to the design, it was to be one whole with a garden as the extension of the brick church (the only in Poland Church-Garden).

Protected nature of Poland. This sector includes plants endangered with eradication and extinction in Poland.

The area of the church garden was divided into 8 thematic sectors:

Nature of Podkowa Leśna

This sector is to emphasize the entire beauty of Podkowa Leśna nature;

Lapidarium

The main element and the main accent of the area are large rocks placed on an irregularly formed embankment;

Nature of the past centuries

This sector of old history represents a great period of history of the land of Mazovia and Poland;

Virgin Mary's plot

It groups plants related to traditional manifestations of church worship;

Biblical Garden

Environmental image of the biblical history

Bird Paradise

This complex as a whole has to guarantee fully esthetic impression during any season of the year by its shape, color of leaves, flowers, greenery in the winter, etc. The main purpose of this part of the garden is bird protection;

Herbal Garden

It is to be an expression of the preservation of tradition and native culture, as well as a reminder that the monastery in Poland was, besides a center of faith and worship, also an important therapeutic centre, center of gardening and horticulture¹.

Railway Station Building (Przyjaźni Polsko-Węgierskiej Square)

It was built in 1927. A brick booth with a bay and a high, open waiting room were decorated with molds referring to the Polish renaissance.

A memorial plaque to Polish and Hungarian companions-in-arms

To Polish and Hungarian companions-in-arms fallen in Podkowa Leśna in the years of War World II.

¹ <http://www.podkowalesna.com/index.php?link=4>

¹ <http://www.podkowalesna.com/index.php?link=4>

Pałac myśliwski Stanisława Lilpopa (ul. Modrzewiowa, róg Jana Pawła II)

Pałac zbudowany przez Lilpopów w 1920 r. znajduje się przy ulicy Modrzewiowej 45.

Obecnie mieści się tu Wyższa Szkoła Medyczna.

„Aida”, drewniana willa (ul. Iwaskiewiczza)

Zbudowana około 1900 r. przez Lilpopów. Tu w latach dwudziestych spędzali letnie miesiące Anna z Lilpopów i Jarosław Iwaskiewiczowie, odwiedzani przez przyjaciół, między innymi z kręgu „Skamandra”.

Domek numer zero (ul. Jana Pawła II u wylotu Alei Lipowej)

Ostatni drewniany budynek letniska Stanisławów, które powstało w latach siedemdziesiątych XIX wieku wzdłuż dzisiejszej ulicy Lipowej.

Figurka Matki Boskiej (u zbiegu ulic Bluszczowej, Kwiatowej i Parkowej) – usytuowana

w miejscu wmurowania kamienia węgielnego Podkova Leśna.

OBIEKTY SAKRALNE

Kościół Adwentystów Dnia Siódmego

ul. Jana Pawła II 39, 05-807 Podkova Leśna

tel. 22 758 92 14, www.adwentysci.pl

Kościół pw. św. Krzysztofa

Miasto Podkova Leśna

ul. Jana Pawła II 7, 05-807 Podkova Leśna

tel. 22 758 92 22, www.podkowalesna.com

WALORY PRZYRODNICZE

Parów Sójek

Rezerwat leśny (3,84 ha) położony w wąskiej dolinie w zachodniej części miasta. Obejmuje resztki naturalnych lasów grądowych i łęgowych w otoczeniu zabudowy miejskiej. Rosną tu liczące 130 lat dęby szypułkowe, a oprócz nich lipy, graby, jesiony i wiązy. W runie spotkać można kopytnik, ćmę miodunkę, czyściec leśny, niecierpek i chmiel. Żyje tu wiele gatunków ptaków, wśród nich sójki, od których pochodzi nazwa rezerwatu.

Rezerwat im. Bolesława Hryniewskiego

Leży na zachodnim skraju uroczyska leśnego „Zaborów”. Obejmuje jeden z najstarszych (160-170 lat) drzewostanów dębowo-sosnowych na Mazowszu. Mieszkają tu lisy, sarny, zające, nietoperze, wiewiórki, krety, gniazdują sójki, kukułki, dzięcioły, drozdy i dudki. W runie występują gatunki charakterystyczne dla świetlistej dąbrowy – pięcownik biały, miodunka wąskolistna, janowiec barwierski i konwalia majowa. Rezerwat ma powierzchnię 24,7 ha; jest otwarty dla ruchu turystycznego.

Stanisław Lilpop's Hunting Pavilion (Modrzewiowa Street, corner of Jana Pawła II Street)

Palace built by Lilpopów in 1920. Located on the street Modrzewiowa 45.

Today it houses the School of Medicine.

"Aida", a wooden villa (Iwaskiewiczza Street)

Built approximately in 1900 by the Lilpop Family. It is here where, in the 1920s, Anna nee Lilpop and Jarosław Iwaskiewicz were spending summer months, visited by friends, among other, from the "Skamander" circle.

Number zero house (Jana Pawła II Street at the end of Lime Avenue)

The last wooden building of the summer resort Stanisławów established in the 1870s along the today's Lipowa Street.

Heavenly Mother's Figurine (at the junction of Bluszczowa, Kwiatowa and Parkowa Streets)

at the place of embedding the cornerstone of Podkova Leśna.

SACRAL FACILITIES

Church of Adventists of the Seventh Day

ul. Jana Pawła II 39, 05-807 Podkova Leśna

phone 22 758 92 14, www.adwentysci.pl

St. Christopher's Church

Town of Podkova Leśna

ul. Jana Pawła II 7, 05-807 Podkova Leśna

phone 22 758 92 22, www.podkowalesna.com

NATURAL QUALITIES

Jays' Ravine

Forest reserve (3.84 ha) located in a narrow valley in the western part of the town. It includes remnants of natural wet-ground and marshy forests surrounded by urban development. It has been overgrown with 130-year-old English oaks, and apart from them limes, hornbeams, ashes and elms. The ground cover featured hazelwort, unspotted lungwort, hedge woundwort, small balsam and hop. Many bird species live here, including jays from which the reserve's name origins.

Bolesław Hryniewskie Reserve

It lies on the western border of "Zaborów" wilderness. It includes one of the oldest (160-170 years) oak-pine stands in Mazovia. It is inhabited by foxes, roe deer, hares, bats, squirrels, moles, and jays, cuckoos, woodpeckers, robins and quills nest here. The ground cover features species typical of Euro-Siberian steppic woods with Quercus: potentilla, blue cowslip, dyer's broom and lily-of-the-valley. The Reserve spreads over a total area of 24.7 ha; it is open for tourist movement.

Rezerwat „Zaborów” im. Witolda Tyrakowskiego

Graniczy z zabudową miasta od strony wschodniej. Chroni las grądowy z miejscami gniazdowania 26 gatunków ptaków, w tym tak rzadkich jak dzięcioł pstry średni, dzięcioł czarny, dudek, muchołówka mała i grubodziób. Prócz nich żyją tu: dzięcioł zielony, dzięcioł pstry duży, krętogłów, pęczacz leśny, kowalik, sikora modra, sikora czarnogłowa, sikora bogatka. 18 gatunków ptaków gniazduje w dziuplach w licznych tu starych dębach, lipach i grabach. Rezerwat ma powierzchnię 10,26 ha. Jest zamknięty dla ruchu turystycznego; jego południową granicą biegnie leśna droga Żółwin – Nadarzyn.

Park Miejski

Leży między przystankami Podkowa Leśna Główna i Podkowa Leśna Zachodnia. Obejmuje 14 hektarów lasu sosnowo-dębowego rosnącego na wydmach. Można tu spotkać wiewiórkę, jeże, czasem zając – a w maju usłyszeć słowika. Znakomity teren spacerowy; zimą atrakcyjny dla saneczkarzy i narciarzy na biegówkach.

Municipal Park

It lies between the stops Podkowa Leśna Główna and Podkowa Leśna Zachodnia. It covers 14 hectares of forest and spruce forest overgrowing dunes. You may encounter here squirrels, hedgehogs, sometimes hare – and in May you can hear nightingale. An excellent recreational area; in the winter it is attractive for tobogganists and skiers on cross-country skis.

Aleja Lipowa

Dawna droga gruntowa, obecnie ulica Lipowa z trzema rzędami lip i szerokim pasem ziemnej drogi dla pieszych i rowerzystów. Ma długość około 400 metrów, ciągnie się od ulicy Jana Pawła II do rozwidlenia przy pomniku żołnierzy AK.

Lime Avenue

former dirty road, currently Lipowa street with three rows of limes and a wide strip of local road for pedestrians and cyclists. Its length is approximately 400 meters and stretches from Jana Pawła II Street to the fork at the monument to the soldiers of AK (Home Army).

Ogród przy Kościele pod wezwaniem św. Krzysztofa

Początkowo projektowany jako „kościół zielony”, stanowiący przedłużenie kościoła murowanego, nawiązujący do symboliki i tradycji religijnej (m.in. ogród biblijny, przyroda minionych wieków, ptasi raj). Zrealizowany tylko częściowo. Wokół kościoła i przed nim, na ulicy Jana Pawła II zespół głazów narzutowych. W sąsiedztwie, na terenie Ogrodu Matki i Dziecka, zabytkowa lipa.

Park w Stawisku

18-hektarowy obszar w zachodniej części Podkowy Leśnej, wokół domu zbudowanego przez Stanisława Lilpopa dla córki Anny i jej męża Jarosława Iwaszkiewicza. Pierwotnie zajmował powierzchnię 35 ha; północna część parku została odcięta w latach 60. szosą Warszawa – Skierniewice i wkrótce zmieniła właściciela. Na lekko pofalo-

Witold Tyrakowski "Zaborów" Reserve

It borders on buildings of the town from the eastern side. It protects a wet-ground forest with nesting places of 26 bird species, including rare species as middle spotted woodpecker, black woodpecker, hoopoes, red-breasted flycatcher and hawfinch. Apart from them, the following species inhabit this area: green woodpecker, great spotted woodpecker, Eurasian wryneck, Eurasian treecreeper, European nuthatch, tomtit, willow tit, great tit. 18 bird species nest in holes in numerous old oaks, limes and hornbeams. The Reserve spreads over the total area of 10.26 ha. It is closed for tourist movement; a forest road Żółwin – Nadarzyn runs along its southern border.

Garden at the St. Christopher's Church

Initially, it was designed as "a green church", constituting an extension of the brick church, referring to religious symbols and tradition (among others, biblical garden, nature of the past centuries, bird paradise). It was completed only partially. Around the church and in front it, on Jana Pawła II Street a group of erratic boulders is placed. In the vicinity, in the area of the Garden of the Mother and Child, a historical lime is growing.

Park in Stawisko

18-hectare area in the western part of Podkowa Leśna, around the house built by Stanisław Lilpop for his daughter Anna and her husband Jarosław Iwaszkiewicz. Originally, it occupied the area of 35 ha; the northern part of the park was cut in the 1960s by the road Warsaw – Skierniewice and soon its owner changed. The slightly undulated terrain

wanym terenie rosną zespoły ponad stuletniego drzewostanu z pojedynczymi dębami szypułkowymi, których wiek sięga 200 i więcej lat. Z dziewięciu starych sosen, nazwanych przez Iwaszkiewicza Muzami i często przywoływanych w jego twórczości, zachowało się pięć.

SZLAKI TURYSTYCZNE I KRAJOZNAWCZE

Przez Podkowę i jej najbliższe okolice prowadzi kilka oznakowanych szlaków turystycznych, atrakcyjnych o każdej porze roku. Wiosną możemy podziwiać (nie zbierać!) tany zawiłców w Parowie Sójek, konwalie i fiołki, a w wielu ogrodach wspaniale kwitnące rododendrony i azalie. Jesienią las przybiera wspaniałe barwy; osobliwością Podkowy są wtedy pnie starych drzew obrosnięte aż po wierzchołki czerwieniąjącym od września winobluszczem. Kiedy z drzew opadną liście, można dokładnie przyjrzeć się starym podkowińskim domom; niektóre z nich zachowały się jeszcze w swoim pierwotnym kształcie i otoczeniu. A przez cały rok, także zimą, towarzyszyć nam będą ptaki i wiewiórki.

Ścieżki rowerowe

W Lesie Młochowskim znajdują się trzy oznakowane pętle: mała – o długości 4 km, średnia – 5 km oraz duża – 9 km, które mają wspólny początek przy ulicy Krasieńskiego. Wszystkie trasy są oznaczone. Przy wjeździe do lasu i w miejscach ich rozwidlenia ustawione są tablice informacyjne, obrazujące plan tras pieszych i rowerowych².

Ścieżki piesze

Szlak czerwony – na terenie zabudowy miejskiej ma długość około 3,5 km, trasa leśna, od rezerwatu do leśniczówki – ma około 4 km długości.

Szlak żółty – ma długość 7 kilometrów, część leżąca na terenie miasta Podkowa Leśna stanowi jego niecałe 4 km.

Szlak zielony – ma długość około 8 km, biegnie przez lasy otaczające Podkowę, od stacji WKD Podkowa Leśna Główna odcinkiem wspólnym ze szlakiem czerwonym prowadzi do rezerwatu, dalej przez las na uroczysko Żółwin i do leśniczówki Na Dębaku. Kolejnym przystankiem jest uroczysko Zosin i stacja WKD w Otrębusach³.

Pedestrian routes

Red route – within the urban buildings its length is approximately 3.5 km, forest route, from the reserve to the forester's lodge – has approximate length of 4 km.

Yellow route – its length has 7 kilometers, a part that lies in the town of Podkowa Leśna is less than 4 km.

The green route has approximate length of 8 km. It runs through forests surrounding Podkowa, from the WKD station Podkowa Leśna Główna, through a common section with the common red route to the reserve, further through the forest to the wilderness Żółwin and to the forester's lodge Na Dębaku. Another stop is the wilderness Zosin and WKD station in Otrębusy³.

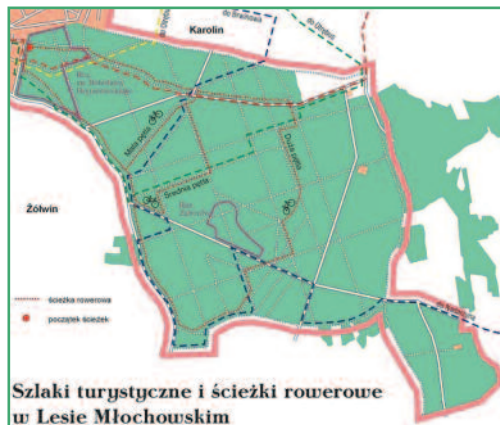
is overgrown with complexes of forest stand of more than one hundred years with several English oaks whose age reaches 200 and more years. From among nine old pines, called Muses by Iwaszkiewicz and often mentioned in his output, five have been preserved.

TOURIST AND SIGHTSEEING ROUTES

Through Podkowa and its nearest surroundings several marked tourist routes run: they are attractive at any time of the year. In the spring we can admire (not collect!) fields of anemones in Jays' Ravine, lilies of the valley and violets, and in many gardens magnificently flourishing rhododendrons and azaleas. In the autumn the forest takes magnificent colors; a peculiarity of Podkowa are then trunks of old trees overgrown to tops with creeper that becomes red starting from September. When leaves fall of trees we can take a close look at the old houses in Podkowa; some of them have preserved their original shape and environment. For all year round, also in the winter, we are accompanied by birds and squirrels.

Bike paths

In the Młochów Forest there are three marked loops: small – length: 4 km, average – 5 km and large – 9 km which all begin at Krasieńskiego Street. All the routes are marked. At the entry to the forest and at the places of their fork notice boards are placed: they illustrate the plan of pedestrian and bike routes².

² www.podkowalesna.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=24&Itemid=25

³ www.podkowalesna.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=25&Itemid=26

1. Stacja WKD Podkowa Główna
  2. Miejski Ośrodek Kultury – ul. Świerkowa 1
  3. Gmach Urzędu Telekomunikacyjnego – ul. Słowicza 2
  4. Efektowna wieża stacji transformatorowej
  5. Weranda Cafe i księgarnia – ul. Jana Pawła II 3
  6. Kościół pw. św. Krzysztofa – ul. Jana Pawła II 7
  7. Dawny pałacyk myśliwski Stanisława Lilpopa – ul. Modrzewiowa 45
  8. Najstarszy budynek w Podkowie – ul. Jana Pawła II 14
  9. Aida – ul. Iwaszkiewicza 7
  10. Dom przy ul. Lilpopa 7
  11. Kasyno – ul. Lilpopa 16
  12. Figurka Matki Boskiej na skwerku im. ks. Kolasieńskiego
  13. Pensjonat Jukawa – ul. Parkowa 21
  14. Budynek przy ul. Wrzosowej 12
  15. Późnomodernistyczna willa – ul. Kwiatowa 19
  16. Willa Krychów – ul. Kwiatowa 20
  17. Dworek przy ul. Parkowej 37
  18. Dom, który należał do Wilkomirskich – ul. Zachodnia 2
  19. Willa przy ul. Słowiczej 36/38
  20. Willa Małgosia przy ul. Słowiczej 30
  21. Willa przy ul. Słowiczej 27
  22. Willa Włada przy ul. Słowiczej 28
  23. Dworek Lali przy ul. Słowiczej 25
  24. Modernistyczna willa przy ul. Słowiczej 12 – tu Andrzej Wajda kręcił „Wielki Tydzień”
  25. Rezerwat leśny Parów Sójek
  26. Stawisko – ul. Gołębia 1
  27. Wille w Turczynku – ul. Brwinowska 4/6
  28. Cmentarz przy Ogrodowej Willa Małgosia przy ul. Słowiczej 30
  29. Willa przy ul. Bobrowej 8
  30. Willa Anna przy ul. Jeleniej 5
  31. Willa Jedlina przy ul. Wschodniej 5
  32. Dom Ireny Krzywickiej – ul. Sosnowa 9
  33. Kawiarnia Mili Moi – ul. Modrzewiowa 33
1. WKD station Podkowa Główna
  2. Municipal Cultural Center – 1 Świerkowa Street
  3. Telecommunications Office Building – 2 Słowicza Street
  4. Attractive transformer station tower
  5. Weranda Cafe and bookstore – 3 Jana Pawła II Street
  6. Christopher's Church – 7 Jana Pawła II Street
  7. Former hunting pavilion of Stanisław Lilpop – 45 Modrzewiowa Street
  8. The oldest building in Podkowa – 14 Jana Pawła II Street
  9. Aida – 7 Iwaszkiewicza Street
  10. House at 7 Lilpop Street
  11. Casino – 16 Lilpopa Street
  12. Figurine of Heavenly Mother at the Priest Kolasieński Square
  13. Pension Jukawa – 21 Parkowa Street
  14. Building at 12 Wrzosowa Street
  15. Late modern villa – 19 Kwiatowa Street
  16. Villa Krychów – 20 Kwiatowa Street
  17. Manor house at 37 Parkowa Street
  18. House that belonged to the Wilkomirski family – 2 Zachodnia Street
  19. Villa at 36/38 Słowicza Street
  20. Villa Małgosia, at 30 Słowicza Street
  21. Villa at 27 Słowicza Street
  22. Villa Włada at 28 Słowicza Street
  23. Manor house Lali at 25 Słowicza Street
  24. Modern villa at 12 Słowicza Street – where Andrzej Wajda was shooting "Holy Week"
  25. Forest reserve Jays' Ravine
  26. Stawisko - 1 Gołębia Street
  27. Villas in Turczynek - 4/6 Brwinowska Street
  28. Cemetery at Ogrodowa Street Villa Małgosia at 30 Słowicza Street
  29. Villa at 8 Bobrowa Street
  30. Villa Anna at 5 Jelenia Street
  31. Villa Jedlina at 5 Wschodnia Street
  32. House of Irena Krzywicka – 9 Sosnowa Street
  33. Cafe Mili Moi – 33 Modrzewiowa Street

IMPREZY CYKLICZNE

Autosacrum, Rowerosacrum

Co roku w pierwszy majowy weekend w parafii pw. św. Krzysztofa w Podkowie Leśnej odbywa się jedna z najstarszych imprez samochodowych połączona z uroczystością poświęcenia pojazdów. W przeddzień tych uroczystości do parafii przybywają także cykliści, na uroczystość poświęcenia rowerów. Nazwę Autosacrum wymyślił ksiądz Leon Kantorski – wieloletni proboszcz parafii pw. św. Krzysztofa w Podkowie Leśnej i ksiądz Bronisław Piasecki – sekretarz księdza prymasa Stefana Wyszyńskiego.

CYCLIC EVENTS

Autosacrum, Rowerosacrum

Every year, during the first May weekend in the St. Christop's Parish in Podkowa Leśna one of the oldest car events is held, combined with a ceremony of blessing vehicles. The day before those celebrations cyclists also come to the parish to the ceremony of blessing bikes. The name Autosacrum was invented by the priest Leon Kantorski – long-term preacher of the St. Christop's Parish in Podkowa Leśna and the priest Bronisław Piasecki – secretary of the Primate Stefan Wyszyński.

Festiwal Muzyczne Konfrontacje

Impreza jest organizowana przez Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku. Zainicjowana została w 2000 r. przez Stowarzyszenie Ogród Sztuk i Nauk. Kolejnym cyklem festiwalu towarzyszą tematy przewodnie, dotyczą ludzi znanych, którzy bywali w Stawisku.

Festiwal Otwarte Ogrody

Co roku ukryte za ogrodzeniami ogrody otwierają się na ludzi, chcących poczuć atmosferę miasta ogrodu i pragnących uczestniczyć w imprezach o charakterze kulturalnym. Idea festiwalu została wymyślona w 2004 r. przez Magdalenę Prosińską i Łukasza Willmanna. Po raz pierwszy festiwal w Podkowie Leśnej zorganizowano rok później. W kolejnym roku podobne wydarzenie odbyło się w Milanówku. Szczegóły dotyczące imprezy można znaleźć na stronie internetowej: www.otwarteogrody.pl oraz na stronach internetowych miast biorących udział w wydarzeniu.

Podkowińska Dycha

W 2015 r. odbyła się III edycja tej imprezy. Wydarzenie skupia zainteresowanie wielu ludzi, zwłaszcza tych, którzy biegają lub mają taki zamiar. Trasy biegowe są zaplanowane na różnych dystansach. Więcej informacji znajduje się na stronie: www.ptb-podkowa.pl

SPORT I REKREACJA

Skatepark

Elementy skateparku: Quarter z Bankiem, Piknik Table, Fun Box, ul. Świerkowa 1, 05-807 Podkowa Leśna

Questing

Wyprawy odkrywców (questy) to rodzaj tematycznej gry terenowej. To forma aktywnego spędzenia czasu, połączenie nauki z zabawą, fascynująca przygoda! Wyprawy odkrywców pozwalają poznać w niecodzienny sposób daną miejscowość, jej specyfikę kulturową, historyczną i przyrodniczą. Wyprawy odkrywców skierowane są do turystów, gości danej miejscowości, do rodzin z dziećmi i młodzieży szkolnej. Jednym słowem – dla każdego, kto lubi w aktywny i niecodzienny sposób poznać otaczający go kawałek świata.

Przykładowe questy:

„PTASIA PODKOWA”, „KOLEJA NA BANIEWICZ”, „SKARB Y PODKOWIAŃSKIEGO KOŚCIOŁA”, „SZLAKIEM ARTYSTYCZNEGO RZEMIOSŁA”, „ZACZĘŁO SIĘ OD LILPOPA...”

Kontakt: GREENWAY TOUR

Karolina Likhtarovich, tel. +48 605 190 270

Ośrodek Jazdy Konnej

LKS'Wolta' Żółwin

ul. Nadarzyńska 30, 05-807 Podkowa Leśna, tel. 22 758 91 27

Stowarzyszenie Jeździeckie „Szarża”

ul. Szarzy 305-805 Popówek gm. Brwinów

Szkoła Jazdy Konnej 'Patataj'

ul. Krótka 9, 05-805 Kanie, tel. 22 758 58 35

www.patataj.com

Festival Music Confrontations

The event is organized by the Anna and Jarosław Iwaszkiewicz Museum in Stawisko. It was initiated in 2000 by the Association Garden of Arts and Sciences. Another cycles of the festival is accompanied by cover topics relating to known people who used to stay in Stawisko.

Festival Open Gardens

Every year, the gardens hidden behind fences are opening to people who want to feel the atmosphere of the city-garden and wish to participate in cultural events. The idea of the festival was invented in 2004 by Magdalena Prosińska and Łukasz Willmann. The festival in Podkowa Leśna was organized for the first time a year later. In the next year, a similar event was held in Milanówek. Details concerning the event may be found on the website: www.otwarteogrody.pl and on websites of the cities taking part in the event.

Podkowińska Dycha

In 2015, the 3rd edition of this event was held. The event enjoys interest of many people, especially those who are running or have such intention. Running routes with various distances are planned. More information is available on the website: www.ptb-podkowa.pl

SPORTS AND RECREATION

Skatepark

Elements of a skatepark: Quarter with Bank, Picnic Table, Fun Box, ul. 1 Świerkowa Street, 05-807 Podkowa Leśna

Questing

Quests are a kind of thematic field game. This is a form of spending time actively, combination of science and fun, a fascinating adventure! Quests allow getting to know, in an extraordinary manner, a given town, its cultural, historical and natural special character. Quests are addressed to tourists, guests of a given town, families with children and school youth. Shortly speaking – to anyone who likes to get to know the surrounding part of the world in an active and extraordinary way.

Sample quests:

"THE BIRDY PODKOWA LEŚNA", "RAILWAY TO BANIEWICZ", "TREASURES OF THE PODKOWA CHURCH", "ALONG THE LIME AVENUE", "IT ALL STARTED FROM LILPOP..."

Contact: GREENWAY TOUR

Karolina Likhtarovich, phone +48 605 190 270

Horse Riding Center

LKS'Wolta' Żółwin

ul. Nadarzyńska 30, 05-807 Podkowa Leśna, phone 22 758 91 27

Riding Association "Szarża"

ul. Szarzy 3 05-805 Popówek commune Brwinów

Horse Riding School 'Patataj'

ul. Krótka 9, 05-805 Kanie, phone 22 758 58 35

www.patataj.com

OFERTA EDUKACYJNA

Zespół Szkół Samorządowych

ul. Jana Pawła II 20, 05-807 Podkowa Leśna
tel. 22 758 95 67, www.podkowaszkoła.linuxpl.com

Gimnazjum Nr 2 im. św. Hieronima w Podkowie Leśnej

ul. Modrzewiowa 41, 05-807 Podkowa Leśna
tel. 22 729 12 81, www.szkolakik.strona.pl

Medyczna Szkoła Policealna

ul. Jana Pawła II 39, 05-807 Podkowa Leśna
tel. 22 759 21 98, 022 758 92 14 wew.110

Podkowańska Wyższa Szkoła Medyczna im. Zofii i Jona-sza Łyko

ul. Jana Pawła II 39, 05-807 Podkowa Leśna
tel. 22 759 21 98, 022 758 92 14 wew.110
www.pwsm-podkowa.edu.pl

Podkowańskie Gimnazjum Nr 3 w Podkowie Leśnej

ul. Wiewiórek 2/4, 05-807 Podkowa Leśna
tel. 22 729 10 80, www.wiewiory.neostrada.pl

Podkowańskie Liceum Ogólnokształcące Nr 60

ul. Wiewiórek 2/4, 05-807 Podkowa Leśna
tel. 22 729 10 80, www.wiewiory.neostrada.pl

Przedszkole Miejskie im. Krasnala Hałabaty

ul. Miejska 7, 05-807 Podkowa Leśna, tel. 22 758 95 46

Szkoła Podstawowa Nr 2 im. św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Podkowie Leśnej

ul. Modrzewiowa 41, 05-807 Podkowa Leśna
tel. 22 729 12 81, www.szkolakik.strona.pl

OŚRODKI ZDROWIA

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Basis”

ul. Błońska 46, 05-807 Podkowa Leśna, tel. 22 758 92 65

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medicus”

ul. Jelenia 30, 05-807 Podkowa Leśna, tel. 22 729 10 65

BAZA NOCLEGOWA I GASTRONOMICZNA

Villa Podkowa

ul. Wrzosowa 3, 05-807 Podkowa Leśna
tel. 22 729 13 97, 502 088 084

Pensjonat „Krzysin”

ul. Sienkiewicza 7, 05-807 Podkowa Leśna
tel. 22 729 15 42, 601 344 827

DUET S.C. cukiernia

ul. Jana Pawła II 6, 05-807 Podkowa Leśna

Podkowa Wine Depot Winiarnia & Argentyński Grill

ul. Nadarzyńska 4, 05-807 Podkowa Leśna

Biały Dworek Zajazd/restauracja

ul. Gołębia 39, 05-807 Podkowa Leśna, tel. 22 758 95 24

EDUCATIONAL OFFER

Local Government Schools Complex

ul. Jana Pawła II 20, 05-807 Podkowa Leśna
phone 22 758 95 67, www.podkowaszkoła.linuxpl.com

St. Hieronimus Catholic Intelligence Club Junior High School no. 2 In Podkowa Leśna

ul. Modrzewiowa 41, 05-807 Podkowa Leśna
phone 22 729 12 81, www.szkolakik.strona.pl

Medical Post-Secondary School

ul. Jana Pawła II 39, 05-807 Podkowa Leśna
phone 22 759 21 98, 022 758 92 14 extension 110

Zofia and Jonaś Łyko Podkowa Higher Medical School

ul. Jana Pawła II 39, 05-807 Podkowa Leśna
phone 22 759 21 98, 022 758 92 14 extension 110
www.pwsm-podkowa.edu.pl

Podkowa Junior High School no. 3 in Podkowa Leśna

ul. Wiewiórek 2/4, 05-807 Podkowa Leśna
phone 22 729 10 80, www.wiewiory.neostrada.pl

Podkowa High School no. 60

ul. Wiewiórek 2/4, 05-807 Podkowa Leśna
phone 22 729 10 80, www.wiewiory.neostrada.pl

Dwarf Halabala Municipal Kindergarten

ul. Miejska 7, 05-807 Podkowa Leśna, phone 22 758 95 46

St. Therese of the Child Jesus Catholic Intelligence Club Primary School no. 2 In Podkowa Leśna

ul. Modrzewiowa 41, 05-807 Podkowa Leśna
phone 22 729 12 81, www.szkolakik.strona.pl

HEALTH CENTERS

Non-Public Health Care Institution "Basis"

ul. Błońska 46, 05-807 Podkowa Leśna, phone 22 758 92 65

Non-Public Health Care Institution "Medicus"

ul. Jelenia 30, 05-807 Podkowa Leśna, phone 22 729 10 65

ACCOMMODATION AND GASTRONOMIC ESTABLISHMENTS

Villa Podkowa

ul. Wrzosowa , 05-807 Podkowa Leśna
phone 22 729 13 97, 502 088 084

Pension "Krzysin" ul. Sienkiewicza 7,
05-807 Podkowa Leśna, phone 22 729 15 42, 601 344 827

DUET S.C. confectionary

ul. Jana Pawła II 6, 05-807 Podkowa Leśna

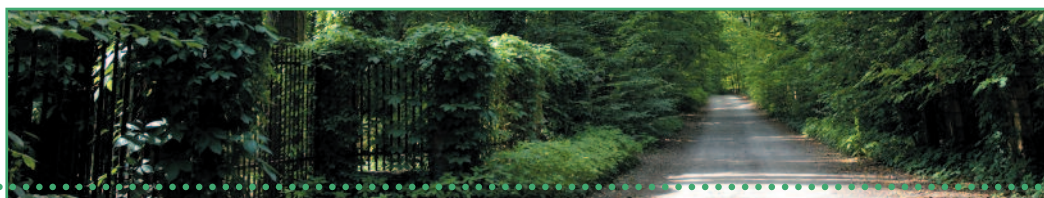
Accommodation and gastronomic establishments

Podkowa Wine Depot Wine Bar & Argentinian Grill

ul. Nadarzyńska 4, 05-807 Podkowa Leśna

Biały Dworek Inn/restaurant, ul. Gołębia 39

05-807 Podkowa Leśna, phone 22 758 95 24

Żabia Wola

GMINA ŻABIA WOLA

Jest to malownicza gmina położona na południu powiatu grodziskiego. Gminę można zaliczyć do „zielonych i ekologicznych”. Urozmaicona rzeźba terenu sprzyja aktywnemu wypoczynkowi. Liczne szlaki turystyczne oraz niezbyt uczęszczana infrastruktura drogowa tworzą doskonale warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. Walory krajobrazowe obszaru podnoszą rezerваты przyrody – Skulski Las i Skulskie Dęby, bogata szata roślinna, duża różnorodność gatunkowa występujących zwierząt oraz pomniki przyrody. Dodatkowym atutem gminy są, znajdujące się na jej terenie, liczne zabytki kultury duchowej i materialnej: zabytkowe dworki, pałace, kościoły cmentarze, kapliczki, stare zagrody i obiekty tradycyjnego budownictwa wiejskiego.

Brak istotnych źródeł zanieczyszczeń, stopniowy wzrost liczby gospodarstw agroturystycznych, a także liczne walory przyrodnicze i krajobrazowe sprawiają, że teren ten jest atrakcyjny pod względem turystycznym.

Żabia Wola jest częścią dynamicznie rozwijającego się Mazowsza. Łączy w sobie to, co w dzisiejszych czasach jest najcenniejsze – spokój, naturę, piękne krajobrazy z wygodą życia: szybką komunikacją ze stolicą i resztą kraju, możliwością zatrudnienia w aglomeracji warszawskiej, sprzyjającymi warunkami dla tworzenia nowych miejsc pracy oraz dostępem do ośrodków kulturalnych i oświatowych.

Istnieje kilka hipotez odnośnie nazwy gminy. Najbardziej oczywista jest ta, że gmina zawdzięcza swoją nazwę dużej ilości żab, które szczególnie upodobały sobie jej teren. Nie wykluczone jest także, że nazwa ta została zapożyczona od nazwiska Żaba – dziedzica wolskich włości.

ŻABIA WOLA COMMUNE

This is a picturesque commune in the southern part of the Grodzisk Mazowiecki county. The commune can be classified to "green and environmental". Diverse land form fosters active rest. Numerous tourist routes and not very frequently used road infrastructure form perfect conditions to practice hiking and cycling. Landscape values of the area are increased by nature reserves Skuły Forest and Skuły Oaks, rich plant cover, high diversity of species of animals as well as monuments of nature. An additional advantage of the commune are numerous spiritual and tangible monuments: historical manor houses, palaces, churches, cemeteries, shrines, old farmsteads and facilities of traditional rural buildings.

Lack of significant sources of pollutants, gradual increase in the number of agrotourist farms, as well as numerous natural and landscape qualities make this area attractive in terms of tourism.

Żabia Wola is a part of the dynamically developing Mazovia. It combines what today is most valuable - peace, nature, beautiful landscapes and convenience of life: rapid communication with the capital and the rest of the country, possibility of finding employment in the Warsaw metropolitan area, conditions for creation of new jobs and access to cultural and educational centers.

There are several hypotheses about the name of the commune. The most obvious is that the commune owes its name to large amounts of frogs that chosen its area. It is not excluded that the name was borrowed from the surname Żaba – the heir of Wola properties.

Kultura

Dom Kultury

Dom Kultury w Żabiej Woli ma swoją siedzibę w starym, zrujnowanym niegdyś dworku. Budynek został wzniesiony w 1827 r. na zamówienie rodziny Dzierzbickich lub Botnickich. Na początku XX wieku został on przebudowany, w wyniku czego nadano mu cechy stylu klasycystycznego. Po II wojnie światowej Żabia Wola poddana była parcelacji, w wyniku czego dwór ulegał stopniowemu zniszczeniu. W 1980 r. uzyskał on status zabytku i stał się własnością Skarbu Państwa. W 1988 r. został poddany kapitalnemu remontowi oraz został zaadaptowany do potrzeb ośrodka kultury. W 2014 r. całkowicie odmieniono wygląd terenu wokół dworu: powstały nowe alejki, nowe oświetlenie, ustawiono nowe ławeczki oraz posadzono ozdobne krzewy i drzewa. Park został zagospodarowany przez gminę Żabia Wola, by stworzyć miejsce wypoczynku i spotkań kulturalnych dla mieszkańców.

Do podstawowych zadań ośrodka należy:

- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspakajanie zainteresowań i potrzeb kulturalnych;
- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę;
- kształtowanie wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze;
- stwarzanie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką;
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru oraz rękodzieła ludowego i artystycznego;
- ustalanie i organizowanie imprez artystycznych i rozrywkowych w gminie;
- popieranie rozwoju społecznych towarzystw kulturalnych i innych form działalności społeczno-kulturalnej;
- prowadzenie działalności kulturalno-wychowawczej, artystycznej rozrywkowej oraz zapewnienie współpracy w zakresie rozwoju kultury.

Mini Muzeum Żaby

Muzeum rozpoczęło swoją działalność 21 maja 2007 r. Pomysłodawcą stworzenia kolekcji żabek był społeczny kustosz placówki, p. Andrzej Jendrych. Początkowo kolekcja liczyła około 400 eksponatów. Z uwagi na rozrost kolekcji, w 2008 r. część zbiorów przeniesiono do innej sali, będącej jednocześnie pomieszczeniem wykładowym. Obecnie kolekcja liczy około 1700 eksponatów (są to zbiory pozyskane z pięciu kontynentów). Muzeum jest również w posiadaniu cennych książek – w tym pierwszego polskiego wydania podręcznika o żabach z 1926 r., ilustracji oraz ilustrowanych tekstów popularnonaukowych.

(Mini) Muzeum Żaby można zobaczyć:

od poniedziałku do piątku w godzinach 12:00 – 18:00
w soboty 9:00 – 12:00

(Mini) Muzeum Żaby

ul. Warszawska 27, 96-321 Żabia Wola
tel. 46 857 82 60, e-mail: muzeum_zaby@op.pl
www.muzeum_zaby.republika.pl

Wycieczki oraz inne grupy zorganizowane prosimy o wcześniejszy kontakt telefoniczny!

CULTURE

Cultural Center

The Cultural Center in Żabia Wola is seated in an old, once ruined manor house. The building was erected in 1827 to the order of the Dzierzbicki Family or the Botnicki Family. In the early 20th century, it was rebuilt, and consequently received characteristics of the classicistic style. After World War II, Żabia Wola was subjected to plotting – and consequently the manor house was being gradually damaged. In 1980, it obtained the status of monument and became property of the State Treasury. In 1988, it was subjected to overhaul and it was adapted to the needs of cultural center. In 2014, the appearance of the area around the manor was transformed completely: new lanes were built, new lighting was installed, new benches were placed and decorative shrubs and trees were planted. The park was developed by the commune of Żabia Wola to create a place of leisure and cultural meetings for the inhabitants. Basic tasks of the center include:

- recognizing, arousing and satisfying cultural interests and needs;
- cultural education and education through art;
- shaping models of active participation in culture;
- creating conditions for the development of amateur art movement and interest in knowledge and art;
- creating conditions for development of folklore and folk and artistic handicraft;
- agreeing on and organizing artistic and entertainment events in the commune;
- supporting the development of social cultural associations and other forms of social and cultural activities;
- conducting cultural and educational, artistic, entertainment activities and ensuring cooperation.

Mini Museum of the Frog

The Museum started its operations on 21 May 2007. The originator of the idea to create the collection of frogs was the curator of the institution, Mr. Andrzej Jendrych. Initially, the collection consisted of approximately 400 exhibits. Owing to growth in the collection, in 2008, part of collections was transferred to another room, being, at the same time, a lecture hall. Currently, the collection has about 1700 exhibits (these are collections acquired from five continents). The Museum is also in the possession of valuable books – including the first Polish edition of the manual about frogs from 1926, illustrations and illustrated popular science texts.

(Mini) Museum of the Frog can be visited:

Monday to Friday: 12:00 pm – 6:00 pm
on Saturdays: 9:00 am – 12:00 pm

(Mini) Museum of the Frog

ul. Warszawska 27, 96-321 Żabia Wola
phone 46 857 82 60, e-mail: muzeum_zaby@op.pl
www.muzeum_zaby.republika.pl

Excursions and other organized groups are requested to contact us by telephone!

OBIEKTY ZABYTKOWE

Pałac w Ojrzanowie

został wybudowany w stylu późnego klasycyzmu według projektu Władysława Marconiego, w II połowie XIX wieku przez rodzinę Stadnickich. Wokół budynku rozciąga się park krajobrazowy, założony w połowie XIX w. występują w nim drzewa mieszane, m.in. rzadkie gatunki tj. sosna rumelijska, sosna smołowa, świerk węzowy, dąb błotny.

Palace in Ojrzanów

was built in the style of late classicism according to the design by Władysław Marconi, in the second half of the 19th century by the Stadnicki family. A landscape park extends around the building, established in the mid-19th century with mixed trees, among others, rare species, i.e. Macedonian pine, pitch pine, snake branch spruce, pin oak.

MONUMENTS

Dwór w Grzegorzewicach

Został zbudowany w połowie XIX wieku, w stylu klasycystycznym. W następnych latach został przebudowany w duchu romantycznego historyzmu i przekształcony w pałac. Od wschodu i północy budynek wyposażony jest w tarasy. Park otaczający rezydencję jest wpisany do rejestru zabytków i podlega ochronie konserwatorskiej.

Manor house in Grzegorzewice

It was built in the mid-19th century, in classicistic style. In the following years, it was rebuilt in the spirit of the romantic historicism and transformed into a palace. In the east and the north, the building is equipped with terraces. The park surrounding the mansion is entered in the register of monuments and is subjected to conservator's protection.

Pałac w Grzmiącej

Budynek powstał w połowie XIX wieku dla Juliana Wilhelma Brunweya. Pałac reprezentuje styl neorenesansowy. Wokół pałacu znajduje się obszerny park krajobrazowy, który został zaprojektowany w 1860 r. według projektu Kamila Jamme. Park położony jest na skarpie doliny rzeki Pisi w otoczeniu 3 stawów połączonych ze sobą kaskadami.

Palace in Grzmiąca

The building was erected in the mid-19th century for Julian Wilhelm Brunwey. The palace's style is neo-renaissance. The palace is surrounded by a large landscape park that was designed in 1860 according to the design by Kamil Jamme. The park is located on the scarp of the Pisia River valley in the vicinity of 3 ponds connected with each other through cascades.

Obiekty sakralne

Kościół parafialny pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Skułach

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Skułach to jedna z nielicznych drewnianych budowli z okresu XVII wieku na terenie Polski.

Wewnętrzne ściany kościoła obite są płótnem, na którym wymalowana została iluzjonistyczna polichromia, przedstawiająca sceny ze Starego i Nowego Testamentu. Na suficie kościoła znajduje się obraz „Wniebowzięcia N.M.P”, a w prezbiterium „Ostatnia wieczerza” z 1896 r. pędzla Józefa Spornego z Nieszawy i Józefa Rutkowskiego. W kościele można obejrzeć również elementy wyposażenia pochodzące z XVIII wieku, m.in. ołtarz główny, dwa rokokowe ołtarze boczne oraz barokową ambonę i chrzcielnicę. Na terenie przykościelnym znajduje się zegar słoneczny z blatem marmurowym z XVIII wieku oraz czworoboczna, drewniana dzwonnica wzniesiona w 1822 r.

Skuły ul. Mszczonowska 4, 96-321 Żabia Wola
tel. 46 857 98 26

Kościół pod wezwaniem Zwiastowania Najświętszej Marii Panny

został wybudowany w połowie XVI wieku. Mimo wielu przebudowań zachował interesujące fragmenty architektury późnogotyckiej. Budynek charakteryzuje się wieżami dwukondygnacyjnymi z XX wieku. We wnętrzu kościoła znajduje się m.in. ołtarz główny pochodzący z 1771 r., renesansowa płyta nagrobkowa rycerza Kacpra Mińskiego z ok.1570-1580 r., a także barokowa ambona bogato zdobiona rzeźbami przedstawiającymi ewangelistów.

Żelechów, ul. Kościelna 10, 96-321 Żabia Wola
tel. 46 857 98 15

Cmentarze

na terenie parafii Skuły zlokalizowane są dwa cmentarze grzebalne: tzw. „cmentarz stary” z 1826 r. znajdujący się w pobliżu kościoła oraz „cmentarz w polu” z 1865 r., do którego przylegają pozostałości dawnego cmentarza prawosławnego, utworzonego dla przybyłych w XIX w. przesiedleńców z Rosji. Na cmentarzu parafialnym

SACRAL FACILITIES

Parish Church of Peter and Paul the Apostles in Skuły

The Church of Peter and Paul the Apostles in Skuły is one of few wooden buildings from the period of the 17th century in Poland.

Internal walls of the church are covered with canvas with painted illusionist polychrome, showing scenes from the Old and the New Testament. The ceiling of the church is covered with a painting "Assumption of the Virgin Mary" and of the presbytery with "The Last Supper" from 1896 painted by Józef Sporny from Nieszawa and Józef Rutkowski. In the church you can see also equipment elements from the 18th century, among others, the main altar, two rococo side altars and baroque pulpit and baptismal font.

The church area features also a sun dial with marble top from the 18th century and a four-side wooden bell-tower constructed in 1822.

Skuły ul. Mszczonowska 4, 96-321 Żabia Wola
phone 46 857 98 26

Church of Annunciation of the Holy Virgin Mary

was built in the mid-16th century. In spite of many reconstructions, interesting fragments of late gothic architecture have been preserved. The building is characterized by two-storey towers from the 20th century. Some elements of the church interior are the main altar from 1771, renaissance tombstone of the knight Kacper Miński from approx. 1570-1580 and also a baroque pulpit richly embellished with sculptures presenting Evangelists.

Żelechów, ul. Kościelna 10, 96-321 Żabia Wola
phone 46 857 98 15

Cemeteries

within the parish of Skuły two active cemeteries are situated: the so-called "old cemetery" from 1826, in the neighborhood of the church, as well as "cemetery in the field" from 1865 with neighboring residues of the former Orthodox cemetery, created for people displaced from Russia in the 19th century. The parish cemetery in

w Żelechowie (parafia rzymskokatolicka Ojrzanów) ufundowanym w 1804 r. przez właścicieli dóbr ojrzanowskich – Wojciech i Magdalena (z Sołtyków) Strasz herbu Odrowąż spoczywa Józef Marian Chełmoński, jeden z najwybitniejszych polskich malarzy, uznawany za przedstawiciela realizmu w Polsce i wybitnego pejzażystę. Przez ostatnie 25 lat swojego życia artysta mieszkał w Kukłowie Zarzecznej – miejscowości graniczącej z Gminą Żabia Wola. Długoletnia przyjaźń Chełmońskiego z Parafii Ojrzanowskiej ks. Barnabą Pełką sprawiła, że ostatnią wolą artysty było spocząć na wiejskim cmentarzu w Żelechowie, obok grobu przyjaciela. W 2012 r. oba nagrobki zostały odrestaurowane.

Przydrożne obiekty kultu religijnego

Na terenie gminy Żabia Wola można podziwiać przydrożne krzyże oraz kapliczki, które zachwycają swoim kunsztem i formą. Stanowią pewien rodzaj małej architektury, która na stałe wpisana jest w te tereny.

Walory przyrodnicze

Rezerwat „Skulski Las”

To rezerwat krajobrazowo-leśny utworzony w 1984 r. Zajmuje powierzchnię 316,92. Do jednego z najbardziej znanych walorów „Skulskiego Lasu” należy zaliczyć wyspę stanowisko buka, występującego tu poza granicą swojego naturalnego zasięgu. Na terenie rezerwatu stwierdzono cztery zespoły leśne: dominujący grąd subkontynentalny, łęg jesionowo-olszowy, a na mniejszych obszarach łęg wiązowo-jesionowy i ols porzeczkowy. W największym powierzchniowo grądzie typowym na szczególną uwagę zasługują ponad 170-letnie sosny i dęby. W runie leśnym rosną liczne, rzadko spotykane w Polsce Środkowej gatunki, m.in. zdrojówka rutewkowata, łuskiwnik różowy, jaskier kaszubski, kokorycz pełna. Na szczególną uwagę zasługują także rośliny chronione, m.in. kopytnik zwyczajny, storczyk plamisty, storczyk Fuchsa i pierwiosnek lekarski.

Rezerwat „Skulskie Dęby”

Rezerwat leśny o powierzchni 30,07 ha utworzony został w 1996 r. Obejmuje swym obszarem północno-zachodnią część uroczyska Skuły – Zachód, wchodzącego w skład Nad-

Żelechów (Roman Catholic Parish Ojrzanów) founded in 1804 by the owners of the properties in Ojrzanów - Wojciech and Magdalena (nee Sołtyk) Strasz Odrowąż coat of arms is the burial site of Józef Marian Chełmoński, one of the most outstanding Polish painters, considered as representative of realism in Poland and outstanding landscape artist. During the last 25 years of his life, the artist lived in Kukłowa Zarzeczna – a towns bordering on the commune of Żabia Wola. Due to a long-term friendship of Chełmońskiego with a priest from the Ojrzanów Parish Barnaba Pełka, the last will of the artist was to rest on the rural cemetery in Żelechów, next to the grave of his friend. In 2012, both tombstones were renovated.

Roadside objects of religious worship

In Żabia Wola you can admire roadside crosses and shrines that delight with their craft and form. They are a certain kind of small architecture, which is permanently incorporated to these areas.

NATURAL QUALITIES

Reserve "Skuły Forest"

This is a landscape and forest reserve created in 1984. It spreads over the area of 316.92. One of the most known qualities of "Skuły Forest" is island position of beech-trees, which occurs here outside the boundaries of its natural presence. Within the reserve four forest units were distinguished: dominant wet-ground forest, ash-alder fen, and in smaller areas ash and alder riparian forest with admixture of blackcurrant alder. In the greatest in terms of area oak-hornbeam forest special attention should be paid to more-than-170-year-old pines and oaks. The ground cover is overgrown with numerous, rarely encountered in Central Poland species, among others, Isopyrum, common toothwort, Ranunculus cassubicus, Corydalis solida. Special attention should be paid also to protected plants, among others, Asarum europaeum, moorland spotted orchid, common spotted orchid, and cowslip.

Reserve "Skuły Oaks"

The forest reserve of total area of 30.07 ha was created in 1996. Its area includes the north-western part of the wilderness Skuły – West, being part of the Grójec Forestry.

leśnictwa Grójec. Ochroną objęty jest przede wszystkim ponad 200-letni starodrzew dębowy oraz wilgotne i bagienne zbiorowiska roślinne, leśne, łąkowo-torowiskowe. W rezerwacie dominują dęby szypułkowe. Cechą charakterystyczną rezerwatu są zbiorowiska roślin zielonych, wśród których można wymienić: borysz błotny, kosaciec żółty, knieć błotną. Florę rezerwatu tworzy ponad 180 różnych roślin chronionych.

Park w Petrykozach

W parku znajdują się 4 stawy, zasilane nieopodal bijącym źródłem. Północną ścianę parku tworzą świerki. W tym miejscu można podziwiać ciekawe kompozycje rzeźbiarskie.

Lasek Żabiowski

kilkuhektarowy teren leśny pomiędzy ul. Warszawską w Żabiej Woli a Hutą Żabiowską, dzięki porozumieniu z Nadleśnictwem Grójec oddany w użytkowanie Gminie. Staraniem Komitetu Organizacyjnego Łasku Żabiowskiego, mieszkańców oraz samorządu Gminy Żabia Wola udało się przekształcić teren ten w miejsce spotkań towarzyskich, imprez i spacerów. Jedną z atrakcji dla odwiedzających Lasek Żabiowski jest „ścieżka edukacji przyrodniczo-leśnej zdrowego stylu życia, przy której znajdują się m.in. przyrodniczo-edukacyjne.

Pomniki przyrody

Aleja Lipowa – aleja znajduje się w miejscowości Grzmiąca w gminie Żabia Wola. Aleja posiada status pomnika przyrody. W składzie gatunkowym dominuje lipa drobnolistna. Wśród pozostałych gatunków można wymienić: jesiony wyniosłe, dęby szypułkowe, topole białe.

SZLAKI TURYSTYCZNE

Piękne krajobrazy oraz zabytki zachęcają do odwiedzenia Żabiej Woli w czasie weekendów, zwłaszcza w okresie wiosennym i jesiennym. Na terenie Gminy nie ma oznakowanych ścieżek rowerowych, jednak duża liczba malowniczych dróg gruntowych, które można traktować jako szlaki rowerowe lub piesze, sprawia, że teren Gminy jest atrakcyjny dla miłośników wycieczek rowerowych oraz długich spacerów. Na budynku strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej umiejscowiona jest mapa, która wskazuje na szlaki turystyczne znajdujące się w okolicy. Na mapie zostały zaznaczone ciekawe miejsca historyczne, turystyczne, z którymi związani byli: Józef Chełmoński i Wojciech Siemion.

Trasy piesze i rowerowe znajdujące się na terenie Gminy Żabia Wola:

1. Siostrzeń – Żelechów – Ojżanów – Zaręby Dwory, dolina Rokitnicy, lasy, dolina Mrownia, Utrata, zabytki (dwory, kościół, folwark).
2. Ojżanów – Zaręby – Pieńki Zarębskie – Skuły Folwark, dolina Utraty, Uroczysko Skuły-Wschód, Rezerwat „Skułski Las”.

The protection covers first of all more-than-200-year-old old growth of oak trees and damp and marshy, forest, meadow and peat bog plant communities. The reserve is dominated by English oaks. A characteristic feature of the reserve are green plants, which include: milk-parsley, yellow flag, kingcup. The flora of the reserve covers more than 180 various protected plants.

Park in Petrykozy

The park features 4 ponds supplied from the nearby spring. The northern wall of the park is formed by spruces. At this point you can admire interesting sculpting compositions.

Żabia Wola Forest

several-hectare forest area between Warszawska Street in Żabia Wola and Huta Żabiowska, transferred to the Commune for use as a result of an agreement with the Grójec Forestry. Thanks to efforts of the Organizational Committee of Żabia Wola Forest, the inhabitants and the local government of the Commune of Żabia Wola it was possible to transform this area in a place for social gatherings, events and walks. One of attractions for visitors of the Żabia Wola Forest is "a path of natural-forest healthy lifestyle education along which, among other, natural-historical plaques are placed.

Monuments of nature

Lime Avenue – the avenue is in the town of Grzmiąca in the commune of Żabia Wola. The avenue has the status of monument of nature. The specific composition is dominated by small-leaved lime. The remaining species include: Fraxinus excelsiors, English oaks, white poplars.

TOURIST ROUTES

Beautiful landscapes and monuments encourage to visit Żabia Wola during weekends, especially in the spring and autumn period. There are no marked bicycle paths in the commune, however, a high number of picturesque local roads, which may be treated as bicycle or pedestrian routes, makes the commune attractive for the lovers of bicycle excursions and long walks. On the building of the watchtower of the Voluntary Fire Brigade a map is placed, which indicates tourist routes in the vicinity. The map shows interesting historical, tourist places with which the following were linked: Józef Chełmoński and Wojciech Siemion.

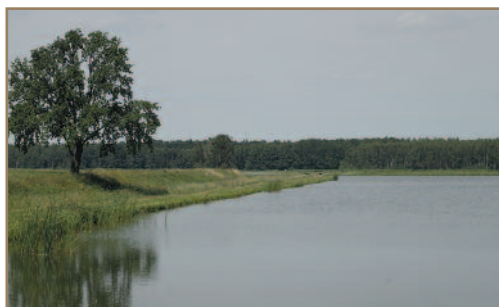
Pedestrian and bike paths located within the Commune of Żabia Wola:

1. Siostrzeń – Żelechów – Ojżanów – Zaręby Dwory, Rokitnica River valley, forests, Mrownia River valley, Utrata, monuments (manor houses, church, farm).
2. Ojżanów – Zaręby – Pieńki Zarębskie – Skuły Folwark, Utrata River valley, Wilderness Skuły-Wschód, Reserve "Skuł Forest".

3. Skuły – Bartoszkówka – Piotrkowice – Redlanka – Petrykozy Uroczysko „Skuły-Wschód”, rezerwat Skulski Las, działki rekreacyjne, Lasy Petrykowskie, dolina Korczunku, dolina Pisi Tucznnej, dwór w Petrykozach, stawy, skansen.
4. Petrykozy – Lasek – Grzegorzewice Dwór, stawy, lasy.
5. Grzegorzewice – Pieńki Słubickie – Słubice – Oddział – Grzymek, Uroczysko Skuły-Zachód, Stawy Grzegorzewickie, rezerwat „Skulskie Dęby”, działki rekreacyjne, zalew, dwory, okolice Pisi Tucznnej
6. Osowiec – Musuły – Władysławów – Zalesie – Żabia Wola Dwory, dolina Mrowni, las Książenice, stawy, osiedla mieszkaniowe (folwarki)
7. Grzymek – Bieniewiec – Oddział – Grzmiąca – Ciepłe – Skuły Zbiornik Grzymek, wzdłuż doliny Pisi Tucznnej, pałac, kościół
8. Szlak dawnych dworów: Osowiec – Żabia Wola – Władysławów – Siostrzeń – Ojrzanów – Petrykozy – Grzegorzewice – Grzmiąca

3. Skuły – Bartoszkówka – Piotrkowice – Redlanka – Petrykozy Wilderness "Skuły-Wschód", reserve Skuły Forest, recreational plots, Petrykozy Forests, Korczunek River valley, Pisia Tuczna River valley, manor house in Petrykozy, ponds, open-air museum.
4. Petrykozy – Lasek – Grzegorzewice Manor House, ponds, forests.
5. Grzegorzewice – Pieńki Słubickie – Słubice – Oddział – Grzymek, Wilderness Skuły-West, Grzegorzewice Ponds, Reserve "Skuły Oaks", recreational plots, lake, manor houses, the area of the Pisia Tuczna River.
6. Osowiec – Musuły – Władysławów – Zalesie – Żabia Wola Manor Houses, Mrowna River valley, Książenice forest, ponds, housing estates (farms).
7. Grzymek – Bieniewiec-Oddział – Grzmiąca – Ciepłe – SkułyZbiornik Grzymek, along the Pisia Tuczna River valley, palace, church.
8. The route of old manor houses: Osowiec – Żabia Wola – Władysławów – Siostrzeń – Ojrzanów – Petrykozy – Grzegorzewice – Grzmiąca.

Przez obszar Gminy Żabia Wola przechodzą następujące szlaki turystyczne:

1. Korytów – Kamionka – Grzegorzewice – Skuły (16,5 km) Jest to malownicza trasa doliną Pisi Gągoliny, wiodąca m.in. przez przełom rzeczki na krawędzi Wysockizny Rawskiej. W otoczeniu urozmaicone lasy dawnej Puszczy Jaktorowskiej, Zabytki Radziejowic i Skuł.
2. Jaktorów – Kuklówka – Oddział – Grzymek – Grzmiąca – Skuły (16,9 km). Szlak wzdłuż rzeczki Pisi Tucznnej. Interesujący, falisty krajobraz na Krawędzi Wysockizny rawskiej. Stawy Młyńskie, malownicze zagajniki, zabytki.
3. Skuły – Las Skulski – Skuły (1 km). „Szlak osobliwości przyrodniczych” jeden z piękniejszych szlaków przyrodniczych w okolicach Warszawy Liczne pomniki przyrody – dęby, buki, sosny, graby, brzozy czarne. W okresie przedwiośnia łany zawilców Lekko falisty krajobraz, zabytkowy kościółek w Skułach.
4. Osuchów – Lutkówka – Chudolipie – Petrykozy – Grzegorzewice – Skuły – nadleśnictwo Skuły – Zaręby (25,8 km). Szlak o dużych wartościach krajobrazowych. Pofałdowany teren, niewielkie kępy lasu, doliny rzeczne, pomniki przyrody, zabytki – kościółki.

The following tourist routes run across the area of Commune of Żabia Wola:

1. Korytów – Kamionka – Grzegorzewice – Skuły (16.5 km) This is a picturesque route along the Pisia Gągolina River valley, leading, among others, through a breakthrough of the river on the edge of the Rawa Upland. Diversified forests of the former Jaktorów Forest, Monuments of Radziejowice and Skuły can be found in the vicinity.
2. Jaktorów – Kuklówka – Oddział – Grzymek – Grzmiąca – Skuły (16.9 km) Route along the Pisia Tuczna river. An interesting, undulating landscape at the Edge of Rawa Upland. Mill ponds, picturesque groves, monuments.
3. Skuły-Las Skulski-Skuły (1 km) "Route of natural curiosities," one of the most beautiful natural routes in the vicinity of Warsaw Numerous monuments of nature - oaks, beeches, pines, hornbeams, black birches. In the early spring period fields of anemones Lightly undulating landscape, historical church in Skuły.
4. Osuchów – Lutkówka – Chudolipie – Petrykozy – Grzegorzewice – Skuły – Skuły Forestry – Zaręby (25.8 km). Route with significant landscape values. Undulating terrain, small clusters of forest, river valleys, monuments of nature, monuments - churches.

5. Skuły – Grzegorzewice – las Petrykowski – Budki Petrykowskie (9,3 km). Szlak łącznikowy z rejonu Skuły do doliny Jeziorki i w okolicy Grójca. Niewielkie fragmenty leśne, falisty krajobraz Wysoczyzny Rawskiej – teren wznosi się o 50 m. Okolice źródeł Pisi Tucznej.
6. Młochów – Gajówka Grabów – Krakowiany – Nowiny – Żelechów – Pieńki Zarębskie – nadleśnictwo Skuły – Skuły (19,6 km). Szlak bardzo oryginalny, w pewnych partiach piękny: ładne lasy, rozległe łąki w rejonie źródeł Utraty, pomniki przyrody, zabytki Młochowa, Żelechowa i Skuły.

Przez teren gminy prowadzą szlaki turystyczne:

1. Jaktorów – Kukłówka – Skuły – Żelechów (znaki żółte, 24 km Piesza),
2. Grodzisk Mazowiecki – Osowiec – Kukłówka – Radziejowice (znaki niebieskie, 17 km Piesza),
3. Grodzisk Mazowiecki – Siestrzeń – Młochów – Żelechów – Grodzisk Mazowiecki (kolarska 35 km),
4. Grodzisk Mazowiecki – Kukłówka – Radziejowice – Żabia Wola – Kaleń – Żelechów – Grodzisk Mazowiecki (kolarska 45 km),
5. Boczek – Łowicz – Sromów – Bolimów – Bolimowski Park Krajobrazowy (Centrum Edukacji Ekologicznej) – Żyrardów – Radziejowice – Kukłówka – Żelechów (2-dniowa, kolarska lub samochodowa, ok. 100 km)

oraz (szlaki powiatu żyrardowskiego):

1. Szlak rzeki Pisi Tucznej. Przebieg: Petrykozy – Skuły – Grzmiąca – Kukłówka – Radziejowice (szlak nieznakowany, długości około 30 km). Na trasie można zobaczyć:
  - Stawy paciorkowe w Petrykozach – źródłisko Pisi Tucznej.
  - Ciekawe fragmenty lasów radziejowskich i skulskich, pomniki przyrody, zabytki architektury.
  - Skuły: Kościół drewniany, konstrukcji zrębowej z 1678 r., pokryty XVIII wieczną polichromią. W otoczeniu kościoła okazy starodrzewu, na cmentarzu zegar słoneczny z XVIII w.
  - Grzmiąca: pozostałości pałacu z połowy XIX w., wokół park krajobrazowy, położony na skarpie nad doliną rzeczki Pisi i trzema stawami połączonymi kaskadami (obiekty niedostępne dla zwiedzających, park widoczny z drogi), XIX wieczna kapliczka.
  - Kukłówka: wieś związana z nazwiskiem Józefa Chełmońskiego, pomnik malarza, kościół z początku XX wieku,
  - Radziejowice: pałac z XVII w (Dom Pracy Twórczej), otoczony rozległym parkiem, układ zabytkowych alei oraz zabytkowy kościół i cmentarz.

2. Szlak Pisi Gągolino. Przebieg: Grzegorzewice – Radziejowice – Hamernia – Korytów. Na tej trasie można podziwiać ciekawe obiekty:

5. Skuły-Grzegorzewice-Petryków forest - Budki Petrykowskie (9.3 km) Connecting route from the region of Skuły to the valley of Jeziorka and to the area of Grójec. Small forest fragments, undulating landscape of the Rawa Upland - the terrain raises by 50m. vicinity of the springs of the Pisia Tuczna river.
6. Młochów – Gajówka Grabów – Krakowiany – Nowiny – Żelechów – Pieńki Zarębskie – Skuły Forestry – Skuły Forestry (19.6 km). Very original route, beautiful in some sections: nice forests, extensive meadows in the area of the springs of the Utrata river, monuments of nature, monuments of Młochów, Żelechów and Skuły.

Through the area of the commune tourist routes run:

1. Jaktorów – Kukłówka – Skuły – Żelechów (yellow signs, 24 km pedestrian),
2. Grodzisk Mazowiecki – Osowiec – Kukłówka – Radziejowice (blue signs, 17 km pedestrian),
3. Grodzisk Mazowiecki – Siestrzeń Młochów – Żelechów Grodzisk Mazowiecki – (cycling 35 km),
4. Grodzisk Mazowiecki – Kukłówka – Radziejowice – Żabia Wola – Kaleń – Żelechów – Grodzisk Mazowiecki (cycling 45 km),
5. Boczek – Łowicz – Sromów – Bolimów – Landscape Park of Bolimów (Ecological Education Center) – Żyrardów – Radziejowice – Kukłówka – Żelechów (2-day, cycling or car, approx. 100 km)

and (routes of the Żyrardów county):

1. Route of the Pisia Tuczna river. The route: Petrykozy – Skuły – Grzmiąca – Kukłówka – Radziejowice (non-marked route, length: approximately 30 km). On the route you can see:
  - "Bead" ponds in Petrykozy – springs of the Pisia Tuczna river.
  - Interesting fragments of Radziejowice and Skuły Forests, monuments of nature, architectural monuments.
  - Skuły: A wooden church, with stromal structure from 1678, covered with 18th-century polychrome. In the vicinity of the church specimens of old growth of trees, on the cemetery a sun dial from the 18th century.
  - Grzmiąca: residues of the palace from the mid-19th century, around a landscape park, located on a scarp over the Pisia River valley and three ponds connected by cascades (facilities unavailable for visitors, park visible from the road), 19th-century shrine.
  - Kukłówka: village related to the name of Józef Chełmoński, monument to the painter, the church from the early 20th century,
  - Radziejowice: the palace from the 17th century (House of Artistic Work), surrounded by a large park, system of monumental avenues and historical church and cemetery.
2. Route Pisia Gągolino. The route: Grzegorzewice – Radziejowice – Hamernia – Korytów. On this route interesting facilities can be admired:

- Grzegorzewice: pałac klasycystyczny z 1 poł. XIX w., położony w pobliżu lasów skulskich, otoczony pięknym parkiem krajobrazowym.
- Radziejowice zespół pałacowo-parkowy, kościół z zespołem zabudowań (dzwonnica, plebania) i cmentarzem, zespół zabytkowych alei.
- Hamernia (k. Radziejowice): kąpielisko, ośrodek campingowy, domki campingowe. Wypożyczalnia sprzętu sportowo-turystycznego, pole namiotowe.
- Korytów: końcowy bieg Pisi Gągoliny, zalew. Zabytkowy układ wsi typu ulicówka.

3. Szlak Ojrzanów – Żelechów – Żabia Wola – Kuklówka – Radziejowice

- Ojrzanów: siedziba rodu Prusów Ojrzanowskich z XIV w., XIX wieczny dworek klasycystyczny otoczony parkiem krajobrazowym z tego samego wieku.
- Żelechów Kościół jednonawowy z wieżą wielokrotnie przebudowywany. Zabytkiem wpisanym do rejestru jest również miejscowy cmentarz, gdzie pochowany jest Józef Chełmoński. We wsi znajdują się dwie zabytkowe kapliczki.
- Żabia Wola: we wsi klasycystyczny dworek wzniesiony ok. 1800 r. z tego samego wieku.
- Kuklówka: wieś związana z nazwiskiem Józefa Chełmońskiego
- Radziejowice: pałac z XVII w. toczony parkiem, zespół alei zabytkowych, kościół z budynkami towarzyszącymi.

4. Szlak Grzmiąca – Adamów – Grzymek – Radziejowice:

- Grzmiąca: pozostałości pałacu z połowy XIX w., wokół park krajobrazowy, położony na skarpie nad doliną rzeczki Pisi i trzema stawami połączonymi kaskadami (obiekty niedostępne dla zwiedzających), XIX-wieczna kapliczka,
- Adamów: wieś na skraju lasów radziejowskich, pomnik przyrody,
- Grzymek: ośrodek rekreacyjno-sportowy, zalew, ośrodek wczasowy,
- Radziejowice: pałac z XVII w., wraz z założeniem parkowym, układ zabytkowych alei, zabytkowy kościół wraz z otoczeniem.

5. Szlak Grzegorzewice – Petrykozy – Skuły – Grzmiąca – Adamów – Radziejowice:

- Grzegorzewice: pałac klasycystyczny z I poł. XIX w., położony w pobliżu lasów skulskich, otoczony pięknym parkiem krajobrazowym,
- Stawy paciorkowe w Petrykozach – źródłisko Pisi Tucznej,
- Skuły: Kościół drewniany, konstrukcji zrębowej z 1678 r., pokryty XVIII-wieczną polichromią. W otoczeniu kościoła okazy starodrzewu, na cmentarzu zegar słoneczny z XVIII w.

- Grzegorzewice: the classicistic palace from the 1st half of the 19th century, situated near Skuły forests, surrounded by a beautiful landscape park.
- Radziejowice palace-park complex, church with buildings (bell-tower, presbytery) and cemetery, monumental avenues.
- Hamernia (near Radziejowice): bathing site, camping site, camp houses. Rental of sports-tourist equipment, camping area.
- Korytów: final course of the Pisia Gągolina River, lake. Historical layout of the village: linear village.

3. Route Ojrzanów – Żelechów – Żabia Wola – Kuklówka – Radziejowice

- Ojrzanów: seat of the Prusy Ojrzanowskie family from the 14th century, 19th-century classicistic manor house surrounded by a landscape park from the same century
- Żelechów a single-aisle church with a tower, rebuilt many times. Another monument entered in the register is the local cemetery where Józef Chełmoński was buried. There are two old shrines in the village.
- Żabia Wola: in the village a classicistic manor house built ca. 1800.
- Kuklówka: village related to the name of Józef Chełmoński,
- Radziejowice: palace from the 17th century surrounded by a park, complex of monumental avenues, church with accompanying buildings.

4. Route Grzmiąca – Adamów – Grzymek – Radziejowice

- Grzmiąca: residues of the palace from the mid-19th century, around a landscape park, located on a scarp over the Pisia River valley and three ponds connected by cascades (facilities unavailable for visitors), 19th-century shrine.
- Adamów: village on the border of Radziejowice forests, monument of nature.
- Grzymek: recreational – sports center, lake, holiday resort
- Radziejowice: palace from the 17th century with a park, system of monumental avenues, historical church together with surroundings.

5. Route Grzegorzewice - Petrykozy – Skuły – Grzmiąca – Adamów – Radziejowice:

- Grzegorzewice: the classicistic palace from the 1st half The 19th century, situated near Skuła forests, surrounded by a beautiful landscape park,
- "Bead" ponds in Petrykozy – springs of the Pisia Tuczna rive,
- Skuły: A wooden church,with stromal structure from 1678, covered with 18th-century polychrome. In the vicinity of the church specimens of old growth of trees, on the cemetery a sun dial from the 18th century,

- Grzmiąca: pozostałości pałacu z połowy XIX w., wokół park krajobrazowy, położony na skarpie nad doliną rzeczki Pisi i trzema stawami połączonymi kaskadami,
- Adamów: wieś na skraju lasów radziejowskich, pomnik przyrody,
- Radziejowice: pałac z XVII w. otoczony parkiem, zespół alei zabytkowych, kościół z budynkami towarzyszącymi.

6. Szlak Petrykozy – Grzegorzewice – Mszczonów – Radziejowice:

- Grzegorzewice: pałac klasycystyczny z I poł. XIX w., położony w pobliżu lasów skalskich, otoczony pięknym parkiem krajobrazowym,
- Mszczonów: lokację miasta na prawie chełmińskim otrzymuje w 1377r. Kościół parafialny zbudowany w latach 1862-65. Posiada częściowo barokowe wyposażenie wnętrza. Znajduje się tu jeden z nielicznych w kraju gotycki krucyfiks z ruchomymi skrzydłami,
- Radziejowice: pałac z XVII w. otoczony parkiem, zespół alei zabytkowych, kościół z budynkami towarzyszącymi.

Zbiorniki wodne

Stawy w Grzegorzewicach

Malownicze stawy rybne „EKO FARM” zajmujące powierzchnię 80 ha. zasilane są wodą ze źródeł rzeki Pisi Gągoliny. Stanowią one ostoję dla wielu gatunków ptaków wodnych. Panująca wokół cisza i spokój przyciąga nie tylko amatorów wędkarstwa, ale również miłośników spacerów.

IMPREZY CYKLICZNE

Żabi Złot

imprezę przygotowuje Muzeum Żaby, przy współpracy Domu Kultury w Żabiej Woli. Impreza ma na celu promocję ochrony środowiska. Zazwyczaj jest organizowana w maju. Skierowana jest głównie do młodego pokolenia, ale również i dorośli znajdą coś dla siebie. Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej muzeum.

Święto Szarlotki

festyn podkreślający popularność jabłoni oraz przetwórstwo z jabłek na terenie gminy organizowany przez Stowa-

- Grzmiąca: residues of the palace from the mid-19th century, around a landscape park, located on a scarp over the Pisia River valley and three ponds connected with cascades,
- Adamów: village on the border of Radziejowice forests, monument of nature,
- Radziejowice: palace from the 17th century surrounded by a park, complex of monumental avenues, church with accompanying buildings.

6. Route Petrykozy – Grzegorzewice – Mszczonów – Radziejowice:

- Grzegorzewice: the classicistic palace from the 1st half The 19th century, situated near Skuła forests, surrounded by a beautiful landscape park,
- Mszczonów: location of the city based on the Chełmno law in 1377. Parish church built in the years 1862-65. It has partially baroque interior equipment. In the church has one of the few in the country Gothic crucifix with movable wings,
- Radziejowice: palace from the 17th century surrounded by a park, complex of monumental avenues, church with accompanying buildings.

Water reservoirs

Ponds in Grzegorzewice

Picturesque fish ponds "EKO FARM" occupying the area of 80 ha. supplied with water from the springs of the Pisia Gągolina River. They are a refuge for many water bird species. Prevailing silence and peace attract not only fishing amateurs but also lovers of walks

CYCLIC EVENTS

Frog Meeting

the event organized by the Frog Museum in cooperation with the Cultural Center in Żabia Wola. The event is intended to promote environmental protection. It is usually organized in May. It is targeted mainly at the young generation, but adults can also find something for themselves. More information can be found on the museum website.

Apple Pie Festival

a festival emphasizing the popularity of apple tree and apple preparations within the commune organized by the

rzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Chełmońskiego”. Impreza jest okazją do zaprezentowania produktów regionalnych oraz innych wyrobów twórców, artystów, rzemieślników, rękodzielników i rolników z terenu działania Stowarzyszenia. Dodatkową atrakcją dla uczestników festynu są liczne gry, zabawy i zawody. Głównym punktem programu jest wyłonienie laureatów konkursu na „Mistrza Szarlotki”.

„Święto Chleba”

dożynki gminne organizowane, zazwyczaj w pierwszą niedzielę września, przez Dom Kultury w Żabiej Woli. Bogaty program artystyczny poprzedza uroczysta Msza święta dziękczynna w Kościele parafialnym pod wezwaniem Zwiastowania Najświętszej Marii Panny w Żelechowie bądź w kościele parafialnym pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła.

Listopadowy Złaz Niepodległościowy

złaz organizowany przez Strażaków z Ochotniczej Straży Pożarnej w Skułach jest formą patriotycznego uczczenia rocznicy uzyskania niepodległości. Zdobywanie wiedzy historycznej o regionie, rozwijanie sprawności fizycznej poprzez zdrową rywalizację i dobrą zabawę, konkursy i zawody sprawnościowe oraz ciekawy program artystyczny na zakończenie zjazdu, co roku przyciągają liczną grupę uczestników.

Festyn Żabiowski

uroczystość organizowana w czerwcu przez Dom Kultury w Żabiej Woli jest okazją do zaprezentowania całorocznego dorobku artystycznego młodzieży z terenu gminy. Część artystyczną dodatkowo wzbogacają zaproszenia artyści scen warszawskich i nie tylko.

Sport i Rekreacja

Stowarzyszenie Akademia Sportu Żabia Wola (AS Żabia Wola) rozpoczęło swoją działalność w grudniu 2013 r. jako niezależna organizacja promująca kulturę fizyczną i rekreację na terenie Gminy Żabia Wola.

Celem Stowarzyszenia jest:

- prowadzenie działalności sportowej wśród młodzieży i mieszkańców całego kraju i upowszechnianie aktywnego stylu życia i czynnego wypoczynku,
- stwarzanie właściwych warunków do uprawniania piłki nożnej oraz specjalistycznego szkolenia w tej dziedzinie oraz innych sportów ruchowych,
- propagowanie rozwoju piłki nożnej i innych dziedzin sportu wśród młodzieży, postaw otwartości i tolerancji społecznej,
- promocja sportu i turystyki aktywnej oraz rywalizacji sportowej wg zasad fair play,
- kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w zadaniach sportowych Stowarzyszenia,

Association Local Action Group "Land of Chełmoński". The event is an opportunity to present regional products and other goods of creators, artists, craftsmen and farmers from the area where the Association operates. An additional attraction for the festival participants are numerous games, plays and competitions. The main point of the program is selection of winners of the competition for "the Master of Apple Pie".

"Bread Festival"

communal harvest festival organized usually on the first Sunday of September by the Cultural Center in Żabia Wola. Rich artistic program is preceded by a thanksgiving mass in the Parish Church of Annunciation of the Holy Virgin Mary in Żelechów or in the Parish Church of St. Peter and Paul the Apostles.

November Independence Event

an event organized by Fire-fighters from the Voluntary Fire Brigade in Skuły is a form of patriotic commemoration of the anniversary of regaining independence. Gaining historical knowledge about the region, developing physical fitness by healthy rivalry and good fun, contests and fitness competitions and interesting artistic program at the end of the event attract numerous groups of participants every year.

Żabia Wola Festival

a ceremony held in June by the Cultural Center in Żabia Wola is an opportunity to present year-long artistic output of the youth from the commune. The artistic part is enriched additionally with invitations to artists from Warsaw stages and much more.

SPORTS AND RECREATION

Association Sports Academy Żabia Wola (AS Żabia Wola) started its operations in December 2013 as an independent organization promoting physical culture and recreation within the commune of Żabia Wola

The goal of the Association is to:

- conducting sports activities among the youth and the inhabitants of the whole country and propagating active lifestyle and active leisure,
- creating proper conditions for playing soccer and providing specialized training in this field, and other sports,
- popularizing development of soccer and other domains of sports among the youth, attitudes of openness and social tolerance,
- promoting sports and active tourism and sports competition according to the fair play principles,
- promoting positive features and personalities by participation in sports tasks of the Association,
- organizing sports contests and events and tourist events (for children, the youth and adults),

- organizacja zawodów i imprez sportowych oraz imprez turystycznych (dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych),
  - organizacja imprez charytatywnych i integracyjnych,
  - stworzenie niezależnej platformy wspólnej dla środowisk piłkarskich oraz innych sportowców, nawiązanie współpracy ze środowiskami i instytucjami o podobnych celach,
  - wspieranie młodych talentów piłkarskich i promocja młodych sportowców i ich osiągnięć,
  - propagowanie czynnego uprawiania sportu jako sposobu na rozwój własnej osobowości oraz prowadzenie działalności edukacyjnej w tym zakresie podczas organizowanych wyjazdów (dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych),
- Kontakt: tel.: 668 24 15 12, e-mail: tarasiak@op.pl

Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Józefina”

Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „JÓZEFINA”, który działa na terenie powiatu grodzkiego oraz piaseczyńskiego od października 2008 r., jest stowarzyszeniem zrzeszającym uczniów Gimnazjum im. Józefa Chełmońskiego w Józefinie, rodziców, nauczycieli i sympatyków. W klubie działają dwie sekcje: sekcja kolarska i sekcja unihokeja. Działalność Klubu opiera się na społecznej pracy jego członków i działaczy oraz pomocy rodziców uczniów. Siedziba ULKS „JÓZEFINA” mieści się w Gimnazjum im. Józefa Chełmońskiego w Józefinie – ul. Warszawska 1, 96-321 Żabia Wola.

Celem Klubu jest:

- planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe szkoły i gminy oraz o pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków Klubu
- angażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych
- uczestniczenie w imprezach sportowych na obszarze działania samorządu terytorialnego i poza nim
- organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkoły w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej
- organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnej
- organizowanie uczniom wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa sportowego
- kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych Klubu

Kontakt: Józefina ul. Mazowiecka 1 96-321 Żabia Wola
tel. 46 857 81 33
e-mail: gimnazjum@zabaw.pl, marcinwf@tlen.pl

Siłownia zewnętrzna – siłownia zlokalizowana jest na świeżym powietrzu, w Lasku Żabiowskim. Z miejsca, które jest ogólnodostępne mogą korzystać mieszkańcy oraz turyści.

- organizing charity and integration events,
- developing an independent platform, common for football environments, and other sportsmen, establishing cooperation with environments and institutions with similar goals,
- supporting young football talents and promoting young sportsmen and their accomplishments,
- popularizing active practising sports as a way of developing own personality and conducting educational activities in this respect during the organized trips (for children, the youth and adults),

Contact:

phone: 668 24 15 12, e-mail: tarasiak@op.pl

Pupils Folk Sports Club "Józefina"

The Pupils Folk Sports Club "JÓZEFINA", which has been operating within the Township and Piaseczno County since October 2008, is an association affiliating students attending Józef Chełmoński Junior High School in Józefina, parents, teachers and sympathizers. The club has two sections: cycling section and unihockey section. The Club activities are based on social work of its members and aid of students' parents. The seat of ULKS "JÓZEFINA" is in Józef Chełmoński Junior High School in Józefina – ul. Warszawska 1, 96-321 Żabia Wola.

The purpose of the Club is to:

- plan and organize extracurricular sports life of students based on facilities and equipment held by the school and the commune and organizational and material aid of parents and sympathizers of the Club
- involve all students in various forms of physical activity, games and plays adapted to their age, fitness and sports interests
- participate in sports events within the area of the local government and beyond
- organize sports classes for students for the purpose of comprehensive development of their physical and mental capabilities
- organize sports activities with particular focus on health function
- organize to students of all classes various forms of sports competition
- promote positive character features and personalities by participation in the execution of sports tasks of the Club

Contact: Józefina ul. Mazowiecka 1 96-321 Żabia Wola
phone: 46 857 81 33
e-mail: gimnazjum@zabaw.pl, marcinwf@tlen.pl

Outdoor gym – a gym located outdoors, in Żabia Wola Forest. The place generally accessible may be used by the inhabitants and tourists.

BODY FACTORY – Centrum Sportowe

Żabia Wola ul. Ogrodowa 1, 96-321 Żabia Wola
tel.: 509 424 543 (siłownia), 605 854 093 (fitness)
www.bodyfactory.com.pl
e-mail: bodyfactory@wp.pl

OFERTA EDUKACYJNA**Szkoła Podstawowa im. Marii Kownackiej w Skutach**

Skuły ul. Mszczonowska 3, 96-321 Żabia Wola
Kontakt: tel. 46 857 98 28
e-mail: spskuly@zabiawola.pl, www.spskuly.edu.pl.

Szkoła Podstawowa im. Stefania Dziewulskiej w Ojrzanowie

Ojrzanów ul. Szkolna 1, 96-321 Żabia Wola
Kontakt: tel. 46 857 82 25
e-mail: sp_ojrzanow@zabiawola.pl

www.spojrzanow.szkolnastrona.pl

Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Józefinie

Józefina ul. Mazowiecka 1, 96-321 Żabia Wola
Kontakt: tel. 46 857 82 77
e-mail: spjzozefina@zabiawola.pl

www.spjzozefina.edupage.org

Gimnazjum im. Józefa Chełmońskiego w Józefinie

Józefina ul. Mazowiecka 1, 96-321 Żabia Wola
Kontakt: Telefon: 46 857 81 33
e-mail: gimnazjum@zabiawola.pl
www.gimnazjumjzozefina.pl

BODY FACTORY – Sports Center

address: Żabia Wola ul. Ogrodowa 1, 96-321 Żabia Wola
phone number: 509 424 543 (gym), 605 854 093 (fitness classes)
www.bodyfactory.com.pl, e-mail: bodyfactory@wp.pl

EDUCATIONAL OFFER**Maria Kownacka Primary School in Skuły**

School address: Skuły ul. Mszczonowska 3, 96-321 Żabia Wola
Contact: Phone: 46 857 98 28
e-mail: spskuly@zabiawola.pl, www.spskuly.edu.pl.

Stefania Dziewulska Primary School in Ojrzanów

School address:
Ojrzanów ul. Szkolna 1, 96-321 Żabia Wola
Contact: Phone: 46 857 82 25

e-mail: sp_ojrzanow@zabiawola.pl

website: www.spojrzanow.szkolnastrona.pl

"Knights of the Order of a Smile" Primary School in Józefina

School address:
Józefina ul. Mazowiecka 1, 96-321 Żabia Wola
Contact: Phone: 46 857 82 77

e-mail: spjzozefina@zabiawola.pl

www.spjzozefina.edupage.org

Józef Chełmoński Junior High School in Józefina

School address: Józefina ul. Mazowiecka 1, 96-321 Żabia Wola
Contact: Phone: 46 857 81 33
e-mail: gimnazjum@zabiawola.pl
www.gimnazjumjzozefina.pl

**OŚRODKI ZDROWIA
W ŻABIEJ WOLI**

Żabia Wola, ul. Warszawska 24, tel./fax: 46 857 82 13

W ramach punktu rehabilitacji mieszczącego się w Ośrodku Zdrowia w Żabiej Woli działają dwa gabinety rehabilitacyjne – fizykoterapii oraz kinezyterapii, czynne zarówno w godzinach rannych jak i popołudniowych. Punkty oferują zabiegi fizykoterapeutyczne (oprócz kinezyterapii i hydroterapii) oraz dużą gamę ćwiczeń rehabilitacyjno-korekcyjnych.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Pielęgniarstwa Środowiskowo-Ambulatoryjnego „Nadzieja”

Żabia Wola, ul. Warszawska 24
tel./fax: 46 857-83-24, e-mail: 1401217@zoz.org.pl

Kierownik zakładu: piel. Grażyna Gajewska

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medycyna Rodzinna” Filia w Żabiej Woli

Żabia Wola, ul. Warszawska 24, tel. 46 857 82 13
ul. Warszawska 24, 96-321 Żabia Wola

**HEALTH CENTERS
IN ŻABIA WOLA**

Żabia Wola, ul. Warszawska 24 phone/fax: 46 857 82 13

Under the rehabilitation points in the Health Care Center in Żabia Wola two rehabilitation rooms operate: of physical therapy and kinesis therapy, operating both in the morning and in the afternoon. The points offer physiotherapeutic treatments (apart from cryotherapy and hydrotherapy) and a great range of rehabilitation and corrective exercises.

Non-Public Health Care Institution of Environment and Ambulatory Nursing "Nadzieja"

Żabia Wola, ul. Warszawska 24 phone/fax: 46 857-83-24
e-mail: 1401217@zoz.org.pl

Head of the Institution: nurse Grażyna Gajewska

Non-Public Health Care Institution "Medycyna Rodzinna" Branch in Żabia Wola

Żabia Wola, ul. Warszawska 24 phone 46 857 82 13
ul. Warszawska 24, 96-321 Żabia Wola

**BAZA NOCLEGOWA
I GASTRONOMICZNA****HOTEL PALATIUM**

Huta Żabiowska, ul. Przy Trasie 6, 96-321 Żabia Wola
tel. 46 857 89 18, fax: 46 857 89 19
www.palatium.home.pl/

**ACCOMMODATION AND
GASTRONOMIC ESTABLISHMENTS****HOTEL PALATIUM**

address: Huta Żabiowska, ul. Przy Trasie 6, 96-321 Żabia Wola
phone 46 857 89 18 fax: 46 857 89 19
www.palatium.home.pl/

HOTEL RESTAURACJA „KOT”

Siestrzeń, ul. Rozalińska 9, 96-321 Żabia Wola
tel./fax: 22 729 91 86

automat tel. w holu: 22 803 56 00

e-mail: biuro@hotelkot.pl, www.hotelkot.pl

HOTEL/RESTAURACJA „DWÓR OSOWIECKI”

Osowiec, ul. Parkowa 3, 96-321 Żabia Wola,
tel. 46 857 75 75, fax: 46 857 75 70

e-mail: starydwor@oit.pl, www.starydwor.oit.pl

ZAJAZD KASZTELAŃSKI

Siestrzeń, ul. Bliska 2/4, 96-321 Żabia Wola
tel.: 22 797 36 21, fax: 22 720 43 46

www.kasztelanski.eu

KARCZMA „BUKÓWKA NOWA”

Nowa Bukówka, ul. Warszawska 6A, 96-321 Żabia Wola
tel.: 46 858 91 61, tel. kom: 501 625 879, 781 365 931

www.karczmabukowka.pl

e-mail: kontakt@karczmabukowka.pl

PUB/PIZZERIA „BIESIADA”

Żabia Wola, ul. Główna 13 C, 96- 321 Żabia Wola
tel.: 46 857 84 32

KEBAB „ALDAMAR”

Kaleń, ul. Makowa 14, 96- 321 Żabia Wola
tel.: 887 602 668, www.aldamar.pl

MINI BAR

Żabia Wola, ul. Wiśniowa 1, Tel: 660 372 875

„GRILL BAR” Anna Dec

Grzegorzewice, ul. Pałacowa 58, 96-321 Żabia Wola
tel. 46 857 98 03

„FOX” BAR Teresa Maciejewska

Siestrzeń, ul. Usługowa 3, 96-321 Żabia Wola

Sala/Dom Weselny „POD MOTYLEM”

Musuły ul. Mazowiecka 18, 96-321 Żabia Wola

tel.: 608 223 485, e-mail: podmotylem@wp.pl

OBIEKTY AGROTURYSTYCZNE

Gospodarstwo Agroturystyczne „Bażant”

Ewa Błaszkwicz

Siestrzeń, ul. Rozalińska 10, 96-321 Żabia Wola
tel.: 22 729 93 30

Gospodarstwo Agroturystyczne – Bogdan Bęza

Ojrzanów Towarzystwo, ul. Długa 41, 96-321 Żabia Wola
tel.: 46 857 86 80, 601 259 477

Gospodarstwo Agroturystyczne – Teresa Pycia

Siestrzeń, ul. Rozalińska 16, 96-321 Żabia Wola
tel.: 22 729 92 23

Gospodarstwo Agroturystyczne – Henryk Pączek

Osowiec, ul. Szkolna 21, 96-321 Żabia Wola
tel. 46 857 82 05

Gospodarstwo Agroturystyczne – Dariusz Gajewski

Żelechów, ul. Chełmońskiego 27, 96-321 Żabia Wola
tel.: 507 061 788

HOTEL RESTAURANT "KOT"

address: Siestrzeń, ul. Rozalińska 9, 96-321 Żabia Wola
phone/fax: 22 729 91 86

payphone in the hall: 22 803 56 00

e-mail: biuro@hotelkot.pl, www.hotelkot.pl

HOTEL/RESTAURANT "DWÓR OSOWIECKI"

address: Osowiec, ul. Parkowa 3, 96-321 Żabia Wola,
phone 46 857 75 75 fax: 46 857 75 70

e-mail: starydwor@oit.pl, www.starydwor.oit.pl

ZAJAZD KASZTELAŃSKI

address: Siestrzeń, ul. Bliska 2/4, 96-321 Żabia Wola
phone: 22 797 36 21 fax.: 22 720 43 46

www.kasztelanski.eu

"BUKÓWKA NOWA" INN

address: Nowa Bukówka, ul. Warszawska 6A
96-321 Żabia Wola,

phone 46 858 91 61, 01 625 879, 781 365 931

www.karczmabukowka.pl

e-mail: kontakt@karczmabukowka.pl

PUB/PIZZERIA "BIESIADA"

address: Żabia Wola, ul Główna 13 C, 96- 321 Żabia Wola
phone 46 857 84 32

KEBAB "ALDAMAR"

address: Kaleń, ul. Makowa 14, 96- 321 Żabia Wola
phone 887 602 668, www.aldamar.pl

MINI BAR

address: Żabia Wola, ul. Wiśniowa 1, Phone: 660 372 875

"GRILL BAR" Anna Dec

Address: Grzegorzewice, ul. Pałacowa 58, 96- 321 Żabia Wola,
phone 46 857 98 03

"FOX" BAR Teresa Maciejewska

address: Siestrzeń, ul. Usługowa 3, 96-321 Żabia Wola

Wedding room/wedding house "POD MOTYLEM"

address: Musuły ul. Mazowiecka 18, 96-321 Żabia Wola
phone 608 223 485, e-mail: podmotylem@wp.pl

AGRO-TOURISM FACILITIES

Agro-tourism farm "Bażant"

Ewa Błaszkwicz

address: Siestrzeń, ul. Rozalińska 10, 96-321 Żabia Wola
phone: 22 729 93 30

Agro-tourism farm – Bogdan Bęza

address: Ojrzanów, Towarzystwo ul. Długa 41,
96-321 Żabia Wola phone: 46 857 86 80, 601 259 477

Agro-tourism farm – Teresa Pycia

address: Siestrzeń, ul. Rozalińska 16, 96-321 Żabia Wola
phone: 22 729 92 23

Agro-tourism farm – Henryk Pączek

address: Osowiec, ul. Szkolna 21, 96-321 Żabia Wola
phone 46 857 82 05

Agro-tourism farm – Dariusz Gajewski

address: Żelechów, ul. Chełmońskiego 27
96-321 Żabia Wola
phone: 507 061 788

GMINA BARANÓW
BARANÓW COMMUNE

2

GMINA JAKTORÓW
JAKTORÓW COMMUNE

7

GRODZISK MAZOWIECKI
GRODZISK MAZOWIECKI

13

MILANÓWEK
MILANÓWEK

31

PODKOWA LEŚNA
PODKOWA LEŚNA

44

GMINA ŻABIA WOLA
ŻABIA WOLA COMMUNE

54